

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Se oli mulle sellanen riehakas hetki”-

ARXin Intokoulu varhaiskasvattajien sosiokulttuurisena
innostajana taidekasvatuksessa

Pia Keltti

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (60 op)

Kulttuurituottaja (ylempi AMK)

9.5.2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma, Kulttuurituottaja (ylempi AMK)

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Pia Keltti	Sivumäärä 85 ja 15 liitesivua
Työn nimi ”Se oli mulle sellanen riehakas hetki” – ARXin Intokoulu varhaiskasvattajien sosiokulttuurisena innostajana taidekasvatuksessa	
Ohjaava opettaja Molla Walamies	
Työn tilaaja Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX, Hämeenlinna	
Tiivistelmä <p>Intokoulu on Hämeenlinnan Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXin ja Hämeenlinnan varhaiskasvatuspalvelujen yhteistyömuoto, jolla viedään taidekasvatusta osaksi varhaiskasvatuksen arkea. ARX, työn tilaaja, halusi tietää, miten uusi toimintamalli, jossa keskeistä on toimijoiden osallisuus, toimii. Opinnäytetyöllä selvitettiin, mitkä ovat keskeisiä tekijöitä toiminnan turvaamiseksi tulevaisuudessa, ja millaisilla toimenpiteillä kulttuurituottaja voi asiaa edesauttaa.</p> <p>Kehittämishankkeessa oli toimintatutkimuksen piirteitä. Tärkeimmät tiedonhankintamenetelmät olivat osallistuva havainnointi sekä teemahaastattelu. Työssä kerrottiin paljon taidekasvatuksen merkityksestä lapsen kehitykselle sekä työtavaksi valitusta pedagogisesta dokumentoinnista, sillä opinnäytetyötä voidaan käyttää työkaluna varhaiskasvattajien innostamisessa toimintaan. Teoreettisena viitekehysenä toimi sosiokulttuurisen innostamisen teoria. Toimintaa peilattiin teorian rakennepuihin, joita ovat osallistujat, tekeminen, aika, instituutio, sosiaalinen suhde, strategia ja filosofia. Erityisesti haluttiin nostaa esille toimintaan liittyvät uhat ja toiveet.</p> <p>Intotyöryhmä oli sisäistänyt sosiokulttuurisen innostamisen teorian toiminnassaan sen kaikkien rakennepuiden osalta. Oleelliseksi muodostuu jatkossa tietämyksen siirtäminen varhaiskasvattajien piiriin laajemmin. Toiminnalle koettiin uhkaksi henkilöityminen, työn alisuorittaminen, resurssit ja päiväkotien joustonvara. Tulevaisuuden toiveita olivat koulutus, aikaa keskustelulle, resurssit, julkisuus, poliittinen tahtotila, toiminnan tehostaminen ja ajattelun muutos laajemminkin varhaiskasvatuksessa. Muiksi eteenpäin vieviksi seikoiksi nousivat työparit, lasten vanhempien ja esimiesten pitäminen ajan tasalla sekä Intotyöryhmän toiminta tulevaisuudessakin. Tähän saakka Intokoulumallissa on keskitytty työkalun, pedagogisen dokumentoinnin, opetteluun. Jatkossa on hyvä painottaa taidekasvatuksellista sisältöä.</p> <p>Kulttuurituottajalla Intokoulumallissa on merkittävä rooli. Hän toimii työryhmän innostajana, mutta ammattitaitonsa ja edustamansa kulttuurilaitoksen kautta hänellä on monenlaisia työkaluja toiminnan kehittämiseen jatkossakin. Näistä toiminta- ja tiedotussuunnitelman laadinta ja taidekasvatuksellisen sisällön korostaminen ovat oleellisimmat.</p> <p>Kuntasektorilla eletään voimakasta rakennemuutosten ja taloudellisen niukkuuden aikaa. Yhteistyö yli perinteisten organisaatorajojen tulee olemaan entistä tärkeämpää toimintaa tehostaessa. Usein kulttuuripalveluja tarjotaan varhaiskasvatuspalvelujen käyttöön. Intokoulussa toiminta-ajatuksena on kaikkien osapuolten osallisuus, jolloin toiminnalla on lähtökohtaisesti paremmat mahdollisuudet onnistua jatkossakin. Siksi Intokoulumallia voidaan soveltaa myös valtakunnan tasolla kulttuuripalvelujen ja varhaiskasvatuspalvelujen yhteistyössä. Toisaalta sosiokulttuurisen innostamisen teoria antaa mahdollisuudet soveltaa mallia laajemminkin.</p>	
Asiasanat sosiokulttuurinen innostaminen, taidekasvatus, varhaiskasvatus, lastenkulttuuri, Reggio Emilia-pedagogiikka, Taikalamppu, kehittäminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Cultural Management, Master of Culture and Art

ABSTRACT

Author Pia Keltti	Number of Pages 85 + 15
Title ARX's Intokoulu as a sociocultural motivator for pedagogues in art education	
Supervisor Molla Walamies	
Subscriber ARX, Art Centre for children and young people in Hämeenlinna	
Abstract <p>Intokoulu is a new tool in cooperation between ARX's art centre and pedagogues in Hämeenlinna. The main issue is to take art education as an everyday way to work in pedagogy. The aim of this study was to find out what are the main elements in motivating Intokoulu in the future. When two different organisations start a new way to work, it is easy, when they both are inspired and when the resources are in good condition. But what are the elements to carry on in action in the future?</p> <p>The development project was based on a group interviews and active observation. The theoretical foundation draws on sociocultural motivating and specially in its main elements: participants, action, time, institution, social relation, strategy and philosophy. In the development process was also important to find out, what are the threats and the wishes for the future.</p> <p>The general results in this study was that Intotyöryhmä (working group) has internalized the theory of social motivating, but there is a lot to do to spread the action in the hole city. The threats for the action were seemed to be personification, resources and the current way of work. The wishes for the future were education, time for discussion, resources, publicity, increasing the efficiency of the work and making the thinking in pedagogy in a new way. The other significant things that were found in this study were the working pairs, to contact parents and managers and to carry on the Intogroups's working also in the future. Cultural producer has a very important role to develop the co-operation in the future.</p> <p>So far, the action has concentrated in a tool, in a pedagogical documentation. In the future it is important to concentrate more in the main issue, in the art education.</p>	
Keywords sociocultural motivating, art education, pedagogics, children's culture, Reggio Emilia – pedagogics, Taikalamppu, development	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KEHITTÄMISKOHTEENA ARXIN INTOKOULU	8
2.1 ARXin Intokoulu: organisaatio, toiminta, tavoitteet	8
2.2 Toimintaympäristöstä	14
3 TUTKIMUSONGELMAN ESITTELY	23
4 KEHITTÄMISTOIMINNAN MENETELMÄT JA AINEISTO	24
4.1 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta	24
4.2 Kehittämistoiminnassa toimintatutkimuksen piirteitä	26
4.3 Teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi tiedonhankintamenetelminä	29
5 TAUSTALLA SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN	32
5.1 Sosiokulttuurisen innostamisen teoria	32
5.2 Sosiokulttuurisen innostamisen rakennepuut	36
5.3 Toimintatutkimusta, sosiokulttuurista innostamista ja pedagogista dokumentointia yhdistävät tekijät	39
6 KEHITTÄMISTOIMINNAN TULOKSET	41
6.1 Innostamisen rakennepuut Intotyöryhmän työskentelyssä	41
6.2 Ristiriidoista ja visioista aineksia kehittämiseen	53
7. SUUNTAVIIVOJA INTOKOULUN TOIMINNALLE	64
7.1 Innostamisen rakennepuista nousevia kehittämissuhteita	64
7.2 Toiminnan suuntaviivoja ristiriitojen ja visioiden valossa	70
7.3 Tuottajakollegan kehittämissuhteita	73
8. YHTEENVETO JA POHDINTAA	76
LÄHTEET	79
LIITTEET	86

1 JOHDANTO

Aivan aluksi haluan rohkaista koko Hämeenlinnan varhaiskasvatusväkeä heidän taidekasvatustyössään Tiina Pusan (2009, 77) sanoin:

”Taiteen suuruus tai toisten projektien erinomaisuus saattaa herättää vastakkainasettelua kuvastavia lausahduksia: ”Me nyt ollaan tällainen ihan tavallinen päiväkot...” Ihan tavallinen päiväkoti on juuri se, jota tämä yhteiskunta tarvitsee äärielämyksiä pönkittävään ilmapiiriinsä. Taide on ihan tavallista, ja sen paikka on ihan tavallisen arjen keskellä.”

Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX kuuluu Hämeenlinnan kaupungin organisaatioon. Se on lastenkulttuurin edelläkävijöitä maassamme ja omaa jo pitkät perinteet lastenkulttuuritoiminnassa. Olen itse tehnyt lastenkulttuurityötä jo lähes kymmenen vuotta. Kun mietin yhtymäkohtia omasta työstäni ja ARXin toiminnasta, nousi varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyö mahdolliseksi aiheeksi. Omalla työpaikallani Nokian kaupungin vapaa-aikakeskuksessa lastenkulttuuri on ollut painopistealueena lähes kaksikymmentä vuotta. Tärkeä osa toimintaa on varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa tehtävä yhteistyö. ARX oli juuri, syksyllä 2009, aloittanut uudenlaisen yhteistyön Hämeenlinnan varhaiskasvatuspalvelujen kanssa. Opinnäytetyölläni halusin olla mukana kehittämässä uuden kotipaikkani lastenkulttuurikeskuksen työtä, mutta myös saada uusia ajatuksia ja toimintatapoja omaan työhöni. Opinnäytetyöni tekeminen oli ARXille sen johtajan, Noora Herrasen mukaan mieluisaa; olenhan heille tavallaan ylimääräinen resurssi hetken aikaa. Toisaalta Nokian kaupungin vapaa-aikakeskus, erityisesti sen vapaa-aikapalvelujohtaja Kaisa Kirkko-Jaakkola kannusti minua opiskeluissani ja opinnäytetyöni tekemisessä ARXille – tästä joustamisesta ja tukemisesta suuri kiitos!

Tutkimuksellinen kehittämiskohteeni on ARXin Intokoulu, joka on ARXin ja varhaiskasvatuksen yhteistyömuoto. Sen tarkoituksena on juurruttaa taidekasvatus osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Menetelmänä on muun muassa henkilökunnan osallistaminen, ja perustettu Intotyöryhmä onkin saanut melko vapaasti päättää toiminnastaan. Kun opinnäytetyöni aihe selvisi, minut pyydettiin myös mukaan Intotyöryhmän väliaikaiseksi jäseneksi, ja se mahdollisti osallistuvan havainnoinnin. Olen siis voinut näköalapaikalta seurata uuden yhteistyön alkumetrejä ja kehittymistä. Toisaalta toi-

mintaa on tätä kirjoittaessa jatkunut reilun vuoden, joten on paikallaan arvioida toiminnan suuntaa; mitä on tehty, missä ollaan nyt ja minne ollaan menossa.

Jo alkumetreillä nousi sosiokulttuurinen innostaminen teoreettiseksi viitekentäksi työhöni. Sen avulla voin tarkastella, millaiset tekijät kannustavat toimintaan jatkossakin. On melko selvää, että uusista asioista innostutaan aluksi, jos aihe on mielenkiintoinen ja resurssit kunnossa. Sosiokulttuuriseen teoriaan peilaten pyrin löytämään toiminnasta niitä tekijöitä, jotka kannattaisivat toimintaa jatkossakin. Kahden erilaisen organisaation yhteistyö ei välttämättä aina ole helppoa, ja joka tapauksessa nyt tehdään yhteistyötä uudella tavalla. Toisaalta ARX järjestää toiminnalle resurssit tällä hetkellä, mutta miten on jatkossa? Olisi tärkeää saada toiminnalle vakaa pohja ja ”selvät sävelet”, jotta toiminnan jatkuminen turvataisiin senkin jälkeen, kun tilapäinen, toiminnan käynnistämiseen tarkoitettu panostus loppuu. Myös varhaiskasvatuksessa ollaan jossain määrin väsyneitä jatkuvaan uudistumiseen, ja projekti sanana on heille jopa kielteinen. Löytyisikö Intokoulusta taidekasvatusta tukeva työmuoto, joka saisi vankan jalansijan tulevaisuudessakin? Mikä voisi olla kulttuurituottajan rooli toiminnan kehittäjänä?

Lasten hyvinvointi, lastenkulttuuri ja taidekasvatus ovat itselleni erityisen tärkeitä. Kaikkien lasten pitäisi päästä osalliseksi taidekasvatuksesta, ja siksi Intotyöryhmän työskentely on mielestäni niin tärkeää. Opinnäytetyössäni olenkin antanut taidekasvatukselle paljon tilaa, jotta opinnäytetyöni toimisi työkaluna varhaiskasvatuksen innostamisessa taidekasvatuksen pariin.

Opinnäytetyöni alussa esittelen toimijat ja toimintaympäristön. Luvussa 2.1 kerron ARXin Intokoulua varten perustetun Intotyöryhmän molemmista toimijoista, Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXista ja Hämeenlinnan varhaiskasvatuspalveluista. Kappaleessa 2.2 esittelen toimintaympäristön: kerron taidekasvatuksesta, sen merkityksestä lapsen kehitykselle sekä sen soveltamisesta varhaiskasvatukseen. Lisäksi esittelen pedagogista dokumentointia, jonka Intotyöryhmä on valinnut työkalukseen viädä taidekasvatusta varhaiskasvatukseen. Luvussa 3 kerron kehittämishankkeeni tavoitteista. Pyrin työlläni vastaamaan kysymykseen ”*millaiset tekijät vaikuttavat siihen, että Intokoulusta voisi muodostua pysyvä toimintamalli?*” Yhtä lailla haluan etsiä *kulttuurituottajalle keinoja ja tapoja varmistaa toiminnan tulevaisuus*. Kehittämishank-

keessani on toimintatutkimuksen piirteitä. Tärkeään rooliin tiedonhankinnassa nousivat teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi osallistuessani Intotyöryhmän työskentelyyn. Näistä kerron luvussa 4. Teoreettinen viitekehys muodostuu sosiokulttuurisen innostamisen teoriasta, josta kerron luvussa 5. Peilaan toimintaa erityisesti innostamisen seitsemään rakennepuuhun, joita ovat osallistujat, tekeminen, aika, instituutio, sosiaalinen suhde, strategia ja filosofia. Luvussa 6 esittelen kehittämishankkeen tulokset. Toimintaa kehitettäessä erityisesti tulevaisuuden toiveet ja uhkakuvat ovat tärkeää rakennusainetta, joten niistä kerron omassa kappaleessaan 6.2. Intokoulun toiminnalle olen hahmotellut tulevaisuuden suuntaviivoja ja niistä kerron luvussa 7. Erityisesti haluan nostaa esiin kulttuurituottajan mahdollisuudet kehittää ja ylläpitää toimintaa jatkossa, ja tästä kerron kappaleessa 7.3. Lopuksi on yhteenvedon aika luvussa 8.

Myös kulttuurituottajan työ voi olla innostamista. Esitellessäni opinnäytetyössäni sosiokulttuurisen innostamisen teoriaa kerron mm. ominaisuuksista, joita innostajalla tulee olla. Mielestäni ne ovat hyvin pitkälle samoja, joita kulttuurituottajakin tarvitsee työssään ja erityisesti sitä kehittäessään. Siten opinnäytetyöni Intokoulusta sosiokulttuurisena innostajana liittyy myös kulttuurituotantoon kiinteästi. ”Kulttuurintuotanto on vastuussa myös yhteiskunnan kulttuurielämän kehittämisestä laajemmassa merkityksessä” (Mandel 2008, 160). Kulttuurintuottajien rooliin ei kuulu vain uusien rahoituslähteiden löytäminen ja organisaatorakenteiden tutkiminen tiettyä kulttuurilaitosta varten, vaan myös uusien yleisöryhmien etsiminen ja löytäminen taiteiden alalla, taiteen uusien yhteiskunnallisten käyttötapojen keksiminen, taiteiden vaikutuksen lisääminen yhteiskunnassa ja monipuolisen kulttuurielämän stimuloiminen. (Mandel 2008, 160-161.) Tähän tarpeeseen vastaa myös Intotyöryhmän työskentely ja erityisesti ARXin rooli siinä.

2 KEHITTÄMISKOHTENA ARXIN INTOKOULU

Tutkimuksellinen kehittämiskohteeni on ARXin Intokoulu. Se on Hämeenlinnan lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXin ja Hämeenlinnan kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden sekä perusopetuksen yhteistyömuoto, jolla pyritään viemään taidekasvatusta päivähoitoon ja perusopetukseen. Kyseessä ei siis ole koulu sanan varsinaisessa merkityksessä. Kehittämishankkeeni keskittyy nimenomaan *ARXin ja varhaiskasvatuksen yhteistyöhön*. Oleellinen osa toimintaa on pedagoginen dokumentointi. Tässä luvussa esittelen kehittämiskohteeni. Kerron sekä ARXin että varhaiskasvatuksen organisaatiosta, toiminnasta ja niitä ohjaavista arvoista. Toisaalta kerron myös toimintaympäristöstä, jossa Intokoulu toimii; taidekasvatuksen merkityksestä lapselle, sen soveltamisesta varhaiskasvatukseen, mutta myös pedagogisesta dokumentoinnista, jonka Intotyöryhmä on valinnut käytännön työmuodoksi taidekasvatusta tukemaan.

2.1 ARXin Intokoulu: organisaatio, toiminta, tavoitteet

Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX, Hämeenlinna

Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX on Hämeenlinnan kaupungin hyvinvointipalveluiden kehittämisyksikön alaista toimintaa, ja se on osa lasten ja nuorten palveluita kuuluen opetuspalveluiden sisältöihin. (Fagerström 2011b.) ARXilla on lastenkulttuurista pitkät perinteet ja sen kenties tunnetuin tapahtuma on vuosittain elokuussa järjestettävä Lasten taidefestivaali Hippalot, jolla on yli kolmikymmenvuotiset perinteet (Taikalmpu 2011.)

Kaupungin ensimmäinen kulttuuristrategia nimeltään ”Hyvä arki kasvaa kulttuurista” valmistui vuonna 2007. Siinä on pohdittu Hämeenlinnan kulttuurin kehitystä vuoteen 2012 saakka. Kulttuuri nostetaan siinä olennaiseksi osaksi kaupungin toimintaa ja kaupunkilaisten arkipäivää. Lastenkulttuuriin Hämeenlinnassa on panostettu voimakkaasti jo pitkään. (Hämeenlinnan kaupungin kulttuuristrategia 2012.) Viimeisin vahva panostus kulttuuriin toteutui, kun Hämeenlinnan keskustassa sijaitseva Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas aloitti toimintansa vuonna 2007. ”Vanhan tehtaan muodostamiin puitteisiin on syntynyt ainutlaatuinen ja viihtyisä kokonaisuus, jonka

muodostavat 703-paikkainen musiikki- ja kongressisali, kokouskeskus ja ravintola. Verkatehtaalla toimii myös elokuvakeskus Bio Rex, Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri, Hämeenlinnan Taidemuseo, Ars-Häme, Sibelius-opisto, Vanajaveden Opisto sekä Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX”. (Verkatehdas 2011.) ”Verkatehtaan alueesta on muodostumassa yksi Euroopan suurimmista vanhaan tehdasmiljööseen rakennettavista kulttuuri- ja kongressikeskuksista.” (Hämeenlinnan kaupungin kulttuuristrategia 2012.) Alueella on tällä hetkellä 35 erilaista toimijaa tai yritystä.

Lastenkulttuuri ja Taikalamppu-verkosto

”Lastenkulttuurin käsite on ollut vasta noin kolmekymmentäviisi vuotta aktiivisessa käytössä. Sitä ennen puhuttiin kasvatuksesta ja koulutuksesta.” (Granö & Korkeakoski & Laukka 2006, 9.) Tavoitteellista taiteen perusopetusta puolestaan on Suomessa annettu 1980-luvulta lähtien, mutta se ei omaehtoisena harrastusluonteensa vuoksi ole tavoittanut kaikkia lapsia. Tilannetta korjaamaan on syntynyt vähitellen lastenkulttuurikeskuksia eri paikkakunnille. Näitä keskuksia tukemaan perusti Opetusministeriö Taikalamppu-lastenkulttuurikeskusten verkoston vuonna 2003 ohjaten niille myös taloudellista tukea. Verkostoon kuuluvat lastenkulttuurikeskukset tähtäävät toimintansa erityisesti perusopetuksen ja päiväkotien kulttuurikasvatukseen. Näin on saatu uusia mahdollisuuksia laajapohjaiseen, saavutettavaan ja demokraattiseen kulttuuri- ja taidekasvatukseen. (Granö & Korkeakoski & Laukka 2006, 10,15.) ”Tavoitteena on yhden lapsen kannalta osallisuus taiteen perusopetuksen jossain yksikössä sekä päiväkodin ja koulun kautta saavutettu osallisuus lastenkulttuurikeskuksen tarjontaan” (Granö & Korkeakoski & Laukka 2006, 11). Verkosto toimii yhteistyössä valtiollisten, kunnallisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Moniammatillinen yhteistyöverkosto synnyttää uudenlaisia toimintatapoja ja tuo taide- ja kulttuuritoiminnan luontevaksi osaksi lasten hyvinvointia edistävää työtä. (Taikalamppu 2011.)

Kolmannella toimikaudella (2009 – 2013) verkostossa on mukana yksitoista lastenkulttuurikeskusta ympäri Suomen. Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX on kuulunut Taikalamppuverkostoon sen alusta saakka. ARX toimii verkoston koordinaattorina ja vastaa verkoston yhteistyön hallinnoinnista ja valtakunnallisesta tiedottamisesta. ARXin kehittämisalueet verkostossa ovat festivaalien ja tapahtumien, esitystoiminnan, näyttämötaiteen sekä sirkustaiteen kehittäminen sekä saavutettavuus ja yhteis-

työrakenteet. ARXin toiminnassa kokeillaan uudenlaisia lastenkulttuurin ja taidekasvatuksen menetelmiä. Kehittämishankkeiden myötä kulttuuria viedään kouluihin, päivähoitoon sekä iltapäivätoimintaan ja vapaa-aikaan. Koululaisille suunnatun ARX Kampuksen ja päiväkotikäisten Taidetta päivähoitoon -osioiden lisäksi kulttuurin pariin houkutellaan myös nuoria erilaisten tapahtumakonseptien avulla. (Taikalamppu 2011.) Intokoulu on osa ARXin Taikalampputoimintaa ja siten uusi toimintamalli. ARX on panostanut osallistamiseen paljon:

”Ollaan tehty ARXissa paljon töitä lasten ja nuorten osallisuuden eteen ja mietitty, millä tavalla saadaan juurrutettua erilaisia toimintamalleja ja millä oikeesti saadaan edistettyä eri aloilla sitä taidekasvatusta osaksi arkipäivää ja ollaan tultu siihen tulokseen, että osallistaminen on hyvä keino” (Herranen 2010).

Taikalamppuverkoston syntyminen on osa laajempaa kokonaisuutta. Lastenkulttuurin edistäminen, tavoitteena mahdollistaa jokaiselle lapselle asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta mahdollisuus nauttia taide- ja kulttuuripalveluista ja lapsen oma luova toiminta, on ollut opetusministeriön toiminnan yhtenä painopisteenä jo useamman vuoden. Tämän tavoitteen toteutumista tukemaan laadittiin lastenkulttuuripoliittinen ohjelma vuosille 2003–2007. Osana ohjelmaa toteutettiin myös Taikalamppuverkosto. Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman tärkeimpänä tehtävänä oli antaa suuntaa lastenkulttuurin edistämiseksi konkreettisin toimenpide-ehdotuksin. Ohjelman toteutumiseen ollaan tehdyn selvityksen mukaan melko tyytyväisiä. (Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toteutuma 2010.)

Taiteen keskustoimikunta muistuttaa, että lastenkulttuuria on edistetty valtion taidehallinnossa sen koko 40-vuotisen olemassaolon ajan. Määrätietoisemmaksi toiminta muuttui perustettaessa lastenkulttuurijaosto kaksikymmentä vuotta sitten, jonka jälkeen määrärahat ovat moninkertaistuneet ja tukitoimet monipuolistuneet. Vähitellen lastenkulttuuri on saatu kiinteämmin mukaan kulttuuripolitiikan tavoitteisiin, jopa hallitusohjelmiin. 2000-luvun haasteena on ollut tuoda lastenkulttuuri osaksi laaja-alaista lapsipolitiikkaa. (Rantanen 2009, 3.)

Taiteen keskustoimikunta korostaa myös lapsen osallisuuden merkitystä. Sen mukaan lapset ovat yhä edelleen vastaanottajan asemassa eivätkä korostetusti teke-

mässä omaa kulttuuriaan. Taiteen keskustoimikunnan mielestä ”onkin syytä pohtia sitä, millä tavoin alaikäiset todella osallistuvat kulttuurin luomiseen ja esittämiseen tai edes vaikuttavat valintoihin siitä, mitä he aikuisten heille ja toisilleen tekemästä kulttuurista aistivat”. (Anttila & Rensujeff 2009, 166, 122.) Opinnäytetyöni ei käsittele lasten osallisuutta Intokoulun toiminnassa, mutta se olisi varmasti seuraava hyvä tutkimus- tai kehittämiskohde.

Varhaiskasvatus Hämeenlinnassa

Mitä varhaiskasvatus on?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 11) todetaan:

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta.

Palvelurakenne ja toimintaa ohjaavat arvot

Hämeenlinnan kaupunki muodostuu 1.1.2009 tapahtuneen kuntaliitoksen kautta Hauhon, Hämeenlinnan, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen kunnista. Kuntaliitoksen yhteydessä otettiin käyttöön myös uusi lautakuntarakenne, uusi organisaatio sekä tilaaja-tuottaja -toimintamalli. Varhaiskasvatuspalvelut ovat osa palvelutuotantoa, lasten ja nuorten palveluihin kuuluen. Palvelutuotanto toimii kaupunginhallituksen alaisuudessa, ja siitä vastaa apulaiskaupunginjohtaja. Palvelutuotanto koostuu yhteisestä hallinnosta, palvelualueista, kuten lasten ja nuorten palvelut sekä palveluyksiköistä, kuten varhaiskasvatuskeskuksista, joihin sisältyy useampia päivähoiton yksiköitä. (Soirila 2011a.)

Opinnäytetyöprosessin aikana on varhaiskasvatuspalveluissa menossa liikelaitosselvitys. Palvelu- ja hankintastrategiaan liittyen selvitetään varhaiskasvatuspalvelujen mahdollisen sisäisen liikelaitoksen perustaminen ja organisointi niin, että liikelaitos voi tuottaa kaikki kaupungin omat varhaiskasvatuspalvelut vuonna 2012. Uusi var-

haiskasvatuksen strategia toiminta-ajatuksineen ja arvoineen on myös parhaillaan työn alla, ja se vahvistetaan kevään 2011 aikana. Alustavien suunnitelmien mukaan toimintaa ohjaavat Hämeenlinnan kaupungin yleiset arvot: yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys, asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys, luovuus ja rohkeus sekä ekologisuus. Uuteen strategiaan tullaan todennäköisesti nostamaan seuraavat arvot: turvallisuus, vastuullisuus (yhdenvertaisuus, palveluhenkisyys, asiakaslähtöisyys), elämyksellisyys (luovuus, rohkeus) ja valoisuus. Kaavailtu visio vuodelle 2015 on: ”Vastuulliseen varainkäyttöön perustuva toimintamme tarjoaa elämyksellistä ja valoisaa varhaiskasvatusta Hämeenlinnan lapsille turvallisessa ympäristössä.” (Soirila 2011.)

Varhaiskasvatuspalvelujen palvelualueelle kuuluvat seuraavat tehtäväkokonaisuudet ja palveluyksiköt:

Lasten päivähoido

- päiväkodeissa annettava koko- ja osapäiväinen päivähoido
- perhepäivähoidossa annettava koko- ja osapäiväinen päivähoido
- vuorohoitona annettava päivähoido
- avoin päiväkotitoiminta
- kerhotoiminta

Esiopetus

Erityisvarhaiskasvatus

- kuntoutus- ja konsultointitoiminta
- kuljetuspalvelut

Palveluyksiköitä ovat erityisvarhaiskasvatuksen tiimi ja 19 varhaiskasvatuskeskusta. (Soirila 2011.)

Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toimintaa

Valtioneuvoston periaatepäätöksenä 28.2.2002 hyväksymät varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset ja Stakesin laaja-alaisen työryhmätyöskentelyn kautta laaditut ja 30.9.2003 hyväksytyt ”Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet” ohjaavat suomalaista varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.) VASU-asiakirjalla ohjattiin kuntia laatimaan omat varhaiskasvatussuunnitelmansa. Hämeenlinna julkaisi oman varhaiskasvatussuunnitelmansa 31.5.2005 ja sen linjaukset ovat toimineet varhaiskasvatustyön lähtökohtana 1.8.2005 lähtien. Varhaiskasvatussuunnitelmat on laadittu myös sekä yksikkötasolla että aina jokaiselle lapselle erikseen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa käsitellään myös lapsen taiteellista kokeamista ja ilmaisemista (2005, 23-24.) Siellä tuodaan esille ja siten tunnustetaan mm. taiteellisten kokemusten intensiivisyys ja lumous, taidekokemuksen monimuotoisuus ja -aistisuus, leikin ja toden vuorottelu, kasvattajan rooli taiteen välittämisessä sekä varhaiskasvatusympäristön merkitys lapselle paikkana kokea taiteellisia elämyksiä.

Intotyöryhmä, ARXin ja varhaiskasvatuksen yhteistyöelin

Intotyöryhmä on perustettu syksyllä 2009 ARXin ja varhaiskasvatuksen yhteistyöelimeksi, jotta taidekasvatusta saataisiin juurrutettua varhaiskasvatukseen. Työryhmään kuuluu kolme edustajaa ARXista ja kymmenen edustajaa eri varhaiskasvatuskeskuksista. Toiminnan suunnittelu on lähtöisin molemmista toimijoista. ARXissa on paljon mietitty, miten toimijoita voidaan osallistaa, ja Intokoulumalli on näistä ajatuksista syntynyt toimintamuoto (Herranen 2010.) Toisaalta myös varhaiskasvatuspalveluissa on paljon pohdittu samaa asiaa. Erityisesti kuntaliitoksen yhteydessä (2009) pohdittiin, miten uuden muodostetun kunnan lapset kokevat ympäristönsä ja elämänsä eri tavoin kaupungin keskustassa ja ympäröivällä maaseudulla. Tiimikoulutusten yhteydessä oli keskusteltu lapsilähtöisyydestä ja lapsen empaattisesta kuulemisesta, kokonaan uudelta pedagogiikasta.

Varhaiskasvatuspalvelujen puolella toiminnan äitinä voidaan pitää varhaiskasvatuspalvelujen palvelujohtaja Marja-Liisa Akselinia, sillä hän oli perehtynyt Reggio Emilia-pedagogiikkaan ja lähti kyselemään ”miksei meilläkin Hämeenlinnassa?” Aluksi oli tarkoitus julkaista Reggio Tutta- kirjaa esikuvana pitäen oma kirja maaseudun ja kaupungin lapsista. Koulutusta järjestettiin ensin taidekasvatuksen tiimoilta, kunnes oivallettiin kokonaan uudelta työkentelytavan, pedagogisen dokumentoinnin merkitys. (Soirila 2011b). Kun sekä ARXissa että varhaiskasvatuspalveluissa oli pohdittu samoja asioita, ja kun toisaalta kaupungin toiminta yleisellä tasolla mahdollisti entistä paremmin toimimisen organisaatorajat ylittävällä tavalla, oli Intokoululla hyvä hetki syntyä syksyllä 2009 (Herranen 2010, Soirila 2011b).

Intotyöryhmä kokoontuu ARXin tiloissa noin kerran kuussa, tarvittaessa useammin. (Herranen & Fagerström 2010a.) Intotyöryhmä saa toiminnalleen rahoitusta ”Minun Hämeenlinnani”- nimisenä Taikalamppu-hankkeena, ilman tätä resurssia toimin-

taan ei olisi pystytty lähtemään. Intokoulumalli on tarkoitus vakinaistaa Taikalamppu-hankkeen aikana vuoteen 2013 mennessä. (Herranen & Fagersröm 2010a). Toiminta on rakentunut keskusteluissa, ja työryhmä on esimerkiksi itse valinnut käytännön toimintamuodokseen pedagogisen dokumentoinnin. (Herranen 2010b.) Työryhmä on vuoden mittaan muun muassa (Liite 1) järjestänyt pedagogisen dokumentoinnin koulutuspäiviä, kuvankäsittelyn koulutusta, osallistunut Reggio Emilia-yhdistyksen 10-vuotisjuhlaseminaariin Voipaalassa ja Reggio Emilia-kokoukseen Helsingissä, järjestänyt kuvataidekoulutusta varhaiskasvatuksen henkilöstölle, lehdistötilaisuuden Minun Hämeenlinnani – projektista, Minun Hämeenlinnani – seminaarin Wetterillä Hämeenlinnassa, varhaiskasvatusjohtajien koulutuspäivän, Elisse Heinimaan koulutuspäivän sekä hankkineet ja käännettäneet Reggio Emiliaan ja pedagogiseen dokumentointiin liittyvää kirjallisuutta (Fagerström 2010b).

Kulttuurikeskus ja varhaiskasvatus ovat tehneet paljon yhteistyötä aiemminkin. Tässä toimintamuodossa uutta on kuitenkin se, että varhaiskasvatus ei ole toiminnan kohteena, vaan itse aktiivisena osallistujana ja tekijänä taidekasvatuksessa. (Herranen & Fagerström 2010b.) Molemmat tahot järjestävät koulutusta itsenäisestikin, mutta päämääränä on löytää toisiaan tukevia koulutustilaisuuksia. Tällä hetkellä varhaiskasvatuspalveluiden vallitsevana teemana on kasvatuskumppanuus. (Herranen 2010, Soirila 2011b).

2.2 Toimintaympäristöstä

Tässä kappaleessa kerron taidekasvatuksen merkityksestä lapsen kehitykselle ja sen soveltamisesta varhaiskasvatukseen sekä pedagogisesta dokumentoinnista. Kumpikaan näistä ei ole kehittämiskohteenani, mutta koska perimmäisenä ajatuksena Intokoulun toiminnassa on viedä taidekasvatusta varhaiskasvatukseen, ja koska sitä tukemaan on valittu työmuodoksi pedagoginen dokumentointi, kerron molemmista esitelläkseni toimintaympäristön, jossa liikumme. Taidekasvatuksen ja pedagogisen dokumentoinnin osuus opinnäytetyössäni on melko suuri, sillä pyrin työlläni innostamaan varhaiskasvatuksen henkilöstöä taidekasvatuksen pariin.

Taidekasvatus tukee ihmiseksi kasvamisessa

Rajasin aineistoni koskemaan taidekasvatuksen merkitystä lapsen kehitykselle, tässä yhteiskunnassa. Itse koen taidekasvatuksen erittäin merkityksellisenä, kiehtovana ja innostavana. Olen työskennellyt vuosia taidekasvatuksen parissa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön kanssa tehdessäni koulu- ja päiväkotityötä Nokian kaupungin vapaa-aikakeskuksessa. Myös opinnäytetyölläni haluan valottaa taidekasvatuksen merkitystä lapselle ja varhaiskasvatukselle ja siten innostaa sen pariin.

Lapsi ei ole yhteiskunnassa irrallinen, vaan oleellinen osa sitä. Siksi taidekasvatuksen merkitystä pohtiessani käsittelem ensin yhteiskuntamme tilaa, joka aiheuttaa entistä suuremman tarpeen taidekasvatukselle. Julkisesta keskustelusta on välittynyt syvä huoli lasten hyvinvoinnista ja sen edellytyksien takaamisesta muuttuvassa yhteiskunnassa. ”Lasta koskettavia yhteiskunnan ja kulttuurin keskeisiä muutoksia ovat toimintojen maapalloistuminen, massatuotannon ja markkinoiden vallan ja informaatioteknologian räjähdysmäinen kasvu” (Lahikainen & Punamäki & Tamminen 2008, 15, 16).

Hyvinvoinnin ja perusturvallisuuden pohjan muodostaa tietty jatkuvuus, erityisesti lasten kohdalla. Elämme kuitenkin keskellä monenlaisia muutoksia, jotka rikkovat jatkuvuuden mahdollisuutta. Ehkäpä erityisesti ”Suomessa lapset ovat pienestä pitäen hankalassa asemassa aikuisten tasapainotellessa uran, vapaa-ajan ja kodin välillä” (Oksanen 2008, 53). Ihmislajille on tyypillistä, että lapsi viettää vanhempiansa hoivassa pitkän ajanjakson. Kehitys perustuu kypsymisen ja kasvamisen kiireettömyyteen ja kulttuurin vahvaan mukanaoloon. ”Miten siis hektisessä maailmassa voidaan tukea inhimillistä kehitystä ja kasvatusta, jotka vaativat aikaa, läsnäoloa ja pitkäjänteisyyttä? Miten aikuiset voivat toimia niin, että lapsista kasvaa hyvinvoivia maailmankansalaisia?” (Lahikainen & Punamäki & Tamminen 2008, 7.)

Taide ja kulttuuri ovat olleet merkittäviä yhteisöllisiä voimavaroja kaikkina aikoina, mutta meneillään olevan yhteiskunnallisen ja taloudellisen murroksen aikakautena sen merkitys kasvaa. ”Taide voi olla hyvinvoinnin ja taloudellisen kasvun merkittävä tuottaja, mutta erityisesti se on merkityksellinen henkisen kasvun edistäjänä” (Ruokonen & Rusanen & Välimäki 2009, 5). Voisi kuvitella, että kulttuurilla, taiteella ja taidekasvatuksella olisi siis lähtökohtaisesti hyvä asema. Sava (2007, 13) toteaa kui-

tenkin, ettei näin ole. Taide on usein joko kevyt välipala koulutyössä tai -juhlissa tai sitten se nähdään merkityksellisenä ”vain joko taiteellisesti lahjakkaaksi määritellyille oppilaille tai niille, jotka eivät pärjää erityisen hyvin muissa kouluaineissa.”

Taide ja kulttuuri ovat kaikkien oikeuksia. Suomen perustuslain 16.§ mukaan

”jokaisella kansalaisella on yhtäläinen mahdollisuus kehittää kykyjensä ja erityisesti tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.”

Myös esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 31. artiklassa todetaan:

”Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikätasonsa mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin.”

”Taiteen tekeminen on lapselle aivan luontaista. Lapsi on kokonaisvaltaisesti toimiva yksilö, eikä pienen lapsen mieli erottele taidelajeja toisistaan. Näin lapsen käsillä tekeminen voi vaihtua nopeasti erilaisiksi liikkeiksi, sanaleikeiksi, tansseiksi, tai toisella lapsella sisäisiin pohdintoihin, mielikuviin ja ajatusmatkoihin. Tämä on omaleimaista juuri lapsille.” (Karppinen 1999, Karppinen 2000, 56 mukaan.) Lapsi kokee maailman, itsensä ja olemisensa pitkälti aistien ja tunteiden avulla, ja tämä on oleellista myös taiteessa. Taide vaatii irrationaalista ajattelua, tasapainottelua toden ja kuvitelman välillä, ja lapsille tämä on luonnollinen keino ympäristön vastaanottamiseen. Tutkiesaan ympäröivää maailmaa lapsi tutkii samalla itseään (Karppinen 2000, 58, 59.) ”Lapsen ihmisenä kasvussa (kuva)taidekasvatus on vahvoilla juuri siksi, että se voi tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista kokonaisvaltaisesti” (Rusanen 2009, 52).

Vaikka taidekasvatuksella on valtavasti annettavaa lapsen kehitykselle, on sillä merkittävä rooli jo taiteen itsensä vuoksi. Se kaikki ilo ja nautinto, jota taiteen tekeminen tai taiteen kokeminen eri muodoissaan voi antaa, on jo sinällään arvokasta. On myös hyvä muistaa, ettei lasten taidekasvatuksella tähdätä taide- tai kulttuuriammattien valintaan lapsen myöhemmällä iällä, vaan taidekasvatus on tärkeää ja merkityksellistä kaikille lapsille. (Karppinen & Puurula & Ruokonen 2001, 6.)

Taidekasvatus antaa lapselle mahdollisuuksia rikkaisiin kokemuksiin, kuten Kati Rintakorpi toteaa (2009, 84): ”Esteettiselle orientaatiolle on ominaista kokemuksellisuus, elämyksellisyys, hetkeen tarttuminen, improvisointi, kokeellisuus, luovuus, ilo, heittäytyminen ja oppiminen luovalla ja yksilölähtöisellä tavalla. Kun fakta ja fiktio, tieto ja luovuus kohtaavat, on elämästä nauttiminen ja oppiminen parhaassa vauhdissaan.”

Taidekasvatuksella on merkitystä ihan konkreettisesti runsaine materiaalivaihtoehtoineen. Lapsille erilaiset materiaalit ja välineet tarkoittavat uutta näkökulmaa, uutta kokemusta, uusia tapoja tutkia ympäröivää maailmaa. Siten ne voivat toimia innostavana lähtökohtana työskentelylle. (Rusanen & Torkki 2000, 51.)

Taidekasvatuksen perimmäinen päämäärä on mahdollistaa luovuus. Yhteiskunnassa, jota leimaavat kaupallisuus ja kilpailu, luovuuteen satsaavat projektit olisivat tarpeen. (Oksanen 2008, 54.) Seuraavan haluan ottaa esille varovasti, tunnustamalla, etten tunne varhaiskasvatuksen arkea. ”Kasvattajana voi huomata ihastuneensa johonkin omaan ideaansa niin paljon, että lapsille jää passiivinen rooli ideaa suorittavina marionetteina. Lasten tyytyväisyys onkin vain heijastuma kasvattajan tyytyväisyydestä; lapset ovat ilahtuneita siitä, että ovat kyenneet olemaan kasvattajan toiveiden mukaisia.” (Pusa 2009, 75-76.) Samasta aiheesta keskusteltiin Intotyöryhmää haastatellessani, josta enemmän luvussa 6.

Vaikka taidekasvatuksella on paljon merkitystä jo tapahtumahetkellään, on hyvä muistaa, että sillä on nimenomaan myös pitkäkestoista, jopa elinikäistä vaikutusta. Lastenkulttuurin ja taidekasvatuksen huippuja Suomessa, Maria Laukka, on sanonut: ”Kun lapsen tuntosarvet on herätetty jo varhaislapsuudessa, tuo vastakohtaisuuksien näkeminen syvyyttä ja monipuolisuutta myöhemmässäkin elämässä ja antaa välineet käsitellä ja eritellä erilaisia asioita, tilanteita, tunteita kuin yhtä lailla erilaista materiaa. Se on äärettömän merkityksellistä itsen kehitykselle; taidekasvatus kasvattaa ihmisen inhimillisyyttä.” (Laukka 1988, Karppinen 2000, 59 mukaan.)

Inkeri Sava kertoi teoksessaan ”Katsomme – näemmekö?” vuodelta 2007 erittäin mielenkiintoisen, Erich Frommin näkökulman omistamiseen ja olevaan liittyvistä elämäntavoista, jonka haluan tässä yhteydessä tuoda esiin.

*”Omistavasti suhtautuva ihminen perustaa siihen, mitä hänellä on, ja pyrkii kartuttamaan sitä, kuten taloudellisesti rikastumaan pyrkivä tekee jo omistamilleen rahoille, jotka hän haluaa sijoittaa. Olevassa elämäntavassa ihminen nojaa siihen, että hän on. Hänellä ei ole kiire, hänellä on aikaa kuunnella, katsella, aistia, ottaa vastaan ja luoda esimerkiksi taiteen kaltaisilla keinoin henkilökohtaisia merkityksiä kuulemaansa ja näkemäänsä. ... Olevalla asenteella elävä ihminen voi olla omana itsenään rohkeasti osallinen sekä omassa elämässään että yhteisessä toiminnassa, koska hänen ei tarvitse pitää kiinni ulkoisesti määräytyvästä kunnias-
ta tai oikeassa olemisesta. Hän ei myöskään odota oikeassa olemista muilta. Yhteistoiminta ei ole hyödykkeiden, kuten tiedon, väitteiden, aseman tai kunnian, vaihtoa, vaan keskinäistä dialogia, jossa ei ole tärkeitä se, kuka on oikeassa tai onko lopulta kukaan oikeassa. Tärkeätä on luoda merkityksellistä ja koskettavaa ajattelua.” (Sava 2007, 164.)*

”Kun lapselle muodostuu käsitys, että hän kelpaa kaikkine tunteineen ja osaa itse tunnistaa ja nimetä tunteitaan ja tutkia niitä taiteen keinoin, on lapselle taattu tärkein eväs elämää varten. Hän oppii luottamaan itseensä, muihin ihmisiin ja maailmaan. Myös varjopuolten ja ilmiöiden tutkiminen taiteen kautta antaa mahdollisuuden kriittisyyteen, joka ei kuitenkaan johda tunteettomuuteen, jossa mikään ei tunnu miltään ja millään ei ole merkitystä.” (Pusa 2009, 77.)

Uskonkin, että taidekasvatuksella on kaikki mahdollisuudet tukea ihmistä nimenomaan olemaan oma, arvokas itsensä sellaisena kuin on, ilman ulkopäin hankittua, suurta materiaalia määrää. Tällöin taidekasvatuksella on tärkeä rooli paitsi itsetunnon kehittäjänä, myös kestävästä kehityksen tukijana. Lisäksi taide, kulttuuri ja taidekasvat-
tus vaikuttavat tutkitusti paljon terveyteen ja hyvinvointiin ja sitä kautta jopa kansantalouteen.

Taidekasvatus osana varhaiskasvatusta

Olen edellä kuvannut taidekasvatuksen merkitystä lapsen kehitykselle. Seuraavaksi on vuorossa aiheen käsittely varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Lähestyn aihetta oman, rajallisen kokemuksen ja teoreettisen viitekentän kautta.

”Päivähoito tavoittaa merkittävän osan varhaiskasvatuksesta lapsista. Siksi laadukkaalla päivähoitopedagogiikalla on mahdollisuus vaikuttaa lapsen taustoissa ilmeneviin kulttuurieroihin ja tasoittaa sosioekonomisen taustan vaikutusta lapsen op-

pimisessa.” (Ruokonen & Rusanen 2009, 11.) Lapsi kasvaa yhteiskunnan jäseneksi, joten varhaiskasvatuksella on ensinnäkin suuri yhteiskunnallinen merkitys. Lapsella tulee olla oikeus omaan kulttuuriseen tilaan ja yhteisöön, lastenkulttuuriin, ja tämän tukeminen on kasvattajan yhteiskunnallinen tehtävä. Tästä tehtävästä suoriutuakseen kasvattaja tarvitsee kulttuurista lukutaitoa. (Ruokonen & Rusanen 2009, 11.) Intotyöryhmä oli sitä mieltä, että päiväkotit pitäisi nähdä hoito- ja kasvupaikan lisäksi myös paikkana, jossa tuotetaan kulttuuria. (Intotyöryhmä 2011.) Tämän totesivat myös Ruokonen, Rusanen ja Välimäki teoksessaan ”Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – iloa, ihmettelyä ja tekemistä” (2009, 5).

Taidekasvatusta tapahtuu päiväkodissa luontaisestikin. Se näkyy niin lorutuksena pukeutumistilanteissa kuin lasten leikkeinä tiloihin levittäytyvissä majarakennelmissä. Juuri kasvattaja luo lapselle mahdollisuudet esteettisiin kokemuksiin. Päiväkodit ovat myös tiloja, jotka ovat tulvillaan lasten kulttuurin jälkiä. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10.)

Taide voi sanana kuulostaa mahtipontiselta, isolta ja pelkoakin herättävältä. ”Ei tarvitse kuitenkaan olla taiteilija, ei edes harrastaa taiteita, jotta pystyy tukemaan ja tarjoamaan väylät pienille ihmisille taiteen maailmaan” (Pusa 2009, 76). Intokoulussa on nähty yhteistyön mahdollisuus varhaiskasvatuksen ja kulttuurikeskuksen välillä taidekasvatuksessa. ”Yhteistyö lastenkulttuurin asiantuntijoiden kanssa on avainasemassa päivähoiton kulttuurisessa kehittämisessä” (Ruokonen & Rusanen 2009, 15).

Mitä taidekasvatus voi sitten antaa sellaista, mitä varhaiskasvatuksessa ei jo olisi? Esimerkiksi taiteen perusopetuksella on jo pitkät perinteet lasten taiteen tekemisestä ja kokemuksesta. Taiteen perusopetus on vuosittain etenevää, tavoitteellisesti tasolta toiselle etenevää, lapsille ja nuorille annettavaa taidekasvatusta. Lasten musiikki-, kuvataide-, käsityö-, tanssi-, sirkus-, sanataide- ja arkkitehtuurikoulujen kokemuksista ja rikkaasta pedagogiikasta on paljon ammennettavaa myös varhaiskasvatuksen toimintaan. (Ruokonen & Rusanen 2009, 15.)

Kuten aina muutoksen edessä, osa ihmisistä innostuu ja osa vetäytyy arastellen. ”Taiteen ajattelutapa siitä, että ei ole oikeaa ja väärää, antaa armoa myös tällaisessa kulttuurinmuutosyrkimyksessä” (Pusa 2009, 75).

Käytännön työkaluksi valittiin pedagoginen dokumentointi

Intokoulu näkyy konkreettisesti varhaiskasvatustyöyksiköissä uudenlaisen työtavan haluttuunottona. Tarkoituksena on jalkauttaa pedagoginen dokumentointi osaksi Hämeenlinnan varhaiskasvatusta ja siten tukea sen taidekasvatustyötä. Pedagoginen dokumentointi ei ole kehittämiskohteeni, mutta innostaakseni varhaiskasvatustyötä sen pariin, haluan tässä luvussa kertoa siitä hieman tarkemmin.

Liitteenä 2 on esimerkki pedagogisesta dokumentista. Dokumentoinnin tarkoituksena on saada näkyviin koko tekemisen prosessi, johon lapsi päiväkodissa osallistuu: ajatukset, keskustelu, tunteet, työskentely, välineet, osallistujat, ja lopulta itse tuote, kuten esimerkkitapauksessa rakennettu lohikäärme. Prosessi on kuvattu liitteessä kuvien ja tekstien sarjana.

Pedagogisen dokumentoinnin juuret ovat pohjois-Italiassa, Reggio Emiliassa. Siellä kehiteltiin toisen maailmansodan jälkeen kasvatustilafilosofia, jonka käytännön toteuttamiseen käydään vieläkin tutustumassa sankoin joukon eri puolilta maailmaa. Seudun naiset rakensivat oman koulun, joka turvaisi heidän lapsilleen tulevaisuuden ilman sotaa. Loris Malaguzzi (1921-1994), sodan aikana psykologiaa opiskellut kansakoulunopettaja, tarjoutui antamaan kaiken tietämyksensä heidän käyttöönsä. Yhdessä henkilökunnan ja vanhempien kanssa Loris Malaguzzi kehittäi kasvatusta, jota tänä päivänä kutsutaan Reggio Emilia-pedagogiikaksi. Reggiossa puhutaan rikkaista lapsista, jolla tarkoitetaan lapsen voimaa ja tahtoa kasvamiseen. (Reggio Emilia-seuran kotisivut 2011, Ainasoja 2006, Wallin 2000.)

Suomessakin on jo 1980-luvun puolivälissä herännyt kiinnostus Reggion Emilia kunnalliseen päivähoitoon. Tietoa ja käytännön kokemusta on hankittu tutustumiskäynneillä, erilaisista koulutustilaisuuksista Suomessa ja Ruotsissa sekä aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta. Karin Wallin on ollut ensimmäisiä ”lähettäjiä” maassamme. (Liimola & Voutilainen 1993, 89.) Liitteessä 3 on listattu Suomessa Reggion Emiliaan pedagogiikkaa toteuttavia päiväkotia.

Reggio Emilia -pedagogiikan tärkein työväline on pedagoginen dokumentointi. Se tarkoittaa päiväkodissa tehtävän työn tallentamista joko piirtämällä, kirjoittamalla, valokuvaamalla tai vaikkapa videoimalla. (Palokari 2008, 32; Rintakorpi 2009, 84,85;

Wallin, 2000, mm. 33-35, 39; Liimola & Voutilainen 1993, 59.) Tarkoituksena on tehdä paitsi lasten kokonainen työskentelyprosessi, myös aikuisten tekemä työ ”näkyväksi.” Ei riitä, että päiväkotien seinillä on vain valmiita töitä esillä, vaan kaikkien nähtäväksi pyritään saamaan kokonainen prosessi alusta loppuun. Siten pedagoginen dokumentointi toimii myös reflektion ja suunnittelun pohjana. ”Reggio-Emilian pedagogiikkaa monet pitävät lapsilähtöisen pedagogiikan lippulaivana juuri sen takia, että lasten ideat ja ehdotukset otetaan vakavasti, lapset ovat mukana suunnittelussa, lapset saavat valita tekemisiään, aikuiset dokumentoivat ja tekevät näin toimintaa näkyväksi osataksaan tulkita paremmin lapsia ja jakaakseen lasten vanhempien kanssa lasten kokemaa” (Tahkokallio 2000, 24).

Päiväkotien seinät ovat täynnä lasten töitä. Mikä sitten tekee pedagogisesta dokumentoinnista erityisen? ”Tällainen tapahtumien taltiointi on luonteeltaan raportoivaa: kerätään muistoja ja kootaan yhteistä historiaa”, toteaa Reggio Emilia - seuran puheenjohtaja Elisse Heinimaa (Heinimaa 2005, 10) nykyisestä lasten töiden esillepanosta, ja jatkaa: ”Pedagoginen dokumentointi on kuitenkin havainnointiin perustuva tutkimusmenetelmä. Havainnoijalla on aina tarkoitus, tavoite ja näkökulma.” Pedagogista dokumentointia ei myöskään sen täydessä merkityksessä voi toteuttaa yksin, sillä tarvitaan useita aikuisia yhdessä pohtimaan, jotta erilaiset näkökulmat voivat rikastuttaa keskustelua. Pedagoginen dokumentointi ei myöskään tapahdu yht’äkkiä, sattumalta, vaan dokumentointi täytyy suunnitella. ”On valittava näkökulma ja päätettävä, mihin ja keihin tarkkaavaisuus keskitetään, koska on mahdotonta nähdä ja taltioida kaikkea, mitä lapset sanovat ja tekevät.” (Heinimaa 2005, 10.)

Pedagogisesta dokumentoinnista hyötyvät kaikki osapuolet

Pedagoginen dokumentointi on yhteisöllinen työmenetelmä, joka perustuu yhteiselle pohdinnalle ja arvioinnille. Yhteisöön kuuluvat lapset, vanhemmat ja koko päiväkodin henkilöstö. (Lehtimäki 2010.) ”Työntekijä pääsee ensinnäkin kiinni lapsen ajatusmaailmaan dokumentoimalla lapsen työskentelyä” (Liimola, Voutilainen 1993, 39). Pedagoginen dokumentointi ei anna valmiita vastauksia, vaan herättää kysymyksiä, antaa suuntaa oppimisprosessille (Lehtimäki 2010.) Dokumenttien avulla voidaan kysyä, miten lasta tulisi tukea, mihin suuntaan hän on menossa, mitä tarpeita hänellä on, minkälaisia eri etenemisteitä hänellä on tai miten olisin itse voinut toimia toisin. (Wallin 2000, 127., ks. myös Wallin 2000, 62,122). Liimola & Voutilainen (1993, 42) aset-

tavat kysymykset näin: ”Miksi teen näin? Vieläkö kannattaa jatkaa? Kaipaanko muutosta? Minkälaista muutosta kaipaan?” Työntekijän kannalta pedagogisessa dokumentoinnissa on myös kyse aikuisen vallasta suhteessa lapseen: ”Heillä on myös valta määritellä lasten omaa kulttuuria, sillä he voivat tehdä sen näkyväksi tai jättää vaille huomiota” (Ruukonen & Rusanen 2009, 11).

Lapselle pedagoginen dokumentointi tarjoaa mahdollisuuden palata menneeseen, mitä tehtiin ja miten. ”Varsinkaan pienillä lapsilla valmiit lopputulokset harvoin pystyvät tuomaan esille työskentelyyn käytettyä aikaa, keskittymistä, ajattelua, keskusteluita, oppimista ja nautintoa” (Rintakorpi 2009, 84-85, ks. myös Wallin 2000, 122). Sen sijaan koko prosessia dokumentoidessa se avaa myös lapsille mahdollisuuden tutkia omaa työskentelyään ja saada ”minä osaan”-kokemuksia.

Lasten vanhemmille pedagoginen dokumentointi mahdollistaa osallisuuden lapsen hoitopäivään ja lähentymisen varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. ”Maailma, joka avautuu lapselle päivähoitossa ja koulussa, jää herkästi vanhemmille arvoitukseksi” (Suoninen 2008, 142; ks. myös Wallin 2000, 62, 122). Nähdessään lapsen koko työskentelyprosessin dokumenteista on vanhempien myös helpompi aloittaa keskustelu päiväkodin henkilökunnan kanssa. (Heinimaa 2005, 9)

Pedagogisella dokumentoinnilla on mahdollisuus tehdä päiväkodin arkea näkyväksi yhteiskunnassa (Reggio Emilia-seuran kotisivut 2011.) Siten on mahdollista myös tehdä lapsuutta ja varhaiskasvattajien arkipäivää tunnetuksi. Ehkä se voi myös lisätä varhaiskasvatuksen arvostusta?

Tärkeää pedagogisessa dokumentoinnissa on ymmärtää, että se on aina jossain määrin subjektiivista ja riippuu sattumastakin: ”Onko kamera ladattu ja käsillä? Huomaako lastenhoitaja? Onko hänellä aikaa juuri oikealla hetkellä?” (Wallin 1989, 156.) Siksi se on toisaalta myös armollista. Sattumanvaraisuus on Reggio Emiliassa kuitenkin pyritty minimoimaan tekemällä jokaisesta lapsesta kahdesti vuodessa tietoisemmin tieteellisuontoisia ja systemaattisia havainnoiteja. (Wallin 1989,156.) Nykyisin varhaiskasvatuksessa Suomessa puhutaan kasvun kansioista, joihin kootaan tietoja lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä tapahtumista päiväkodissa. Kasvun kansioita ja pedagogista dokumentointia verrattiin myös Intotyöryhmän haastatteluissa.

3 TUTKIMUSONGELMAN ESITTELY

Opinnäytetyöni tarkoitus on tarkastella, *miten ARXin Intokoulu toimii Hämeenlinnan varhaiskasvatuksen sosiokulttuurisena innostajana taidekasvatuksessa*. Jo ensimmäisessä palaverissa keväällä 2010 nousi esiin ARXin tahto tietää, miten Intokoulu toimii, millaisia vahvuuksia ja heikkouksia sillä on, miten toimintaa voisi kehittää. Vaikka opinnäytetyöni on jonkin verran muuttanut muotoaan matkan varrella, on teoreettisena viitekenttänä kuitenkin koko ajan pysynyt sosiokulttuurinen innostaminen. Syksyllä 2010 pidetyssä palaverissa kysymyksenasetteluni vielä vahvistui. Ensimmäisen vuoden aikana ihmiset on usein helppo saada innostumaan ja osallistumaan, jos kyseessä on mielenkiintoinen aihe ja resurssit ovat kunnossa. Mutta entäpä jatkossa, kun alkuhuumasta on päästy? *Millaiset tekijät vaikuttavat siihen, että Intokoulusta voisi muodostua pysyvä toimintamalli?* Tähän kysymykseen haen opinnäytetyölläni vastausta. Erityisesti haluan nostaa esiin *kulttuurituottajan mahdollisuudet kehittää ja ylläpitää toimintaa jatkossa*. Opinnäytetyöni tarkoitus ei ole selvittää, mitä sisältöä Intokoulumalli tuottaa.

Tarkasteluni jakautuu kolmeen prosessiin. Ensinnäkin tarkastelen sitä, miten sosiokulttuurista innostamista on toiminnassa jo esiintynyt, ja miten innostuneisuuden saisi jatkumaan tulevaisuudessa. Peilaamalla toimintaa sosiokulttuurisen innostamisen rakennepuihin voidaan löytää avaintekijöitä innostumisen ylläpitämisessä jatkossakin. Toiseksi otan erityiseen tarkasteluun uhkat ja visiot, sillä ne toimivat toiminnan kehittämisen eteenpäin vievinä voimina. Lopulta tarkastelen toimintaa kulttuurituottajan näkökulmasta, sillä hänellä on ammattitaitonsa ja verkostojensa myötä monia keinoja ylläpitää, kehittää ja innostaa toimintaan jatkossakin. Näistä kaikista näkökulmista nousevista kehittämisajatuksista hahmottelen Intokoululle tulevaisuuden suuntaviivoja.

Opinnäytetyöni teen kulttuurituotannon näkökulmasta, ja siis Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXin tarpeita silmällä pitäen.

4 KEHITTÄMISTOIMINNAN MENETELMÄT JA AINEISTO

Opinnäytetyöni edustaa työelämän tutkimuksellista kehittämistoimintaa, joten kerron siitä yleisellä tasolla kappaleessa 4.1. Opinnäytetyössäni on piirteitä toimintatutkimuksesta, josta kerron kappaleessa 4.2. Kehittämispöcessin aikana osallistuin itse Intotyöryhmän toimintaan, joten tärkeä tapa hankkia tietoa oli osallistuva havainnointi. Tästä ja tekemistäni teemahaastatteluista kerron luvussa 4.3.

4.1 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta

”Suomalainen 2000-luvun työelämä elää jatkuvaa muutosta. Kehittämistoiminta, elinikäinen oppiminen, huippuosaaminen, verkostoituminen ja innovaatiotoiminta ovat tämän pöcessin avainsanoja. Muutos ulottuu yksittäisistä työtehtävistä aina laajoihin yhteiskunnallisiin rakenteisiin saakka. Muutoksessa on kyse myös maailmanlaajuisesta globalisaatiosta ja Suomen asemasta siinä.” (Toikko & Rantanen 2009, 7.) Tarvitaan erityisesti organisaatiotutkimusta sekä johtamisen ja henkilöstötyön tutkimusta, koska toiminta perustuu mitä suurimmassa määrin ihmisten työpanokseen. (Kalliola & Nakari 2008, 135.)

Kehittämiskohteen jäsenet osallistuvat kehittämiseen

Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt aktiivisesti siihen, että kehittämiskohteeni, Intotyöryhmä, olisi itse mukana kehittämistyössä. ”Kehittämistoimintaan liittyy oleellisesti se, että kaikki siihen liittyvät toimijat ovat aktiivisia ja sitoutuneita toimintaan” (Toikko & Rantanen 2009, 10). ”Jokainen työntekijä on tai hänen tulisi olla asiantuntija omassa työssään, ja menestyvässä organisaatiossa tuetaan, kannustetaan ja myös palkitaan työntekijöitä jatkuvassa kehittämistyössä” (Borgman & Packalén 2002, 22.) Oma osallistuminen työn kehittämiseen on oleellista, sillä ”tunne siitä, että muutokset vain tapahtuvat muutoksen toteuttajien (työntekijöiden) ulottumattomissa, johtaa muutosvastarintaan” (Borgman & Packalén 2002, 86).

Opinnäytetyöni tilaaja on ARX ja siellä olin aluksi yhteydessä ARXin johtajaan. Alusta asti olen kuitenkin pyrkinyt siihen, että toiminnan keskiössä olisi nimenomaan työryhmä, joka on myös toiminnan toteuttaja. On kuitenkin oleellista muistaa, että ”sitoutuminen lähtee ylimmästä johdosta ja se ”valuu” päälliköihin ja esimiehiin ja sitä kaut-

ta jokaiseen organisaation jäseneen. Ilman sitoutumista organisaation toiminta on sattumanvaraista ja epätasaista.” (Borgman & Packalén 2002, 44.)

Tutkimustieto on kehittämisessä tärkeää

Jotta toimintaa voidaan kehittää, on siitä oltava riittävästi tietoa. Tiedontuotannolla voidaankin nähdä useita merkityksiä. ”Ensinnäkin kehittämistoiminnan tiedontuotanto perustuu rahoittajan tai organisaation johdon vaatimuksiin. Tällaisen tiedon tehtävänä on osoittaa, että toiminta on suunnitelman mukaista.” (Toikko & Rantanen 2009, 113-114.) Voidaankin ajatella, että ARX haluaa tutkia Intokoulumallia siksi, että se on saanut toiminnalle rahoitusta Taikalamppu-hankkeena ja on siis kiinnostunut siitä, onko toiminta sellaista kuin on suunniteltu. ”Toiseksi tiedon tuottamisella voidaan tavoitella toimijoiden omaa oppimista ja oman toiminnan kehittämistä” (Toikko & Rantanen 2009, 114). Tähän myös opinnäytetyölläni pyrin. Nostamalla esiin toiminnasta olennaisia piirteitä ja kehittämiskohteita voidaan siitä paitsi oppia, myös kehittää sitä. ”Kolmanneksi kehittämistoiminnan tiedontuotannolla on merkitystä itse kehittämissankkeelle. Esimerkiksi arviointitiedolla voidaan pyrkiä toiminnan suuntaamiseen, eikä vain toimintaa tarkastelevan loppuarvion esittämiseen.” (Toikko & Rantanen 2009, 114.) Opinnäytetyönikin piirtää suuntaviivoja tulevaisuudelle. Pelkkä toiminnan tason kuvailu ei kehittämishankkeeksi riitä. ”Neljänneksi tiedontuotannolla pyritään tukemaan kehittämistoiminnan tulosten siirrettävyyttä” (Toikko & Rantanen 2009, 114.) Intokoulumalli on Taikalamppu-verkostossa kehittämishankkeena, ja yhtenä tavoitteena on ”monistaa” käytänteitä myös muille kunnille. Intokoulu on tässä vaiheessa vielä melko alussa, mutta tähän tiedon jakamiseen tähtää sekä Intokoulun toiminta että opinnäytetyöni. ”Viidenneksi tiedontuotantoa voidaan tarkastella osana julkisen hallinnon kehittämistä” (Toikko & Rantanen 2009, 115). Siitä Intokoulumallin kehittämisessä ja siis opinnäytetyössäni on kyse.

Reflektio on oleellinen osa kehittämistoimintaa

”Kehittäminen ilman selkeää tietoa siitä, missä ollaan ja miten siihen on tultu, on enemmän tai vähemmän sattumanvaraista” (Borgman & Packalén 2002, 36). Borgman ja Packalén (2002, 124) kertovat myös, kuinka arviointi usein kuuluukin osana ammattimaiseen työntekoon jopa intuitiivisesti, mutta jos se pohjautuu ainoastaan intuition, se on sattumanvaraista. Siksi on tärkeää tutkia ja tehdä näkyväksi se, mikä suhteen arvioita tehdään sekä systematisoida arviointi. (Borgman & Packalén

2002, 124.) ”Reflektion arvo ja tarkoitus tulee havaittavaksi vasta, kun henkilö tulee tietoiseksi siitä, a) milloin, b) miten ja c) miksi hän reflektoi” (Karila & Nummenmaa 2001, 101).

4.2 Kehittämistoiminnassa toimintatutkimuksen piirteitä

Kehittämistehtävässäni on toimintatutkimuksen piirteitä. ”Toimintatutkimus on ehkä tärkein tutkimuksen ja kehittämistoiminnan risteyspaikka” (Toikko & Rantanen 2009, 31). Toimintatutkimus on interventioon perustuvaa, käytännönläheistä, osallistavaa, reflektiivistä ja sosiaalinen prosessi (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 27). Avaan näitä ominaisuuksia tässä luvussa niiltä osin kuin ne toteutuivat opinnäytetyössäni.

”Toimintatutkimuksen tehtävänä on muuttaa todellisuutta sitä tutkimalla ja tutkia todellisuutta sitä muuttamalla. Siinä tuotetaan tietoa käytäntöjen kehittämiseksi.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 15.) Tähän opinnäytetyönikin pyrkii: tutkimalla Intokoulun toimintaa pyrin vaikuttamaan sen toimintaan tulevaisuudessa, positiivisessa hengessä. ”Kun tutkimuksessa perinteisesti selvitetään, kuinka asiat ovat ja luodaan havaintojen pohjalta teoreettista tietoa, toimintatutkimus tavoittelee käytännön hyötyä, käyttökelpoista tietoa” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 19). Siksi opinnäytetyönikin määrittää lopulta suuntaviivoja Intokoulun toiminnan tulevaisuudelle. ”Lisäksi toimintatutkimuksessa ajatellaan, miten asiat ovat olleet ja mihin suuntaan ne ovat menossa” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 36). Intotyöryhmän menneisyydestä ja nykytilasta keräsin tietoa erityisesti teemahaastatteluilla.

”Sosiaalisella toiminnalla on tapana rakenteistua, muuttua rutiineiksi ja käytänteiksi. Näin yhteisön toiminta helpottuu, mutta kaikki rutiinit ja rakenteet eivät aina toimi tarkoitetulla tavalla.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 28.) Intokoulu on hyvä esimerkki siitä, kuinka työtä pyritään tekemään eri tavoin kuin ennen. Osallistuessani työryhmän kokouksiin olen saanut kuulla paljon rutiineista, jotka toisaalta jäsentävät hoitopäivän arkea, mutta toisaalta rajoittavat uutta toimintaa. Opinnäytetyöni yhtenä tarkoituksena onkin tuoda esille näitä rutiineita, jotta työn kehittäminen olisi mahdollista. Toisaalta työni tarkoitus on myös selvittää, miten Intotyöryhmä on onnistunut työskentelyssään, ja miten tätä kahden toimialan välistä yhteistyötä voisi kehittää.

Vaikka työryhmä on ollut koossa vasta reilun vuoden, on tiettyjä rutiineita senkin toiminnassa jo havaittavissa.

Oleellista toimintatutkimuksessa on reflektointi. ”Se on totuttujen toiminta- ja ajattelutapojen perusteiden pohdintaa. Toteutusta havainnoidaan ja reflektoidaan käytännön aikana ja sen päätyttyä, ja kokemusten pohjalta suunnitellaan entistä parempi uusi toimintatapa.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 34-35.) Oman työn arviointi ja tutkiminen, reflektiivinen työote, edellyttävät reflektio-osaamista. Tiedon nopea lisääntyminen ja tutkimuksen lisääntyessä myös aiemman tiedon kumoutuminen edellyttävät henkilöstöltä tiedon hankinnan ja prosessoinnin taitoja. (Karila & Nummenmaa 2001, 33.) Reflektiivinen kehittäminen on prosessiin ja refleктоivaan työotteeseen perustuvaa kehittämistä: organisaatiolle ei anneta valmiita ratkaisuja, vaan sitä autetaan tutkimaan, analysoimaan ja ymmärtämään omia ongelmiaan (Vanhalakka-Ruoho 1999, Karila & Nummenmaa 2001, 99-100 mukaan.) Tekemäni haastattelut toimivat tällaisina interventioina, joiden tarkoituksena oli saada työryhmän jäsenet itse arvioimaan toimintaansa. ”Olennaista on omaksua tutkiva ote työhön” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 82).

Yksi oleellinen piirre toimintatutkimuksessa on interventio, väliintulo.

”Toimintatutkija osallistuu tutkimaansa toimintaan tehden tutkimuskoh-teeseensa tarkoitukselliseen muutokseen tähtäävän intervention. Kun tutkijan hyveinä on perinteisesti pidetty ulkopuolisuutta ja objektiivisuutta, toimintatutkija on aktiivinen vaikuttaja ja toimija, eikä hän edes oleta olevansa ulkopuolinen tai neutraali.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 19-20.)

Tekemällä Intokoulun toiminnasta opinnäytetyön teen samalla intervention sen toimintaan. Opinnäytetyölläni pyrin vaikuttamaan Intokoulun toimintaan: etsimällä kehittämiskohtia ja tuomalla esiin toteutettuja, hyväksi havaittuja toimintatapoja ja toisaalta ehdottamalla uusia ajatuksia, pyrin vahvistamaan Intokoulun toimintaa jatkossakin.

”Karkeasti jaoteltuna toimintatutkimusta on mahdollista tehdä kahdella tavalla: tutkija joko ryhtyy kehittämään omaa työtään tutkivalla otteella tai hän etsii itselleen tutkimuskohteen, jota tutkia ja kehittää. Oma työtään kehittävää tutkijaa voidaan kutsua toimija-tutkijaksi, kentälle päätyvää tutkija-toimijaksi.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä

2007, 94.) Omaa tutkimustani teen ulkopuolisena asiantuntijana, tutkija-toimijana. Työskentelen Nokian kaupungin kulttuurikoordinaattorina, mutta opinnäytetyöni teen Hämeenlinnan lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXille. Olen siis täysin uusi ja ulkopuolinen henkilö työyhteisössä, jota tutkin. ”Tutkija-toimija joutuu usein tekemään paljon työtä saavuttaakseen tutkimansa yhteisön luottamuksen ja saadakseen luvan osallistua sen toimintaan tutkijana” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 99). Luottamuksen olen mielestäni saavuttanut, sillä työryhmän kokouksissa keskusteltiin melko usein sellaisista luottamuksellisista asioista, joita en uskoisi kuulleen, mikäli minuun ei olisi luotettu.

”Ulkopuolinen toimintatutkija keskustelee sekä organisaation johdon että työntekijöiden kanssa. Hän tutustuu työtehtäviin, tekee huomioitaan, keskustelee niistä ja pyrkii edistämään vuoropuhelua, jonka avulla kaikkien asianosaisten näkemykset otetaan huomioon.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 29-30.) Itse olen keskustellut tutkimuskohteestani sekä ARXin johtajan Noora Herrasen että sen kulttuurituottajan, Intotyöryhmän toisen vetäjän, Ann-Marie Fagerströmin kanssa. Lisäksi olen tutkimusprosessin alusta asti, elokuusta 2010 saakka, osallistunut Intotyöryhmän kuukausikokouksiin sen jäsenenä. Aluksi koin itseni täysin ulkopuoliseksi, ja ensimmäisissä kokouksissa roolini oli lähinnä kuuntelija. Toisaalta minulla oli tuolloin hyvä tilaisuus tarkkailla ja tehdä havaintoja tuoreesta näkökulmasta ja kirjasinkin niitä ylös tutkimuspäiväkirjaani. Kun sitten tutustuin työryhmään, Intokoulun toimintaan ja osallistuin itsekin pariin innostavaan koulutukseen, pystyin osallistumaan myös kokouksiin aktiivisena jäsenenä. Viimeistään Intotyöryhmän haastattelut joulukuussa 2010 ja tammikuussa 2011 selvensivät rooliani myös työryhmän jäsenille.

Yksi toimintatutkimuksen kulmakivistä on osallistaminen. ”Tutkija tuo kehittämisprosessiin kyllä omat tietonsa ja taitonsa, mutta ensisijaisesti hän tukee toimijoiden omaa kykyä selkeyttää tilannetta, jossa he itse ovat työn muutostilanteen ja oman työtilanteensa asiantuntijoita” (Filander & Jokinen 2008, 198). ”Toimintatutkimuksessa pyritään valamaan uskoa ihmisten omiin kykyihin ja toimintamahdollisuuksiin, toisin sanoen voimaannuttamaan ja valtauttamaan (empower) heitä. Tutkija käynnistää muutoksen ja rohkaisee ihmisiä tarttumaan asioihin, jotta niitä voidaan kehittää heidän omalta kannaltaan paremmiksi.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 20.)

”Kenttätöyöhön kuuluu osallistujien työskentelyn seuraamista ja havaitun refleктоimista yhdessä heidän kanssaan. Se sisältää kokouksia, pöytäkirjojen laatimista, kouluttamista, yhteistä suunnittelua ja yhdessä tekemistä. Se on myös kuuntelemista, kyselemistä, ihmettelyä, yhteenvetojen tekemistä, ideoimista ja ideoiden kokeilemistä.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 29, 101.) Oma havainnointini tapahtui Intotyöryhmän kokouksissa ja koulutuksissa, joihin osallistuin. Lisäksi haastattellessani työryhmää pystyin paitsi kyselemään, kuuntelemaan ja ihmettelemään, myös jonkin verran ideoimaan ja suunnittelemaan. ”Toimintatutkijan tärkeimpiä tiedonkeruun menetelmiä ovat osallistuva havainnointi, havainnoinnin pohjalta kirjoitettu tutkimuspäiväkirja ja haastattelu. Aineistoja voivat olla myös toiminnan aikana tuotettu muu kirjallinen materiaali, kuten työryhmien muistiot, kokouspöytäkirjat, raportit, oppilaiden kirjoitelmat tai sähköpostiviestit.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 104.) Omia kokeuksiani kirjasin ylös tutkimuspäiväkirjaani.

”Haastattelu antaa mahdollisuuden selventää ja syventää kenttätöyön aikana syntyneitä havaintoja.” (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 109.) Valitsin haastattelumuodoksi teemahaastattelun ja ryhmähaastattelun haastattellessani Intotyöryhmää. Haastatteluista kerron enemmän kappaleessa 4.3.

Toimintatutkimukseen tieteenä on suhtauduttu hyvin vaihtelevasti ja sen asema on vuosikymmenien mittaan vaihdellut. 1970-luvulla se alkoi kuitenkin elpyä. (Heikkinen & Huttunen & Moilanen 1999, 27-28.) Toimintatutkimuksessa on vaihtoehtoliikkeen piirteitä, ja jotkut tutkijat arvostelevat yliopistoa tiedon prosessin monopolisoimisesta. Toimintatutkimus rakentaa parhaimmillaan siltaa yliopiston ja yhteiskunnan välille. (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2007, 31-32.) Toimintatutkimus on levinnyt työelämän tutkimuksen alueella. Suomessa on hyväksytty myös useita väitöskirjoja, jotka on tehty toimintatutkimuksena. (Heikkinen & Huttunen & Moilanen 1999, 30.)

4.3 Teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi tiedonhankintamenetelminä

Keskeisin tiedonhankintamenetelmäni olivat haastattelut, mutta lisäksi olen kirjannut kommentteja ja kokemuksia tutkimuspäiväkirjaani osallistuessani Intotyöryhmän kokouksiin ja koulutuksiin.

Haastattelin Intotyöryhmää kahteen otteeseen joulukuussa 2010 ja tammikuussa 2011. Haastattelurungot ovat liitteissä 3 ja 4. Osittain haastatteluissa oli samoja työntekijöitä, mutta koska kaikki eivät päässeet ensimmäiseen haastatteluun ja koska pari työntekijää kertoi haluavansa tulla haastatelluksi, tein haastattelun uudestaan. Lisäksi en saanut ensimmäistä haastattelua kokonaan tallennettua, sillä muistikortti oli tallennuslaitteessa täyttynyt kesken haastattelun. Litteroin ensimmäisen haastattelun jo samana iltana hyödyntäen haastattelun aikana tekemiäni muistiinpanoja, joten mitään olennaista ei jäänyt puuttumaan. Tärkein syy haastattelun toistamiseen oli kuitenkin se, että toisella kerralla pyrin pääsemään asioiden pohdinnassa syvemmälle. Myös kysymyksiä muotoilin uudestaan.

Jotta haastattelutilanne koettaisiin luotettavaksi ja jotta saisin mahdollisimman rehellisiä vastauksia, kerroin Intotyöryhmälle, etten käyttäisi opinnäytetyössäni heidän nimiään. Siksi vastaukset on nimetty Intotyöryhmän nimiin. Ensimmäisessä haastattelussa 16.12.2010 oli mukana kaksi ARXin edustajaa ja kuusi varhaiskasvatuksen edustajaa. Toisessa haastattelussa 21.1.2011 oli mukana yksi ARXin edustaja ja kahdeksan varhaiskasvatuksen edustajaa. Kaiken kaikkiaan Intotyöryhmään kuuluu kolme edustajaa ARXista ja kymmenen edustajaa varhaiskasvatuksesta.

Haastatteluissa lähdettiin melko hyvin keskustelevalle linjalle, mutta kuten aina ryhmässä, osa keskustelee enemmän ja osa vähemmän. Koin silti oleelliseksi haastattelumuodoksi juuri ryhmähaastattelun, koska samalla se mahdollisti toiminnan reflektoinnin ja tulevaisuuden suunnittelun yhdessä.

Kun toiminnan onnistumisia ja epäonnistumisia pohdittiin, havainnot perustuivat työryhmäläisten omiin kokemuksiin ja havaintoihin. Varsinaista systemaattista arviointia ennen tekemääni haastattelua ei ollut tehty, vaikka asioita käsitelläänkin kuukausikouksissa. Systemaattiselle arvioinnille nähtiin kuitenkin tulevaisuudessa tarvetta. (Intotyöryhmä 2010.) Tämä tukisi toiminnassa sitä, mihin opinnäytetyöllänikin tähtään: kriittiseen työn arviointiin ja reflektointiin osana Intotyöryhmän työskentelyä tulevaisuudessa.

Haastattelutekniikkani oli teemahaastattelu, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit ovat tiedos-

sa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2000, 204-205.)

Lisäksi haastattelin ARXin johtajaa Noora Herrasta, haastattelurunko on liitteenä 5. Tämän haastattelun luonne oli konsultoiva, toisin sanoen halusin häntä haastatella kerätä pohjatietoa ARXista ja Intokoulun toiminnasta.

Haastattelujen lisäksi osallistuin siis työryhmän kuukausikokouksiin syksyn ja talven 2010 – 2011 aikana. Lisäksi osallistuin kahteen eri koulutustilaisuuteen. Pidin havainnoistani tutkimuspäiväkirjaa, joihin kirjasin sekä kommentteja että omia ajatuksiani. ”Osallistuvassa havainnoinnissa on tyypillistä, että tutkija osallistuu tutkittavien ehdoilla heidän toimintaansa. Osallistumisen aste voi vaihdella. Käytännössä havainnoija osallistuu ryhmän elämään, mutta hän tekee tutkittavilleen myös kysymyksiä.” (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2000, 213.) En käynyt tutustumassa varhaiskasvattajien työhön paikan päällä, sillä oleellista opinnäytetyössäni on selvittää nimenomaan Intotyöryhmän toimintaa ja siten Intokoulumallin toimivuutta.

Tärkeänä apuna on ollut myös ARXin kulttuurituottaja Ann-Marie Fagerström, joka avuliaasti vastasi kysymyksiini. Hän ja Intotyöryhmän toinen vetäjä, yksi varhaiskasvatuskeskuksen edustajista, Eliisa Soirila, ovat antaneet muun muassa oleellista tietoa toiminnan lähtökohdista.

5 TAUSTALLA SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN

Sosiokulttuurinen innostaminen muodostaa kehittämistehtäväni keskeisen teoreettisen viitekentän. Kokoan tähän lukuun keskeiset elementit kyseisestä teoriasta. Kappaleessa 5.1 kerron teorian juurista, mitä sosiokulttuurinen innostaminen on sekä millaisia ominaisuuksia on taitavalla innostajalla. Kappaleessa 5.2. esittelen teorian rakennepuut, sillä niihin peilaan Intokoulun toimintaa jatkossa luvuissa 6 ja 7. Pedagogista dokumentointia, toimintatutkimusta ja sosiokulttuurista innostamista yhdistävistä tekijöistä kerron kappaleessa 5.3.

5.1 Sosiokulttuurisen innostamisen teoria

Sosiokulttuurisen innostamisen juurista

Innostamisen selvää syntyhetkeä on mahdotonta määritellä. Sitä on ollut aina. Sosiokulttuurinen innostaminen (animation socioculturelle; animación sociocultural) on syntynyt sekä käsitteenä että toimintana Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen. (Kurki 2000, 11-12.) Teoria auttoi ihmisiä näkemään sosiokulttuurisen innostamisen mahdollisuudet uusien yhteisöjen rakentamisessa. Sodan jälkeen oli mahdollista tehdä sosiokulttuurisia interventioita palvella yleisöä. Lisäksi kulttuuri ymmärrettiin ihmisten omaksi osallistumiseksi ja tuotteeksi sekä yhdeksi inhimillisistä perusoikeuksista (Ucar 1992, Kurjen 2000, 13 mukaan).

Varsinaisena ammattina innostaminen syntyi 1960-luvulla vapaaehtoistyön pohjalta. Myös Unesco otti käsitteen omakseen 1960-luvulla ja sitä kautta toiminta alkoi voimakkaasti levitä aluksi lähinnä ranskaa puhuvilla alueilla Euroopassa ja myös Kanadassa. Brasilialaisen Paulo Freiren ajatusten tunnetuksi tekeminen 60-luvulta lähtien vaikutti vahvasti innostamisen leviämiseen muun muassa juuri Espanjassa. Innostajina ovat olleet muiden muassa Montessori, Steiner, Freire, Freinet, Illich ja Makarenko. (Kurki 2000, 11-13) Lukemani pohjalta voisin kuvitella, että myös Reggio Emiliassa voimakkaasti vaikuttanut Loris Malaguzzi olisi ollut innostaja parhaimmasta päästä. Sosiokulttuurisella innostamisella on Keski-Euroopan lisäksi pitkä perinne myös Latinalaisessa Amerikassa. Useissa maissa sosiokulttuurinen innostaminen on sosiaalipedagogiikan tärkeä osa. (Kurki 2000, 7.)

Suomeen sosiokulttuurisen innostamisen teorian on tuonut dosentti, KT Leena Kurki. Muut, toistaiseksi vielä harvat, aiheesta kertovat teokset viittaavat nimenomaan Kurjen ”Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka” –teokseen vuodelta 2000 ja siksi käytän perusteosta pääasiallisena lähteenä.

Suomessakin on perinteisesti paljon toimintaa, joka sopii arvioitavaksi innostamisena, esimerkkinä vaikkapa suomalainen nuorisotyö. (Kurki 2000, 32.) Suomalaista innostamisen historiaa ei kuitenkaan ole vielä tutkittu. Ehkä vanhin innostamisen muoto on ollut runonlaulu- ja arkkiviisuperinne. Myös monenlaiset elinkeinon harjoittamiseen liittyvät yhteistoimintamuodot sekä erilaiset sadonkorjuu- ja muut juhlat, herätysliikkeet, raittius- ja työväenliike, kansan- ja työväenopistot, naisten herääminen sekä osuustoiminta eri muotoineen ovat osa myöhempää suomalaista innostamisen historiaa. Nykyisin sosiokulttuurista innostamista voidaan ajatella toteutettavan ainakin urheilu-, musiikki- ja harrastajateatteritoiminnassa. (Kurki 2000, 10-11.)

Mitä on sosiokulttuurinen innostaminen?

Innostaminen (animation, animación) tulee latinankielisestä sanasta anima eli elämä/elähdyttäminen. Käsite voidaan johtaa myös sanasta animus, jolloin sillä on yhteyksiä motivaatioon ja liikkeeseen. Se herättää ihmisten tietoisuutta, organisoii toimintaa ja saa ihmiset liikkeelle. (Kurki 2000, 19.) Samalla innostamisen keskeisiä tavoitteita on, että ihmiset tulevat tietoisiksi historiallisesta roolistaan yhteisössään, yhteiskunnassaan ja maailmassa. Tavoitteena on luoda sellaisia toimenpiteitä, jotka osallistavat ihmiset aktiivisiksi toimijoiksi yhteisöissään. (Kurki 2000, 20.)

Modernin ranskalaisen innostamisen teorian vahva kehittäjä Jean-Claude Gillet määrittelee innostajan Kurjen (2000, 8) mukaan seuraavasti:

”Ennen kaikkea innostaja on ... välittäjä ”kahden välillä”, hän on puhetervi, opas, ohjaaja ja tien turvaaja. Hän saattaa ihmisiä yhteen, omaa taidon luoda suhteita, hän on toiminnan ja kommunikaation edistäjä sekä ihmisten usein erillään olevien arkipäivän maailmojen yhdistäjä ja dialogiin johdattaja.”

Myös argentiinalainen Ezequiel Ander-Egg, luultavasti vaikutusvaltaisin innostamisen puolestapuhuja, on määritellyt innostamisen seuraavasti:

”Sosiokulttuurinen innostaminen on ihmisten elämänlaadun kehittymiseen liittyvien, osallistuvaan pedagogiikkaan perustuvien sosiaalisten käytäntöjen yhdistelmä. Käytäntöjen lopullinen tavoite on edistää ihmisten omaa osallistumista kulttuuriseen kehitykseensä luomalla tilanteita ja mahdollisuuksia ihmisten väliselle kommunikaatiolle ja vuorovaikutukselle.” (Kurki 2000, 21.)

Eräs oleellinen piirre sosiokulttuurisessa innostamisessa on käsitteiden kulttuurinen demokratisaatio ja kulttuurinen demokratia erottaminen. Kulttuurisen demokratisaation tavoitteena on saavutettavuus eli se, että mahdollisimman suuri osa kansasta pääsisi nauttimaan ”perinteisistä” kulttuuritoiminnan tuotteista, esimerkiksi kirjallisuudesta, kuvataiteista ja musiikista. Kulttuurinen demokratia menee syvemmälle. Tavoitteena on sellaisen osallistumisen lisääminen, jossa ihmiset ovat todellisia toimijoita ja arkielämänsä ja siten myös kulttuurinsa tuottajia. (Kurki 2000, 14.) ”Innostamisen keskeisiä käsitteitä ovat yhteisöllisyys, osallistuminen, herkistyminen, dialogi, luovuus ja toimintaan sitoutuminen” (Fermoso 1994, Kurjen 2000, 14 mukaan).

Näkisinikin, että sosiokulttuurinen innostaminen on ”ikiaikaisista” juuristaan huolimatta myös erittäin ajankohtainen teoria. Osallistamisesta on yhteiskunnassamme puhuttu jo pitkään ja monilla aloilla. Esimerkiksi omalla alallani, lastenkulttuurin saralla erityisesti 2000-luvun loppupuolella on korostunut lasten itsensä osallistuminen taiteen tuottamiseen mm. työpajatyöskentelyn lisääntymisenä, jonka olen omassakin työssäni selvästi huomannut. Myös esimerkiksi taidelaitosten yleisötyötä tehdään nykyisin paljon.

Sosiokulttuurisen innostamisen käytetyimpiä työmenetelmiä ovat projektit. Tehdäkseen sosiokulttuurisesta innostamisesta konkreettisemmin ymmärrettävän, Kurki esittelee sen tärkeimpiä toimintamuotoja (2000, 137-140):

- kasvatukselliset (seminaarit, kurssit, väittelyt, työpajat, kulttuuripiirit)
- kulttuuriset (konsertit, museot, taidetapahtumat, ohjatut kiertokäynnit, eri teemojen mukaiset didaktiset näyttelyt esim. lapsille)
- taiteellisen ilmaisun aktiviteetit (tanssi, teatteri, musiikki, käsityötaide, kirjallisuus, kieli, elokuva, maalaus, kuvanveisto jne., eri taiteenalan kurssit, kulttuuriviikot, sanomalehdet, videot, multimedia jne.)
- vapaa-ajan virkistysellinen toiminta (liikunta, kansanjuhlat jne.)
- sosiaaliset aktiviteetit (yhdistykset jne.)

Vaikka edellä mainitut ovat tyypillisiä tapoja toteuttaa sosiokulttuurista innostamista, on mielestäni oleellista muistuttaa, etteivät ne toteutuessaan ole läheskään aina so-

siokulttuurista innostamista. Esimerkiksi konsertti voi edelleenkin olla puhtaasti taidemuoto taiteen ehdoin.

Oleellista sosiokulttuurisessa innostamisessa on ohjelmointi. Kurjen (2000, 118) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että nähdään etukäteen, mitä tullaan tekemään, ennustetaan haluttavaa tulevaisuutta. ”Oleellista on, että innostamisen suunnittelu on kollektiivinen prosessi, johon kaikki ne, joita toiminta koskee, myös osallistuvat ja sitoutuvat” (Kurki 2000, 120).

Millaisia ominaisuuksia on taitavalla innostajalla?

”Kaikki ihmiset eivät sovi innostajiksi, sillä innostaa ei voi, jollei itse ole innostunut” (Kurki 2000, 80).

Kurki (2000) on teoksessaan pohtinut paljon sitä, millaisia ominaisuuksia innostajalla tulisi olla. Ensinnäkin innostajien tulisi olla Kurjen (2000, 8-9) mukaan ”älykkäitä, heillä pitäisi olla vitaalia, kaukokatseista energiaa, kyky tuottaa suhteita ja kommunikatiota. Heillä tulisi olla myös kaunopuheisuutta, kykyä toimia välittäjänä ihmisten välillä sekä kykyä neuvotella ja muuttaa tarvittaessa perspektiivejään. Hyvä olisi, jos innostajilla olisi myös hitunen rakentavaa oveluutta.” Lisäksi tutkimusten (Escarbajal, Bernard, Monera, Quintana, Kurjen 2000, 83 mukaan) mukaan innostajan omat asenteet, odotukset, uskomukset ja persoonalliset piirteet ovat oleellisen tärkeitä. Edelleen hyvä itsetuntemus, psyykinen tasapaino, luottamus ryhmään, hyvät ongelmaratkaisu- ja organisointitaidot sekä uusien asioiden hyvä oppimistaito nousevat tärkeiksi.

Innostaja on esimerkki, ryhmänjohtaja ja kasvattaja laajassa mielessä. Hänellä pitää olla globaaleja visioita, vastuullisuutta, itsekriittisyyden kykyä, tutkimuksellista ja luovaa henkeä sekä vakavuutta täyttää antamansa lupaukset ja tekemänsä sitoumukset. ”Hän tuntee itsensä hyödylliseksi, mutta ei välttämättömäksi”, Kurki (2000, 81) toteaa, ja jatkaa: ”Koska toiminnan ydin on ihmisten oma osallistuminen ja aktiviteetti, tulee innostajien työ vähitellen ammatillisessa mielessä tarpeettomaksi” (2000, 136).

Innostaja toimii usein kokonaisen innostajien ryhmän johtajana tai vetäjänä. Hänen tehtävänsä on koordinoida ryhmän jäsenten esittämiä ideoita, intressejä ja ehdotuksia kohti yhteistä päämäärää. Koordinaattorin tehtävä on myös organisoida monenlaisia aktiviteetteja sekä koordinoida materiaalisia, inhimillisiä ja taloudellisia resursseja sekä aikaa. (Kurki 2008, 144.)

Kurki (2008, 144-145) kertoo myös innostamisen koordinaattorin ja ”perinteisen johtajan” eroavan monessa suhteessa toisistaan. *Johtaja* toimii auktoriteetin perustalta painostaen, muodossa ”minä”. Hän johtaa lähinnä *vallan* avulla ja toimii käskävästi, tyylillä ”menkää”. *Innostaja* puolestaan toimii ”hyvän tahdon” perustalta ja *inspiroi* innostusta. Hän opettaa ja ohjaa ryhmäänsä muodossa ”me”. Hän motivoi, herkistää, innostaa ja saa aikaan liikettä. Hän sanoo: ”Menkäämme”. Olen pannut merkille, että samaa aihetta käsitellään tällä hetkellä paljon luovuuden johtamista sekä henkilöstö- (leadership) ja asijahtamista (management) käsittelevässä kirjallisuudessa.

Onnistumisia täytyy juhlistaa

Sosiokulttuurisessa innostamisessa kannustetaan mielestäni paitsi mukavaan, myös erittäin tärkeään toiminnan osaan eli että tavoitteiden täytyessä on juhlan aika. Kun kulloinenkin projekti on toteutettu tai on päästy johonkin tärkeään välitavoitteeseen, kannattaa juhlia sitä hyvää, mikä on saavutettu. ”Monissa kulttuureissa juhlan järjestäminen näyttävästi, fiesta tansseineen, lauluineen, syömisineen ja juomisineen kuuluu oleellisesti arkipäivään. Juhla katkaisee arjen rutiinit. Vaikka meillä juhlimisen muoto voi olla toinen, juhlaa ei kuitenkaan saa unohtaa. Samalla katse suunnataan eteenpäin, uusiin tavoitteisiin.” (Kurki 2000, 149.)

5.2 Sosiokulttuurisen innostamisen rakennepuut

Innostamisen ”kylmä ja kuuma maailma”

Sosiokulttuurisen innostamisen teoriaan liittyvät oleellisesti metaforat ”kylmästä” ja ”kuumasta maailmasta”. Näihin peilaten käyn tässä kappaleessa läpi innostamisen

rakennepuita. Intokoulun toimintaa arvioin jatkossa nimenomaan näiden rakennuspuiden kautta.

Kylmässä, teknisessä maailmassa (l'univers froid) luotetaan rationaaliseen järjestykseen ja pyritään vaikuttamaan vain sosiaalisen epätasa-arvon seuraamuksiin, ei syihin. Järjestys välitetään ”kansalle” pyramidin huipulta, se ei rakennu alhaalta, perustasta käsin. *Kuuma maailma* (l'univers chaud) sitä vastoin on ennen kaikkea osallistumista, elämistä ryhmässä. (Kurki 2000, 67-69.) Oleellista innostamisessa on siis nimenomaan se, että kaikki toimintaan vaikuttavat tekijät edustaisivat ”kuumaa maailmaa”.

Kurki (2000,73) kertoo Gillet`ä mukailien *seitsemästä tekijästä, jotka ovat mukana jokaisessa innostamisen tilanteessa*. Seuraavaan taulukkoon tekijät on koottu yksinkertaistaen ja kertoen siitä, millaisia ne ovat kylmässä ja kuumassa maailmassa.

PYSYVÄT RAKENNUSAIKINEET	KYLMÄ MAAILMA	KUUMA MAAILMA
Osallistuja	agentti	toimija (itsenäisyys)
Tekeminen	aktiviteetti (puuhastelu)	toiminta (holistinen)
Aika	ohjelma (lyhyt kesto)	kohti projektia
Instituutio	säädely, kiinteä	säädeltävä, rakentuva
Sosiaalinen suhde	sosialisaatio	sosiaalisuus
Strategia	konsensus	konflikti
Filosofia	käytäntö (teknologia)	praxis(teoria-käytäntöspiraali)

Kuvio 1 Innostamisen rakennepuut (Kurki 2000, 77.)

Tekeminen (ransk. *le faire*) eli miten inhimillinen ryhmä organisoidaan ja miten sen tavoitteisiin pyrkiminen järjestetään.

Toiminnassa pyritään erilaisten aktiviteettien järjestämisestä syvemmälle; toiminnan avulla tavoitellaan tietoisuuden heräämistä, tilanteeseen tarttumista ja muutoksen aikaansaamista. Ei siis riitä, että toimintaa järjestetään vain ”markkinoinnin hengessä” tai että järjestetään esimerkiksi seikkailuretki ilman sen syvempää pohdintaa aiheeseen. Toiminnalla pyritään kuumassa maailmassa tietoisuuden heräämiseen esimerkiksi suhteessa laajempaan ympäristöön. Tällöin esimerkiksi järjestetyn rap-konsertin jälkeen pidetäänkin keskustelutilaisuus liittyen syrjäytymiseen. (Kurki 2000,

74.) Järjestetty toiminta siis pyrkii samalla muuttamaan olemassa olevaa tilannetta tehden sen niin, että sen kohde on oleellisesti osallisena.

Osallistujat (le participant) eli ne, jotka saavat aikaan toimintaa, osallistujiin kuuluvat myös innostajat.

”Kylmässä maailmassa osallistujat ovat pelkästään järjestelijöitä” (Kurki 2000, 74). He eivät itse päättä tekemisestään, vaan noudattavat toisten antamia käskyjä tai määräyksiä. Tavoitteena innostamisessa on kuitenkin päästä osallistujienkin osalta kuumaan maailmaan: tällöin osallistujat ovat todellisia, aktiivisia toimijoita. Keskiöön nousevat tiedostaminen ja kokemuksellinen oppiminen. (Kurki 2000, 74-75.)

Aika (le temps), jona tavoitteet saavutetaan.

Ajallisesti toiminta ei rajoitu ainoastaan laadittuun ohjelmaan ja sen läpikäymiseen (kylmä maailma), vaan suuntaudutaan vuorovaikutukseen perustuvaan prosessiin, progressiiviseen projektiin, jolla on selkeä tulevaisuuteen suuntautuva aikaulottuvuus (kuuma maailma). (Kurki 2000, 75.)

Instituutio (l'institution) eli sosiokulttuurisen toiminnan juridispoliittinen tausta

Jäykistä instituutioista (kylmä maailma) pyritään kohti uusia institutionaalisia suhteita ja käytäntöjä (kuuma maailma). Rakennetaan uusia verkostoja, uusia, löyhempiä instituutioita ja muokataan vanhoja rakenteita. (Kurki 2000, 75.)

Sosiaalinen suhde (le lien social), joka rakentuu samalla kertaa sekä ryhmän sisällä että suhteessa ulkopuolisiin.

”Kylmässä maailmassa sosiaalisia suhteita luonnehtii selkeästi säädely ja suunniteltu integraatio vallitsevaan yhteiskuntaan” (Kurki 2000, 75). Tavoitteena on kuitenkin rakentaa aitoa yhteisöä, jossa ihmiset jakavat yhteiset intressit. Toisaalta korostetaan yksilön arvokkuutta, mutta samaan aikaan sosiaalisuutta yksilöiden välillä. Näistä on tavoitteena muodostaa harmoninen kokonaisuus. Luonnollinen vapaaehtoisuus korostuu. (Kurki 2000, 75-76.)

Strategia (la stratégie) eli keinojen sopeuttaminen tavoitteiden saavuttamiseen.

Strategiaa laadittaessa pyritään kylmän maailman passiivisuudesta, konsensuksesta ja jäykistä, olemassa olevista rakenteista kohti ”kuuman maailman” muutosta, joka

nousee konflikteista ja herättää yhteisöön kohdistuvaa tietoisuutta. Kuumassa maailmassa muutoksen mahdollisuuteen uskotaan, ja ”konfliktin jännite” on oleellinen, eteenpäin työntävä voima. (Kurki 2000, 76.)

Filosofia (la philosophie), joka on toiminnan taustalla

Kylmässä maailmassa toiminnan perustana on filosofia, joka ymmärtää toiminnan puhtaasti käytännön toimina säilyttää olemassa oleva yhteiskunta. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on kuitenkin, että toiminnan taustalla oleva filosofia olisi sekä teorian että käytännön vuoropuhelua, joka mahdollistaa myös uuden luomisen. (Kurki 2000, 76.)

5.3 Toimintatutkimusta, sosiokulttuurista innostamista ja pedagogista dokumentointia yhdistävät tekijät

Pedagogista dokumentointia, toimintatutkimusta ja sosiokulttuurista innostamista yhdistää muutama tekijä. Näin tulen yhdistäneeksi Intokoulun kehittämistyössäni käytännön työtavan (pedagoginen dokumentointi), soveltamani tutkimus- tai kehittämistavan (toimintatutkimus) sekä teoreettisen viitekentän (sosiokulttuurinen innostaminen).

Kaikissa kolmessa on tärkeää reflektio. Arviointi on parhaimmillaan koko toiminnan ajan jatkuvaa prosessiarviointia ja sen päätavoite on toiminnan jatkuva parantaminen. Pedagoginen dokumentointi perustuu toiminnan arvioitiin, kun systemaattisesti dokumentoidaan sekä lasten että omaa työskentelyä. Paitsi tekemällä lasten työskentelyn prosessia näkyväksi, pyritään samalla arvioimaan omaa työskentelyä ja kehittämään siinä. Toimintatutkimuskin perustuu ajatukseen reflektiosta: ainoastaan toimintaa tutkimalla ja sitä kriittisesti arvioimalla voidaan toimintaa kehittää. Myös sosiokulttuurisen innostamisen teorian mukaan innostaakseen toiminnassa eteenpäin, on ensin tunnistettava menneisyys sekä oma rooli siinä.

Osallistaminen on myös piirre, joka yhdistää kaikkia kolmea. Ihmiset itse kehittelevät omia vaihtoehtojaan ja ratkaisumallejaan ongelmiinsa ja tarpeisiinsa. Pedagoginen dokumentointi osallistaa henkilökunnan aktiiviseksi toimijaksi, kun henkilökunta itse

arvioi ja dokumentoi työtään. Toimintatutkimuksessa joko tutkitaan omaa työtä aktiivisina toimijoina tai ulkopuolinen toimija-tutkija tutkii, mutta samaan aikaan osallistaa tutkimuskohteensa mukaan tutkimuksen tekoon. Sosiokulttuurisessa innostamisessa yksi perusajatuksista on osallistaminen. Innostajien yhtenä tehtävänä on nimenomaan innostaa ja osallistaa osallistujat mukaan toimintaan.

Myös tutkimuksellinen ote yhdistää näitä kaikkia. Toimintatutkimus on tutkimustapa. Sosiokulttuurinen innostaminen perustuu tutkimukseen, tietoon siitä, mitä on ollut ja mitä halutaan tulevaisuudessa. Tutkimuksellinen ote on innostamisessa oleellista. Se on osa kasvatuksellista prosessia eikä vain jotakin irrallista toimintaa. Myös pedagogista dokumentointia voidaan harjoittaa tutkimuksellisessa mielessä, jolloin dokumentoija on sekä kuuntelija, havainnoija että tutkija.

6 KEHITTÄMISTOIMINNAN TULOKSET

Tässä luvussa käyn läpi kehittämistehtäväni tulokset. Tarkasteluni jakautuu kahteen prosessiin, joita käyn läpi rinnakkain. Toisaalta tarkastelen sitä, miten sosiokulttuurisen innostamisen rakennepuut toiminnassa esiintyvät, mutta toisaalta sitä, mitä työryhmä konkreettisesti on tehnyt. Tästä teorian nivomisesta käytäntöön kerron luvussa 6.1. Opinnäytetyöni kaltaisen kehittämishankkeen kannalta on kuitenkin hyvä huomioida, että dynaaminen kehittäminen rakentuu ongelmien ja visioiden varassa. ”Ristiriidat työntävät ja visiot vetävät kehittäjiä kohti muutosta” (Toikko & Rantanen 2009, 57). Siksi tarkastelen erikseen luvussa 6.2 niitä ristiriitoja, uhkia, ongelmia ja haasteita, mutta toisaalta myös tulevaisuuden toiveita ja odotuksia, joita Intotyöryhmä työskentelyssään kokee.

6.1 Innostamisen rakennepuut Intotyöryhmän työskentelyssä

”Jokaisessa innostamisen tilanteessa tulee olla mukana seitsemän tekijää: osallistujat, tekeminen, aika, instituutio, sosiaalinen suhde, strategia ja filosofia” (Kurki 2000, 73). Nämä muuttumattomat rakenneosat muodostuvat kuitenkin eri materiaaleista innostamisen kylmässä ja kuumassa maailmassa, kuten olen edellä kertonut. Käyn Intokoulun toimintaa läpi näitä tekijöitä ja niiden sijoittumista joko innostamisen kylmään tai kuumaan maailmaan arvioiden.

Osallistujat

Intokoulussa sosiokulttuurisia innostajia on kahdenlaisia. Ensinnäkin *Intotyöryhmän vetäjät toimivat työryhmän innostajina*. ”Innostaja johtajana on usein innostajaryhmän koordinaattori” (Kurki 2008, 144). He *”antavat elämän” ja innostavat* työryhmää uuteen asiaan. Koska Intokoulussa on kyse yhteistyöstä kahden toimijan, kulttuurikeskuksen ja varhaiskasvatuksen, välillä, toimivat työryhmän vetäjät *”välittäjinä” näiden kahden erilaisen maailman välillä*. Intokoulun toiminnan ydin on muuttaa varhaiskasvatuksen nykyistä toimintamuotoa siten, että taidekasvatus saataisiin osaksi varhaiskasvatuksen arkipäivää. Siten *toiminnan muuttaminen laadullisesti* on myös työryhmän vetäjien tärkeä tehtävä.

Toisella tasolla *innostajia ovat kaikki Intotyöryhmän jäsenet*. Heidän tehtävänä on innostaa omaa työyhteisöään uudenlaiseen yhteistyöhön kulttuurikeskuksen ja varhaiskasvatuksen välillä. He toimivat välittäjinä työryhmän ja oman työyhteisönsä välillä. On kuitenkin tärkeää muistaa, että he toimivat välittäjinä myös päiväkodin ja lasten vanhempien, työryhmän ja varhaiskasvatuskeskuksen johdon ja työryhmän sekä ympäröivän yhteiskunnan, mukaan lukien poliittiset päättäjät, välillä.

Opinnäytetyöprosessin aikana myös *itse koen olevani sosiokulttuurinen innostaja*. Tehtäväni on Intotyöryhmän työskentelyä tutkimalla ja kehittämällä innostaa työryhmää uudenaikaisessa toiminnassa. Roolini voidaan nähdä myös teorian ja käytännön, tutkimuksen ja arjen työn välisenä välittäjänä.

Jotta voi innostaa muita, on itse oltava innostunut. (Kurki 2000, 80.) Pyysin työryhmän jäseniä kuvailemaan parhaita hetkiä tai tilanteita vuoden varrelta. Jotkut työntekijöistä ovat haaveilleet ja olleet innostuneita asiasta jo aiemminkin:

”Innostuin asiasta jo Reggio Emilian koulutuksissa sen rantautuessa Suomeen jo 1990-luvulla” (Intotyöryhmä 2010).

Kaikkien vastauksissa *koulutukset* nousivat erittäin tärkeiksi innostumisen tilanteiksi.

”Tähtihetkiä oli seminaari syksyllä, kun ihmiset olivat niin vastaanottavia, asia meni eteenpäin” (Intotyöryhmä 2010).

”Koulutukset ja nää muut tukee tätä samaa asiaa ja se on hirveen hyvä”, (Intotyöryhmä 2010).

Olen huomannut, että Intotyöryhmä on selkeästi valikoitunut siten, että kaikki sen jäsenet ovat innostuneita sekä Intokoulusta että pedagogisesta dokumentoinnista. Jotta toiminta saadaan jalkautettua koko varhaiskasvatuksen organisaatioon, on oleellista siirtää tietoa jokaiseen työyhteisöön, ja samalla erityisen tärkeää innostaa työyhteisö toimintaan mukaan. Intotyöryhmä onkin innostanut työkavereitaan:

”Ollaan kerrottu yksiköissä, ja osa on kyllä tosi innoissaan mutta osa taas kommentoi, että tää on se sun juttu, hoida sä tää. Me ollaan niin alussa vielä.” (Intotyöryhmä 2010.)

”Kertomalla sitä tietoa, mitä mä oon saanut koulutuksista ja tavallaan omista ajatuksista... Jotenkin mie nään et se tieto, mut myöskin aikaa, et se on vielä hyvin alkutekijöissään. Et mihin kohtaan sen juurruttaa siihen

arkeen, et se on sitten luonteva osa sitä eikä mikään erikoinen juttu.” (Intotyöryhmä 2011.)

”No kyllä mulla oli ainakin ensimmäinen ... oikein ensimmäinen huippu se, kun kävin Nummella ja Ahvenistolla ja Jukolassa puhumassa tästä asiasta” (Intotyöryhmä 2011).

Työparilla katsotaan olevan suuri merkitys myös oman innostumisen ylläpitämiseksi:

”Mulla on aina se oma pikkuryhmä ja mä teen sen kanssa, ja vastaavasti sit toisessa huoneessa on toinen joka tekee sit oman pikkuryhmänsä kanssa. Niin sillä lailla me edelleenkin tehdään yksin, mut sillä on hirveen iso merkitys, et tää mun työparini on samalla tavalla sitoutunut. Vaik se tekis vähemmän tai se ei osais laittaa kuvia koneelle, mä teen ne sen puolesta. Mut se, et se on aina innostunut ja jaksaa sanoa, et hitsi, nyt on hienoo, niin mäkin saan siitä. Kun mä oon tavallaan ollut se, joka on tukenut ja kehunut muita, mut et mullakin on sellanen ihminen, joka sanoo mulle, et tää on hyvä juttu. (Intotyöryhmä 2011.)

Mut tässä tarvittais työpareja, jotka ois sitoutunut siihen hommaan, sä et ehdi yksin kaikkea. (Intotyöryhmä 2011.)

Työpareilla tarkoitetaan nimenomaan työparia omassa työyhteisössä, ei Intotyöryhmän sisällä.

Intokoulu ei ole yhteiskunnassa irrallinen osa. Jotta Intokoulu voisi todella muuttaa nykyistä toimintatapaa, tulee sen ottaa huomioon osallistujina myös muut ympärillä olevat ihmiset lasten ja työntekijöiden lisäksi. Näitä lähiyhteisöön kuuluvia ovat ainakin lasten vanhemmat, varhaiskasvatuksen esimiehet ja poliittiset päättäjät, mutta mahdollisesti myös laajemmin koko ympäröivä yhteisö.

Lasten vanhempia ei toimintaan vielä ole juurikaan otettu mukaan. Osa varhaiskasvatuskeskuksista ei ole halunnut kertoa asiasta vanhemmille vielä lainkaan, koska kokevat itsekin vasta opettelevansa työmenetelmää (pedagogista dokumentointia).

”Ja jos vanhemmat tietäisi enemmän, ne haluaisi myös jo nähdä suuria mahtavia taideteoksia.” (Intotyöryhmä 2010.)

Toisaalta ne, jotka ovat jo vanhempien kanssa asiaa jakaneet, kokevat sen omaa työtä kannustavana ja innostavana.

”Yks semmonen, mikä aina mulle tulee mieleen, semmosena, josta mä saan niinkun puhtia, on vanhemmilta saatu palaute. Yks erityisesti... kun me tehtiin sitä Sibeliustsydeemiämme, kun he joutu koko perhe lähtee sinne Sibeliuspuistoon illalla, ni silloin mä tunsin onnistuneeni *ja se oli mulle sellanen riehakas hetki*, et täss on jotain, jotain hyvää. Ja antaa sellasta uutta intoa. Ja samoin se, kun vanhemmat on kertoneet, et he on näyttäneet sukulaisille, he on lähettäneet sähköpostia tai näyttäneet tikulta, kun mä oon laittanut näitä esityksiä sinne, kun ne sukulaisten kanssa kattoo niitä kotona. Ni ihan varmasti sillä on silloin suurempikin merkitys sille lapselle ja koko perheelle. Vaikka sillä tavalla vanhemmat ei oo siinä meidän jutussa niinkun muuten olleet mukana, muuta kun et keskustelussa paljon, kun meillä on seinillä töitä, ni lapset jää vanhempiensa kanssa kattoon niitä töitä. Se on mulle ollut hirvittävän iso asia. (Intotyöryhmä 2011.)

Olen työryhmän kokouksissa havainnut, että *esimiehillä* koetaan olevan tärkeä rooli paitsi asian pysymisessä ”työlistalla”, myös työntekijöiden innostamisessa. Kun varhaiskasvatuksen johto on toimintaan sitoutunutta, on se helpompaa jalkauttaa eri yksiköihin. Intotyöryhmä onkin muun muassa (Liite 1) järjestänyt koulutusta erikseen varhaiskasvatusyksiköiden johtajille, ”vakajohtajille”. Yksi haastatelluista kuvaa omaa innostumisen hetkeään ja esimiesten roolia seuraavasti:

”Eka varsinainen veret seisauttava oli, kun varhaiskasvatusjohtaja kertoi käyneensä Reggio Emiliassa, haluaisi samaa Hämeenlinnaankin. Se, että asia tulee ylhäältä, antaa paremmat mahdollisuudet.” (Intotyöryhmä 2010.)

Poliittista tahtotilaa kaivattiin myös. Eräs työryhmän jäsen toivoi, että esimerkiksi lautakunnassa olisi alan ammattilainen, joka toiminnallaan voisi mahdollisesti nostaa myös varhaiskasvattajien arvostusta. (Intotyöryhmä 2011.) Tästä kerron tarkemmin tulevaisuuden toiveita käsittelevässä kappaleessa.

Työryhmä toivoi myös enemmän näkyvyyttä, *julkisuutta toiminnalleen*. (Intotyöryhmä 2011.) Tämä voisi mahdollistaa toiminnan tiedostamisen kautta todellisen yhteisöllisyyden. Myös julkisuuden toiveista kerron tarkemmin tulevaisuuden toiveita käsittelevässä kappaleessa.

Osallistujiksi voidaan määritellä Intokoulun toiminnassa myös *taitelijat*. Kaksi Aimo-koulun kuvataideopettajaa on tehnyt yksittäisen päiväkodin kanssa yhteistyötä jo muutaman vuoden ajan. Tällaista toimintaa kaivataan kuitenkin lisää.

”Kiertävä taidekasvattaja voi olla haave, mutta rahoitus on ongelma. Minun Hämeenlinnani on hanke, joka toivottavasti asiaa edesauttaa.” (Lehtimäki 2010.)

Pedagogiseen dokumentointiin tutustuttaessa on kuultu myös Reggio Emilian kasvatustilafilosofiaan oleellisesti kuuluvista *atelieristoista*.

”Nykyisin jokaisella esikoululla on oma atelieristansa. Heillä ei ole omaa lapsiryhmää, vaan he työskentelevät kaikkien päiväkodin lasten kanssa yhdessä. Atelierista pyrkii työskentelemään projektiluonteisesti pitempään yhden lapsiryhmän kanssa kerralla, eikä yritäkään jakaa aikaansa parin tunnin pätkiin monen lapsiryhmän kanssa yhtä aikaa”. (Liimola & Voutilainen 1993, 50,51.)

Oman atelieristan saaminen jokaiseen päiväkotiin on Intotyöryhmän pitkän tähtäimen haave ja tavoite. (Intotyöryhmä 2010.)

Tekeminen

Intokoulun tavoitteena on päästä kulttuurisen demokratisaation kautta *kulttuuriseen demokratiaan*. Saattamalla taidekasvatus osaksi varhaiskasvatuksen arkea tavoitellaan kulttuurisen demokratisaation tilaa eli että mahdollisimman moni pääsisi nauttimaan perinteisistä kulttuuritoiminnan muodoista. (Fermoso 1994, Kurjen 2000, 14 mukaan.) Tämäkin prosessi on kaksitasoinen: toisaalta on tarkoitus saattaa kaikki varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset kulttuuritoiminnan pariin, mutta sitä kautta pyritään antamaan heille mahdollisimman hyvät edellytykset nauttia kulttuuritoiminnasta läpi koko elämän. Myös kulttuurinen demokratia on Intokoulun tavoitteena, ja tällä tavoin asiassa mennään syvemmälle. Toiminnan perustavoitteena on sellaisen osallistumisen lisääminen, jossa ihmiset ovat todellisia toimijoita ja arkielämänsä ja siten myös kulttuurinsa tuottajia (Fermoso 1994, Kurjen 2000, 14 mukaan).

Kun uudenlaista toimintatapaa suunnitellaan, on oleellista kysyä ”*miksi*”, ”mihin toiminnalla pyritään” ja ”mitä toimijat siitä saavat”. Sosiokulttuurisen innostamisen teoria pyrkii kohti tietoisuutta siitä, mihin toiminta on laajemmin yhteydessä. Taidekasvatus ja pedagogista dokumentointia tarvitaan varhaiskasvatuksessa Intotyöryhmän mielestä ensinnäkin niiden eheyttävän voiman vuoksi kaoottisessa maailmassa.

”Maailma on niin kaoottinen, että taidekasvatuksella on tapoja jäsentää sitä kaaosta lapselle” (Intotyöryhmä 2010).

”Se eheyttää sitä lapsen maailmaa, kun se saa palata asioihin uudestaan ja miten asiat on kehittyneet” (Intotyöryhmä 2010).

Toisaalta lasten luovuuden tukeminen taidekasvatuksen avulla koetaan erittäin tärkeäksi:

”Valmista maailmaa vastaan yritetään kapinoida. Kun kaikki on niin valmista, niin taiteessa lapsi saa olla se tekijä ja luoda itse.” (Intotyöryhmä 2010.)

”Ja sit se, et kun lapsi kun näkee omaa tekemistään, niin mikään ei niinku vahvista sitä lasta paremmin kuin että se oma havainto, et hei, että mä oon osannut. Ja silloin se taso on niinku hälle oikeessa kohdassa.” (Intotyöryhmä 2011.)

Pedagoginen dokumentointi ja taidekasvatus tekevät työryhmän mielestä lapsen ”näkyväksi”, sekä lapsen toiminnan että ajattelun tasolla:

”Täähän ei ole mikään uus asia, et lapsen ääni kuuluville... Nyt mul on vasta, mä oon kaks kyt vuotta ollut töissä päiväkodissa, niin nää on niitä ensimmäisiä hetkiä, kun mulla on ihan oikeesti olo, et lasten ääni tulee läpi tätä kautta.” (Intotyöryhmä 2011.)

Erityisesti sen avulla voidaan nostaa koko tekemisen prosessi esiin, ei vain lopputulosta, kuten esimerkiksi yksittäistä piirustusta. Tärkeää on yhdessä oppiminen. (Intotyöryhmä 2010, Intotyöryhmä 2011, Soirila 2011b.)

Yksi työryhmän jäsenistä kiteytti taidekasvatuksen merkityksen seuraavasti:

”Tarvitaan! Se on niinku ainoa keino ... tehdä asioita moniulotteisesti ja moniaistisesti ja niinku neljänteen ulottuvuuteen tässä maailmassa. Lapset tarvitsevat sellaista kokemusta maailmasta ja sen avulla voidaan turvallisesti ylittää sellaisia mukavuusalueita ja epämukavuusalueita niin aikuisten kuin lasten kohdalla. Ja se on turvallista ja silloin liikutaan taidekasvatuksen avulla siinä lapsen kokemukseksessa, leikissä, mielikuvituksessa, käytetään sellaisia voimavaroja, joita on niinku meissä kaikissa, ja saadaan valjastettua käyttöön. Ja, ja siinä yhdistyy niin monet asiat, kun persoona ja, ja sosiaalinen ympäristö ja vuorovaikutussuhteet, kokemukset, ajatukset, se synnyttää uutta, siinä käytetään vanhaa, siinä on läsnä nykyhetki, et on niinku vaikeeta aatella, mikä yhdistäisi sitte niin monipuolisesti tätä elämää.” (Intotyöryhmä 2011.)

Intokoululla ja sitä kautta taidekasvatuksella ja pedagogisella dokumentoinnilla on merkitystä myös työntekijöille:

”Mut mun työ on tärkeä ja vielä enemmän kuin ennen... Se merkitsee mun omalle työlleni ihan hirveesti, et mä saan itsekin kiksejä niistä, kun mä kattelen, ja mä voisin kattella niitä töitä uudestaan ja uudestaan ja mä nään sen lapsen niissä paremmin ja aina mä nään jotain uutta.... Ja kun lapset puhuu vieläkin siitä meidän vaatimattomasta retkestä... jostain sillä täytyy olla syvempää merkitystä...” (Intotyöryhmä 2011.)

Intokoulu ja sitä kautta taidekasvatus ja pedagoginen dokumentointi ovat merkityksellistä toimintaa myös lasten vanhemmille:

”Lähentää vanhempia päiväkotiin, sillä nyt kaikki eivät joko halua tai uskalla tulla kyselemään päivän sujumisesta ja että mitä oikein tehdään” (Intotyöryhmä 2010).

”Ja noissa vasupalavereissa me ollaan näytetty vanhemmille, siit saa niinku kivasti keskustelua aikaan ja vanhemmat ovat tosi mielissään. Se on jotenkin konkretisoitunut myös, et mitä me oikeesti tehdään, kun ne näkee ne kuvat ja näkee ne kommentit.” (Intotyöryhmä 2011.)

Intotyöryhmän järjestämää toimintaa on kuvattu aiemmin, ja siitä kertoo myös liite 1. Työryhmä on itse tyytyväinen järjestämäänsä toimintaan:

”Kaikki tosi hyviä, sillä ne vievät asiaa eteenpäin eri tasoilla” (Intotyöryhmä 2010).

Lisäksi on huomion arvoista, että

”tilaisuuksissa on ilahduttavasti ollut eri ihmisiä, et ei aina ne samat, ja sillä lailla saadaan sitä jalkautettua. Ja niistä esimerkeistä näki, mitä muut on saaneet aikaan ja muut näkee, et ei se nyt niin mahdotonta olekaan. Et tällaisia varmaan lisää.” (Intotyöryhmä 2010.)

Yhtä mieltä ollaan myös siitä, että uutta toimintaa on viety ja mahdollisesti jatkossakin viedään

”pienin askelin, että itsekin oppii samalla ja pikkuhiljaa muutkin, ei edes yritä haukata isoa kakkua kerralla” (Intotyöryhmä 2010).

On selkeästi nähtävissä, että käytännössä nähty työ, sen toteutuminen, siinä onnistuminen ja siitä saadut *positiiviset, jaetut kokemukset* kannustivat ja innostivat toiminnassa eteenpäin:

”Eikä välitä siitä, vaikkei vielä niinku osaakaan, vaan ihan into piukas tekee. Mäkin oon aatellut niin, et sen työn tekemisen kautta, ja tekee itse ja tekee näkyväksi, ja sen kautta, koska se ite työ innostaa, mie niinku ite uskon siihen vankasti, et sen kautta.” (Intotyöryhmä 2011.)

”Ja sit se, et on saanut omaa työyhteisöään innostumaan aiheesta. Et sitä on saatu niinku juurtumaan, et näkee, et sielt niinku versoa, et kasvaa pienistä iduista eteenpäin”. (Intotyöryhmä 2011.)

Esimerkiksi ”Minun Hämeenlinnani”- seminaarissa (2010) näytetty PowerPoint-esitys ”Retki Sibeliuspuistoon” herätti yleisössä paljon naurua ja iloa sekä keskustelua, joten työn tuoma ilo on tärkeää panna merkille.

Toiminnassa ei juurikaan koettu olleen epäonnistumisia tai asioita, joista olisi hyvä luopua:

”niin vähän on vielä tehty, että luopua ei varmaan tarvitse mistään tai ei olla myöskään lähdetty ns. väärille poluille” (Intotyöryhmä 2010).

Intotyöryhmä on nimennyt joukostaan ”lähetin”, joka voi tulla paikan päälle, mihin varhaiskasvatuskeskukseen tahansa, auttamaan pedagogiseen dokumentointiin liittyvissä pulmissa. Hänen palvelujaan on kuitenkin käytetty melko vähän (Intotyöryhmä 2011).

Aika

Intotyöryhmässä on päätetty, että kyseessä on *uusi työmuoto*, jolla on tulevaisuus eikä kyse ole yhdestä, jossakin vaiheessa päättyvästä projektista. Samalla on pyritty rauhoittamaan tilanne antamalla muutokselle aikaa. Työryhmä on todennut moneen otteeseen, että alun perinkin on puhuttu vuosista, kunnes asia (Intokoulu ja pedagoginen dokumentointi) on sisäistetty koko kaupungin varhaiskasvatuksen tasolla. Työryhmä pohti myös sitä, kuinka eri ihmiset innostuvat eri tahtiin asioista oman persoonansa mukaan (Intotyöryhmä 2010).

Asian etenemisen hitaus nähdään sekä voimavarana,

”ei ole pakkokaan onnistua täydellisesti heti” (Intotyöryhmä 2010, 2011),

mutta toisaalta rasitteena,

”et just tää tämmönen lehmän hermoja ja pikkuhiljaa” (Intotyöryhmä 2011).

Yhteen konkreettiseen asiaan puuttui kuitenkin yksi työryhmän jäsenistä:

”Mietin sitä sanaa ”projekti”, joka on monelle varmaan sellainen negatiivissävytteinen, ainakin päivähoidossa. Jos se sana on ”työtapa”, niin silloinhan se lähtökohta on ihan eri, sulla on aikaa kypsytellä, mutta projekti on tässä ja nyt ja irrallinen, projektissa on alku ja loppu. Se sanahan on tullut siitä kirjasta, ett jos me tehdään se. Jos puhuttais sen kirjan¹ jälkeen menetelmästä. ... Työtapa on mun tapa tehdä työtä. Työtapa-sanaan liittyy myös sitoutuminen, tämä on se meidän tapa tehdä työtä ja tähän me sitoudumme. Projektissa voidaan odottaa, että milloin se loppuu.” (Intotyöryhmä 2010.)

Projekti-sanankäytöstä keskusteltiin vielä seuraavassakin haastattelussa. Työryhmä totesi sen liittyvän erityisesti Minun Hämeenlinnani - projektin nimeen ja siihen, että työryhmä on suunnitellut myös julkaisevansa kirjan toiminnasta. Ehdotettiin, että ehkä termit voisivat jonkin aikaa kulkea rinnakkain (Intotyöryhmä 2010). Jälkimmäisessä haastattelussa oli myös jo tieto mahdollisesta, tulevasta Intotyöryhmän järjestämästä valtakunnallisesta seminaarista², joten työryhmässä todettiin:

”Mä luulen, et meil on hyvä sauma tehdä tää muutos sen jälkeen kun teidän tää seminaari. Sen jälkeen me voidaan miettiä ihan uus terminologia ja uus systeemi.” (Intotyöryhmä 2011.)

¹ Intotyöryhmä on suunnitellut julkaisevansa kirjan uudesta työmuodosta. Tällä hetkellä aikataulu on avoin.

² Intotyöryhmä järjestää yhdessä Suomen Reggio Emilia – seuran kanssa Hämeenlinnassa, Verkatehtaalla, valtakunnallisen seminaarin, näillä näkymin 8.-10.9.2011. Luennoimaan tulee muun muassa Amelia Cambetti Reggion Emiliaasta, Italiasta.

Instituutio

Hämeenlinnassa on koko kaupungin tasolla luovuttu jäykistä sektorirajoista, ja puhutaan ”elämänkaarimallista”. Myös ARXin ja varhaiskasvatuksen uusi yhteistyöelin, Intotyöryhmä, on osa uudenlaista toimintakulttuuria. *Yhteistyö ARXin kanssa* nähdään paitsi tärkeäksi, myös omaa työtä kannustavaksi ja siten innostavaksi.

”Nähdä, miten nää tukee toisiaan tää ARXin toiminta ja päivähoito, se yhteistyö tuntuu hyvälle ja oikealle, ne tuntuu oikealta, ja vaikka ei vielä tiedä, mitä kaikkea hyvää voi olla tulossa, mihin ollaan matkalla, mutta ollaan matkalla johonkin hienoon, tää mahdollistaa sen, että jotain uutta voi syntyä”. (Intotyöryhmä 2010.)

Intotyöryhmällä on selkeästi innostumista ylläpitävä vaikutus. Intotyöryhmä koettiin ”paikaksi”, jossa kerrankin on aikaa ja tilaa keskustella kollegojen kanssa tärkeistä, pedagogisista kysymyksistä, sieltä saa vertaistukea. Se koettiin myös tavaksi pitää asia mielessä, yksin yksiköissä työskennellessä asia saattaisi jopa unohtua. (Intotyöryhmä 2010, 2011.) Jo pelkästään omalta työpaikalta siirtyminen toiseen ympäristöön koettiin innostavana:

”Innostava paikka, kun on ihana tulla muiden seuraan keskustelemaan, on aikaa ja ihanat tarjoilut, ja pääsee omasta talosta pois, se on tosi virkistävää” (Intotyöryhmä 2010).

Tässä yhteydessä on hyvä arvioida myös työryhmän tulevaisuutta. Intotyöryhmä näki oman roolinsa tulevaisuudessa jopa nykyistä voimakkaampana:

”Mut tähän työryhmään, niin mä en ollenkaa usko, et tää ryhmä sit loppuu 2011 jälkeen. Oikeestaanhan se vasta niinku alkaa, nythän se on hahmottumassa. Jos ARX jää tästä pois, niin meiltä jää iso henkinen tuki pois, ja sen jälkeen meidän ryhmän merkitys entisestään vaan korostuu. Ja sit meidän täytyy olla koulutustyöryhmään päin hirveen aktiivisia, et me saadaan tätä asiaa vietyä eteenpäin. Ja jos meillä nykyään on tää tiimimäinen organisaatio...niin ei varhaiskasvatuksen päälliköllä jää tällaiseen aikaa, hän on se, joka hyväksyy ja mahdollistaa ja niinku takapiruna tukee tätä hommaa. Ja esimiehillä...menee jo pelkkään sijotteluun niin paljon sitä aikaa... et mä uskon, että meidän harteilla on tää tulevaisuus ja se eteenpäin katsominen. Mulla on ainakin hirveän hyvä fiilis siitä, että tahtoa ja intoa riittäis jatkossakin.” (Intotyöryhmä 2011).

Sosiaalinen suhde

Sosiaalinen suhde tarkoittaa, että toiminnassa tärkeäksi termiksi nousee *yhteisöllisyys*. Sen toteutumista tarkastelen seuraavassa.

”Henkilökohtaisella tasolla valaistuminen, sellainen näkökulma siihen työn tekemisen tapaan, on laajentunut, ja siihen liittyy vahvasti se yhteisöllisyys, että se yhteistyö on vahvaa” (Intotyöryhmä 2010.)

”Että Minun Hämeenlinnani on nimenomaan sitä, että on erilaisia ihmisiä ja monenlaisia tapoja olla ja elää ja paikkoja, ja liittyy niin monenlaisiin elämän alueisiin, lapsiin ja vanhuksiin ja kotiin ja tää on sellainen yhteisöllinen kokemus, hahmottuu hyvä kokonaisuus” (Intotyöryhmä 2011).

Tärkeitä innostumisen ja samalla myös yhteisöllisyyden kokemisen tilanteita ovat olleet *työyhteisön keskustelu- tai muut tilaisuudet*, joissa Intokoulua ja pedagogista dokumentointia on käsitelty. Tällaista iltaa kuvaa seuraava:

”Ja meil oli loppuvuodesta koko talon työilta, jossa ensin esittelin, mitä ollaan tehty, ja sitten jakaannuttiin jokainen omaan ryhmään omaan soppeensa miettimään, et mitä he rupeis tekemään. Ja silloin just samana iltana niihin heräs sellainen pien innostus, ja sit me esiteltiin, et miten tätä vois jatkaa, ja nyt mä ainakin tiedän et itse asiassa tällä viikolla yks ryhmä on lähtenyt pienryhmissä ja ovat ottaneet sanelukoneet ja kamerat mukaan ja ovat tulleet tänne, olikse nyt rautatieasemalle..” (Intotyöryhmä 2011.)

Yksi työntekijöistä kuvaa koulutusten aikaansaamaa kollegiaalista jakamista:

”Mulla ne kaikki innostamisen hetket liittyy ... koulutuksiin ja sieltä saatuun sisältöön ja samanhenkisten ihmisten tapaaminen ja niiden ajatusten jakaminen ja sitten ne keskustelut aiheen ympärillä, mitä siitä nousee et sitä sellasta kollegiaalista jakamista. Ja sitten niinkun niitten ideoiden viemistä työhön. (Intotyöryhmä 2011.)

Strategia

Strategialla pyritään passiivisuudesta, konsensuksesta ja jäykistä, olemassa olevista rakenteista kohti muutosta, joka nousee konflikteista ja herättää yhteisöön kohdistuvaa tietoisuutta. (Kurki 2000, 76.) Tässä yhteydessä onkin hyvä tarkastella sitä, *miten* pedagoginen dokumentointi *integroituu nykyiseen toimintaan* työryhmän mielestä. Strategiaan liittyvät oleellisesti myös uhkatekijät ja ongelmat, joita työskentelyssä esiintyy, mutta niistä kerron tarkemmin kappaleessa 6.2.

Intotyöryhmän jäsenet olivat yhtä mieltä siitä, että varhaiskasvatuksessa pedagogiseen dokumentointiin liittyvää toimintaa on jo olemassa monenlaista (Intotyöryhmä 2010, 2011). Esimerkiksi ”kasvun kansioissa ” nähtiin paljon yhtymäkohtia. Vaikkei opinnäytetyöni yritä millään tavalla olla sosiaalipoliittinen ja vaikeivät kasvun kansiot olekaan tutkimuskohteenani, ovat niihin liittyvät kommentit tärkeitä, koska ne kuvaavat Intotyöryhmän jäsenten kokemuksia nykyisestä arjen toiminnasta ja siitä, miten uusi työskentelymuoto olisi heidän mielestään parempi. Kasvun kansioita kritisoitiin mm. näin:

”Et paljon tehdään semmosia asioita, mitä vois nimetä tän alle, ja mun mielestä mikä niinku minua häiritti oli esimerkiks tämmönen kommentti että ”mehän tehään niitä oman kasvun kansioita”. Miksei sitä voi yhtä hyvin tehdä näkyväks, miks ne pitää jemmailla jonnekin kansioihin ... miksei se prosessi saa ensin olla siellä seinällä ja sit vasta kun niitä olis kateltu ja makusteltu ni sit ne vasta laitettais sinne kansioon.” (Intotyöryhmä 2011.)

”Mun mielestä tässä on enemmän kasvun kansioo tässä projektissa ku itse siinä. Tää on paljon parempaa kasvun kansioo, jos tän vaa sit ni-mee. Tässä se lapsen kasvu ja se lapsen ääni tulee huomattavasti enemmän näkyviin.”(Intotyöryhmä 2011.)

Pedagogista dokumentointia pidettiin kasvun kansioita parempana toimintamuotona, koska se kiinnittää huomion lapsessa positiivisiin asioihin:

”Mut sit jotenkin tuntuu et sen tekemisen kautta ja sen tekemisen tarkkailun kautta päästään enemmän käsiksi niihin positiivisiin puoliin ja nostetaan sellasia lapsen vahvuuksia esiin enemmän kun sit semmosella lomakkeistolla, joka on enemmän semmosta ongelmalähtöistä ja kaivetaan asioita esiin. Mä en tiedä, tää on karrikoidusti sanottu ja kärjistetty, se ei tietenkään ole näin. Toiminnan kautta on jotenkin helpompi nostaa, vahvistaa lasta.” (Intotyöryhmä 2011.)

”Eiks meil ollut jossain vaiheessa sellainen keskustelu siitä ongelmakeskisydestä, et taipumus on hakea, et mikähän nyt ois vialla.” (Intotyöryhmä 2011.)

”Tai sit on kova halu kehittää kaikkia lapsia, vaik lapsi on täysin normaali, et pitää niinku hakee, et mä niinku tekisin hyvin työni, kun on jotain kasvatustavoitteita, et jos ei muuta, niin kirjoitetaan sinne ylös, et pitää harjoitella saksien käyttöä. Et nyt näyttää vähän siltä, et leikkaa vähän huonosti. Nää on nyt kärjistettyjä. Siks mä tykkään tästä, kun tässä ei ole mitään tommosta. Et me mennään ilolla eteenpäin. Et tässä ollaan hyviä ja nyt halutaan tehdä tätä juttua seuraavaksi ja sit senku tehdään vaan. Niin, ja nautitaan elämästä!” (Intotyöryhmä 2011.)

Toisaalta todettiin myös,

”ettei ne ole toisiaan poissulkevia asioita, musta ne kuuluu tavallaan niinku yhteen” (Intotyöryhmä 2011).

Myöhemmin minulle selvitettiin kasvun kansioiden ja ”vasulomakkeiden” eroa. Kasvun kansioita laaditaan yleensä nimenomaan positiivisessa hengessä, kun kootaan lapsen tuottamaa aineistoa sekä päiväkodin tapahtumia lapsen omaan kansioon. Sen sijaan jokaisen lapsen kohdalla täytetään vasulomakkeita, joihin kirjataan myös kehittymiseen liittyviä (kuten saksilla leikkaaminen) arvioita. Intotyöryhmä kritisoi nimenomaan tätä toimintaa. (Soirila 2011b).

Filosofia

Filosofiassa pyritään käytännöllisestä, olemassa olevan yhteiskunnan säilyttämisestä teorian ja käytännön vuoropuheluun ja uuden luomiseen, joka perustuu tietoon paremmasta. (Kurki 2000, 76.) Tästä on kyse opinnäytetyössäni, pyrkiessäni liittämään sosiokulttuurisen innostamisen teorian Intotyöryhmän käytännön työhön. Opinnäytetyölläni pyrin paitsi tukemaan Intotyöryhmän työskentelyä muutosvaiheessa, myös rohkaisemaan heitä systemaattiseen toiminnan arviointiin jatkossakin, jolloin työn reflektoinnin kautta työskentelyä voi yhä edelleen kehittää.

6.2 Ristiriidoista ja visioista aineksia kehittämiseen

Usein dynaaminen kehittäminen rakentuu sekä ongelmien että visioiden varassa. ”Ristiriidat työntävät ja visiot vetävät kehittäjiä kohti muutosta” (Toikko & Rantanen 2009, 57). Seuraavaksi keskitynkin niiden ristiriitojen, uhkien, ongelmien ja haasteiden tarkasteluun, joita Intotyöryhmä työskentelyssään kokee. Lopuksi käsittelen visioita tulevaisuuden toiveiden näkökulmasta.

Uhkia, ongelmia, haasteita

Henkilöityminen

Asia, jota työryhmäläiset jonkin verran pelkäävät jo tapahtuneenkin, on Intokoulun henkilöityminen tiettyihin henkilöihin.

”Mut nyt on niinku tän ryhmän vastuulla se, et miten me saadaan viety tää asia niihin taloihin, jossa ei vielä oo ketään mukana tässä... Ja sit sellainen tässä on olemassa sellainenkin vaara, et tää asia henkilöityy ja asia ja henkilö sotketaan toisiinsa.” (Intotyöryhmä 2011.)

”Siin on melkeen käynykkin sillä tavalla” (Intotyöryhmä 2011).

Alisuorittaminen

Toinen asia, joka otettiin esille uhkia mietittäessä, oli alisuorittaminen. Tämä on aihe, jota tulee tarkastella erityisellä herkkyydellä. Varhaiskasvatuksessa työskennellään monenlaisten paineiden ja säännösten alaisina, joten ehkäpä pelko siitä, mitä voi tapahtua, lamaannuttaa myös suurimman innon työskentelystä? (Intotyöryhmä 2010, 2011.) Toisaalta työssä jaksaminen, uupumus, ajan puute, kiire, arvostuksen puute jne. ovat aiheita, jotka keskusteluttavat yhteiskunnassa laajemminkin. Arjen rutiinit ovat toisaalta pitkän ajan kuluessa muotoutuneita käytäntöjä, jotka helpottavat toimintaa. Ehkä ne heijastuvat työhön negatiivisesti? Hämeenlinnan varhaiskasvatuspalveluissa on taloudellisista syistä tehty uudenlaisia työnjohdollisia ohjeita, vuosiloma-, sijais- ja työaikajärjestelyjä, jotka voivat heijastua toimintaan myös alisuorittamisena. (Soirila 2011b.)

”Kyllä mä oon ainakin omassa ryhmässä huomannut tai kokenut sen, että mitenkään syyttämättä sitä tiimiä, mut että tavallaan me ehkä pikkasen jollain tapaa alisuoritetaan meidän työtä. Eliikkä siel ois niin paljon enempi, mitä vois tehdä. En tiedä, et mistä sen innon sais, mut varmaan siitä, et joskus vaan pakottaa ittensä lähtemään johonkin, esimerkiksi, tää ei nyt liity tähän työtapaan, mut vaikka metsäretkelle, vaikka ois pakkasta ja kylmä, ja tajuaa sen, et tää on niinku niin kivaa. Et tätä uudestaan. Mut jos se alisuorittaminen jää päälle, mikä ehkä vähän vaivaa, nyt vaan tehhän jotenkin joku juttu, se on semmonen asia, mihin pitäis saada jotenkin muutos. Kun osataan niin paljon tehdä asioita, pitäis vaan viitsiä lähteä sinne retkelle ja nähdä, et se on tärkeä just sen lapsen kautta. Se voi olla niin huima kokemus, et tavallaan me myös aliarvioidaan niitä lapsia, jos me ei anneta niille niitä semmosia kokemuksia. Koska aika äkkiähän se päiväkotia, se fyysinen tila, ja jopa piha, jos se on pieni sille lapselle, se on niinku jo nähty. Et meistä aikuisista on kiinni, kuinka paljon me halutaan sitoutua siihen työn tekemiseen.” (Intotyöryhmä 2011.)

”Sitä varmaan niinkun tahtomattaan alkaa käyttää kaikkeen perusteena sitä, että ei tajuu varmaan itsekään, et on alisuorittaja” (Intotyöryhmä 2011).

”Helposti nähdään vaan se kauhuskenaario, mitä kaikkea voi tapahtua. Helposti mietitään vaan, mitä tarttee tehdä ja mitä ei tarttee tehdä.” (Intotyöryhmä 2011.)

Alisuorittamiseen liittyy osittain myös palautteen antamisen vaikeus. Vironniemen päiväkodin johtaja Kirsti Hakkola totesikin ”Minun Hämeenlinnani”-seminaarissa (2010), että

”vaikeinta dokumentoinnissa on, kun joutuu antamaan toiselle palautetta. ”Hyvinhän se meni!” ei vie asiaa eteenpäin.”

Resurssit (talous, aika)

Työryhmä koki toiminnalle uhkaksi resurssien puutteen. Toiminnalla tulisi olla turvattu talous ja aikaa, jotta se voi kehittyä elinvoimaiseksi.

”Taloudelliset puheet on vieneet motivaatiota, ehkä ei sitten haluakaan, ei jaksakaan sitten mitään tällaistaakaan” (Intotyöryhmä 2010).

Työryhmä vertasi myös toimintaansa italialaiseen Reggio Emiliaan. Toimintaympäristön ja kulttuurin erilaisuus ymmärretään, mutta silti todetaan, että Reggio Emiliassa resurssit ovat paremmat muun muassa ajankäytön suhteen. Reggio Emiliassa esimerkiksi keskustellaan säännöllisesti viikkopalaverissa. (Intotyöryhmä 2010, 2011.)

”Niillähän Reggioissa oli maanantaisin, mut missä (milloin) me keskustellaan?” (Intotyöryhmä 2010).

Työryhmä totesikin aiemmin kokouksessaan, että

”suunnittelu-aika 8% olisi tärkeää saada toteuttaa.”

Päiväkotien joustovara, rutiinit

Oleellinen seikka toimintaa kehitettäessä on tarkastella, onko nykyisessä toiminnassa ylipäättään mahdollisuutta joustovaraan, joka mahdollistaisi muutoksen. Siksi kysyin työryhmältä, millaista joustovaraa päiväkodeissa nykyisin on ajallisesti, lapsiryhmien pysyvyyden kannalta, saapumis- ja lähtemisaikojen kannalta.

”Päivä muodostuu ruokien (aamupala, ruoka, välipala) ja lepohetken mukaan, mutta muuten toimintaa kyllä saa suunnitella vapaasti. Mutta esimerkiksi se, että ollaan kaksi kertaa päivässä ulkona voi varsinkin vanhemmalle työntekijälle olla tosi vaikea muuttaa, koska niin vaan kuuluu tehdä. Mutta kun on kova pakkaspäivä ja ollaan koko päivä sisällä, niin

se sujuu oikein hienosti. Lapset saa leikkiä kerrankin rauhassa leikkeseen, kun ei ole minnekään kiire.” (Intotyöryhmä 2010.)

Samaa päivien rutiininomaisuutta käsiteltiin myös aiemmin työryhmän kokouksessa, kun todettiin aamu- ja iltavuoroihin kuuluvan tiettyjä tehtäviä. Niiden nähtiin olevan mahdollisesti isojakin rajoitteita myös Intokoulun toiminnassa.

Positiivista oli huomata, että uhkakuvia toiminnalle ei ainakaan niitä kysyttäessä paljon huomattu olevan. Samat asiat käännettiin toiveikkaasti ja optimistisessä hengessä toiveisiin ja haaveisiin, joista kerron seuraavaksi.

Tulevaisuuden toiveita

Molemmat haastatteluni aloitin positiivisten asioiden muisteleminen ja arvioinnista, ja halusin ne myös päättää positiivisiin, tulevaisuuteen uskoa luoviin ja innostaviin tunnelmiin. Siksi kysyin molempien haastattelujen päätteeksi, mitä Intotyöryhmä odottaa tulevaisuudelta.

Koulutusta

Ehkä eniten tähänastisessa toiminnassa oli pidetty koulutuksista, ja niitä toivottiin myös runsaasti lisää.

”Koulutuksia, seminaareja, muiden esimerkkien näkemistä ja jakamista varmaan halutaan enemmän”. (Intotyöryhmä 2010, 2011.)

Aikaa keskustelulle

Ongelma, johon työryhmän työskentelyä seurattessani ja haastatteluissa jatkuvasti törmättiin, oli ajanpuute. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kaipaa muutenkin kiireiseen arkeensa erityisesti aikaa keskustelulle.

”Et nyt ei enää sais olla iltakokouksia, että missä me sitä pedagogiikkaa sitten harjoitetaan? Me ei tarvita iltoja, joissa puhutaan Kvtessistä tai joulupäivityksestä eikä virkistysiltoja että lähdetään keilaamaan, vaan tarvitaan iltoja ja aikaa sille keskustelulle näistä oleellisista asioista.” (Intotyöryhmä 2010.)

Asiaa on pyritty korjaamaan tiimityön muodossa, mutta tällöinkin kyseessä on edustuksellinen järjestely, johon kaikki työntekijät eivät pääse osallistumaan (Soirila 2011b).

Toisaalta ajankäytöstäkin oltiin eri mieltä:

”Nyt täytyy vaan miettiä kokonaan uudestaan ja kyllä ne iltapalaverit saa mahtumaan päivään” (Intotyöryhmä 2010).

Kaivattiin myös ammatillista foorumia:

”Mä mietin kanssa, et mikä vois olla se foorumi, niinku ammatillisella tasolla, missä vois vaihtaa niitä kokemuksii, mutta tällä hetkellä ei ole selaista” (Intotyöryhmä 2011).

Resursseja

Työryhmä kaipasi toiminnalleen myös resursseja, erityisesti taloudellisia.

”Kaupunki voi siis lanseerata projektin, mutta sen pitäisi antaa myös niitä resursseja... että varmaan siellä Reggioissa on vaan viisituntiset hoitopäivät ja siksi niillä on aikaa. Mut jos halutaan, että me päästään eteenpäin, niin niitä resursseja tarvitaan lisää.” (Intotyöryhmä 2010.)

”Mut jos meillä on tää xmäärä lapsia ja xmäärä hoitajia, niin aina se on tuu jostain, jos ei saada lisää resursseja” (Intotyöryhmä 2010).

Tietenkin ymmärrettiin, että taloudellinen tilanne koskee koko kaupunkia, koko yhteiskuntaa:

”Niinpä, ei me niihin voida vaikuttaa, kun koko kaupungin taloudellinen tilanne on se, mikä se on” (Intotyöryhmä 2010).

Samaan aikaan osa työryhmästä peräänkuulutti työn uudelleen ajattelun merkitystä taloudellisessakin ahdingossa:

”Silloin täytyy keskittyä niihin asioihin, joita voi muuttaa, täytyy vaan koella eri malleja” (Intotyöryhmä 2010).

Laajentaa koko kaupungin toiminnaksi

Tällä hetkellä Intokoulun toimintaa on eri varhaiskasvatyüksiköissä hyvin vaihtelevasti, osa on mukana ja osa ei, ja toiminnan määrä vaihtelee. Tavoitteena on kuitenkin laajentua koko kaupungin varhaiskasvatuksen toiminnaksi.

”Toisaalta sitä mieltä, että ei kai kaikkien tarvitsekaan, jos eivät halua, mutta toisaalta sitten, jos on tehty päätös, että tämä on meidän tapa toimia, niin siinä pitäisi pysyä ja siihen pyrkiä.” (Intotyöryhmä 2010.)

Asiasta keskusteltiin molemmissa haastatteluissa, ja todettiin, että asiasta on tehty päätös: toiminta on varhaiskasvatuksen painopisteenä ja toiminnan tulee laajeta koko kaupungin toiminnaksi (Intotyöryhmä 2011.)

Laajentumista pohdittiin myös syvällisesti, laajenemiseksi kirjaimellisesti koko kaupungin tasolle:

”Että Minun Hämeenlinnani on nimenomaan sitä, että on erilaisia ihmisiä ja monenlaisia tapoja olla ja elää ja paikkoja, ja liittyy niin monenlaisiin elämän alueisiin, lapsiin ja vanhuksiin ja kotiin ja tää on sellainen yhteisöllinen kokemus, hahmottuu hyvä kokonaisuus” (Intotyöryhmä 2010.)

Julkisuutta

Toiminnalle toivottiin myös lisää julkisuutta, jotta tietoa saataisiin levitettyä helpommin sekä varhaiskasvatuksen kaikkiin yksiköihin, lasten vanhemmille, poliittisille päättäjäille jne. Alueen sanomalehti Hämeen Sanomat todettiin aluksi hyväksi kanavaksi:

”Mut jos me aatellaan, et me halutaan herätellä ihan koko päivähoitoa ja henkilökuntaa ja vanhempia sellaseen uudenlaiseen aatteluun ja nähdä se lapsi hiukan niinku erilailla kun tähän mennessä, me halutaan niinku iso yleisö, kaikki ymmärtämään, et mistä on kysymys... ni mä ainakin luen kaikki artikkelit Hämeen Sanomista suurella mielenkiinnolla, et siellä... ainakin joskus ois joku artikkeli aiheesta, eikä välttämättä niin, että jos-sain päiväkodissa on tehty joku juttu, koska se silloinkin jää yksittäiseksi, vaan et se ois joku sellanen asia-aihe” (Intotyöryhmä 2011.)

Työryhmässä innostuttiinkin Hämeen Sanomille tarjottavasta kolumnista, jonka kirjoittajiksi ehdotettiin työryhmäläisiä, vierailijoita, alan asiantuntijoita.

Työryhmässä mietittiin myös, voisiko Hämeenlinnan kaupungin intra, Kehränetti, olla keskustelupalsta, mutta sen todettiin aukeavan ainoastaan työpaikoilla. Tämä koettiin ongelmaksi, sillä varhaiskasvatuksen yksiköissä tietokoneelle pääsy on muutenkin melko vähäistä. Toisaalta kotona vapaa-ajalla tapahtuvaan verkossa keskusteluun eivät kaikki uskoneet (Intotyöryhmä 2011.)

Työryhmässä innostuttiin myös blogin pitämisestä:

”Sellanen oma blogihan ois ihan mielenkiintoinen. ... Sen ei tarttis olla tiedettä, vaan ihan tällasta Facebook-tyyppistä fiilistelyä...” (Intotyöryhmä 2011.)

”Sitä varmaan lukis ainakin alan ihmiset ja ehkä muutama vanhempikin, et se ois kyllä ihan hienoo” (Intotyöryhmä 2011).

Osa kuitenkin epäili ajan riittämistä:

”Mä luulen kyllä, et täs on nyt vähän liian iso kakku meille.... Ihan oikeesti, kuka meist sinne kirjoittelis?” (Intotyöryhmä 2011.)

Koettiin tärkeäksi, että tieto toiminnasta leviäisi, mutta karkeasti jaoteltuna toimijat edustivat kahta ”koulukuntaa”: tiedon ja teorian jakamista edustavat ja kokemusten jakamista edustavat. Koska toimijat ovat erilaisia, oltiin toiminnan pohjatyöstäkin hieman eri mieltä:

”Mut jos tää juttu ei leviä, niin pakkohan sen on ensin saada jostain alkunsa, koska sit me vaan mennään sinne retkelle. Mut tarvis mun mielestä ihmisten saada tietoo, miks tällaista nyt ajetaan, miks tää on tärkeä, kyllä vanhempienkin pitäisi saada sellaista tietoa. Must tällä ei oo tarpeeks vankkaa pohjaa, et miks me ollaan nyt ryhdytty tähän. Mut sitä pohjaa ei oo ennenku siihen ollaan ryhdytty tekemään sitä. Kun mä nyt aattelen, et me ollaan toista vuotta puhuttu tästä, niin nyt pitäis niinku meidänkin ruveta tekemään, me ollaan nyt rakennettu puoltoista vuotta pohjaa, huonosti, et nyt täytyy tehdä jotain muuta kun, mun mielestä. Jos nyt vaan rupeis suin päin tekemään, ja katottais sitten mitä ollaan saatu aikaan, niin se vois olla se, mikä saa ihmiset riehaantumaan” (Intotyöryhmä 2011.)

Julkisuuden saamiseksi mietittiin myös muita keinoja, kuten ”intoteltan” pystyttämistä koulutuksiin, torilla esille olemista, ”intolinja-auton” kiertämistä kaupungilla. (Intotyöryhmä 2011).

Poliittista tahtoa

Jotta toiminnalla olisi vankka jalansija Hämeenlinnassa, toivottiin asialle poliittista tahtoa, oikeaa tahtotilaa.

”Et joku päättäjä vois sanoa, et hän on sitoutunut varhaiskasvatuksen asioiden ajamiseen ja että lautakunnassa ois asiantuntijoita, mitä mä oon ymmärtänyt et siel ei tällä hetkellä oo, mikä kielii siitä, et se ei oo kovin arvostettua. Ne on kuitenkin ne, joilla on käsissään ne paksuimmat köydet eikä narut pelkästään” (Intotyöryhmä 2011.)

Samaan aikaa todettiin myös, että oma aktiivisuus kaupungin päätöksentekoa seurattaessa tai siihen osallistuessa on tärkeää:

”Asemakaavoja kun tehdään, me esimerkiksi saatiin se kota-alue säilytettyä, kun nähtiin se asemakaavas suunnitelma... eli hereillä olo, valppaus, kun kaupunkia tiivistetään. Ne ojanpenkat et hei, tähänkin tulee jo jotain... vaikka tota rantaa, mitä sinne tulee, tuleeks sinne mitään missä lapset voi olla.” (Intotyöryhmä 2011.)

Toiminnan tehostamista

Asia, jota toivottiin kehitettävän, ja joka nousi nimenomaan haastatteluni avulla esille, oli se, että Intotyöryhmäläiset toivoivat toiminnan parempaa tehostamista. Ennen kuin kerron tehostamiseen liittyvistä kommentteista, valotan hieman toiminnan taustaa. Intotyöryhmälle on pyritty luomaan innostava, vapaa toimintakulttuuri ja se on heijastunut toimintaan mm. pitkinä kokouksina. On pyritty järjestämään tila, jossa olisi mahdollista luoda uutta, kahden erilaisen toimijan välistä toimintaa rauhassa ja luovasti. (Herranen & Fagerström 2010a).

Nyt työryhmäläiset kokivat, että tämä ajanjakso voi päättyä, ja on aika siirtyä tehokkaampaan työskentelytapaan. Työryhmä toivoi itselleen selkeämpää roolia, sopimuksia siitä, mitä tehdään seuraavaksi kerraksi ja lyhyempiä kokouksia:

”Tästä ryhmästä, niin jotenkin mä niinku toivon, et meil ois joku selkeempi. Must on hyvä, et täs on ollut myös vähän niinku työnohjauksellista meille, mut jotenkin selkeyttää tätä meidän tarkoitusta tässä. ... Et nää niinku johtais johonkin, tehtäs jotain sopimuksia, tai just näitä asioita, joita niinku pitää oikeesti järjestää. Ja sit mun mielestä sellaiset kolmen ja puolen tunnin palaverit on aivan liian pitkiä.” (Intotyöryhmä 2011.)

Työryhmäläiset olivat myös valmiita ”vastuuttamaan itseään”:

”Ja sit mä aattelen sitä, et me ikäänkuin vastuutetaan meidän talojen henkilökuntaa, niin miten me vastuutetaan meitä, et selkiyttäiskö se jotenkin, jos meitäkin jotenkin vastuutetaan, et seuraavan kerran kun meillä on kokous, et meilläkin olis jotain vastuullisia asioita, et mitä meidän pitää tehdä.” (Intotyöryhmä 2011.)

Projekti-sanana käyttöä Intokoulun toiminnassa oli mietitty jo aiemminkin, ja se nousi myös toiminnan tehostamisesta keskusteltaessa esille:

”Sitä pitäis pohtia, et miten sitä jämäköittäis, et tulis se työtapa. Et tää on vielä niinku edelleen projektiluontoinen juttu, ja mä olen osallistunut tähän vähän niinkuin projektiin. Jos tätä muutetaan vähän vahvemmaks, ni mun mielestä tän ryhmän tehtävä ois löytää ne keinot, et saadaan se menemään työtapana läpi. Se on varmaan helpompi vastaanottaa, niinku varmaan viimeksikin puhuttiin, et työtapa, et tavallaan iloa, työniloa ja lapsillekin iloa, ni kukapa ei ottais sitä vastaan ja haluais tehdä jotain sen eteen. Ainakin mä koen, et mä en oo saanut vietyä sitä. Tai tää on lähtenyt niinku jollain tapaa väärin liikkeelle. Sen takii ne jarrutkin siel ehkä on. En tiedä. Mä vaan niinku pohdin mielessäni, et mikä se vois olla.” (Intotyöryhmä 2011.)

”Ja sit se nimenvaihdos vois tuoda tähän jämäköitymisen” (Intotyöryhmä 2011).

Toiminnan luovuuden mahdollistamiseksi Intotyöryhmä on käyttänyt deadlineja melko vähän. Toisin sanoen toimintaa ei ole suunniteltu järjestelmällisesti aikatauluttaen vaan enemmänkin vapaasti inspiroiden. Nyt, vuoden työskentelyn jälkeen, koettiin aikataulun käyttäminen kuitenkin yhdeksi tavaksi jämäköittää toimintaa:

”Laitettiin sellanen deadlineviikko, jolloinka saatais niinku koostettua kaikki jotakin siks viikoks sen teeman alle, on se sitten mikä projekti hyvänsä niistä. Et joku juttu tulis joka osastolta jollain tavalla nostettua.” (Intotyöryhmä 2011.)

Konkreettiseksi keinoksi viedä pedagogista dokumentointia eteenpäin ja samalla jämäköittää toimintaa ehdotettiin lyhyitä pysähtymisen hetkiä, jolloin toimintaa kirjataan ylös:

”Mä en tiedä, kuinka paljon sitä tehdään, mut kyllä varmaan löytyis joka päivä se kaksi minuuttia, et sen tiimin kanssa vois prosessin jälkeen muutama ranskalainen viiva kirjata ylös, mitä ajatuksia siitä heräsi.” (Intotyöryhmä 2011.)

Vielä todettiin, että Intotyöryhmän jäsenten tulisi ottaa aktiivisempi rooli asian eteenpäin viemisessä ja tiedon ja toiminnan levittämisessä:

”Sen intovastaavan tulis käydä sellasena päivänä, jolloinka tavallaan kutsuttais, että tule, tule meidän osastolle palaveriin silloin ja silloin. Tai että ilmoittais ensin, et mä tuun, ja sit sovittais, koska mä voin tulla.” (Intotyöryhmä 2011.)

Toimintaa on jo jossain määrin tehostettukin, sillä esimiehillä on käytössään ns. ”ta-voitekortteja”, joihin tulee kirjata, missä Intokoulumallissa mennään kussakin yksikössä (Soirila 2011b).

Arvostusta

Työryhmä toivoi myös oman työnsä arvostuksen lisääntyvän, ja Intokoulumallilla nähtiin sille hyvät edellytykset.

”Hämeenlinnan tasolla päivähoido saisi sen arvostuksen ja paikan joka sille kuuluu” (Intotyöryhmä 2011).

”Ja ehkä sit jossain kohdassa se näkyis meidän palkassa” (Intotyöryhmä 2011).

”Et meille tulis siellä työntekijöiden kanssa siellä päiväkodissa sellainen fiilis, et me ollaan yhdessä siellä niitten lasten kanssa edistämässä näitä lasten asioita. Semmonen rooli, mitä mä inhoon, olla tää lastenvahtija, kaitsija, ulkovalvoja, kontrolloija, ni nää niinku menis hiiteen!” (Intotyöryhmä 2011.)

Monimuotoisuutta

Haastatteluissa tuli vahvasti esille se, kuinka monimuotoista toiminta voi olla, ja se nähtiin myös voimavarana.

”Oisko tässä se ratkaisu, että on monia tapoja työskennellä, mikään ei ole ainoa oikea tai väärin, monella tapaa voi työstää sitä samaa aihetta, ja hakea sille kysymyksellensä vastauksia” (Intotyöryhmä 2011).

Ajattelun muutosta

Oleellisena muutoksen mahdollistavana tekijänä koettiin ajattelutavan muutos.

”Jotenkin toivos, että se ajattelu muuttus, et vaikka tiedetään, et niitä lapsia on kaksikymmentä ja se on vaikeeta, ni... mun mielestä siinä on työtä, et se ajattelu saatais kääntymään positiivisemmaksi, innostuneemmaksi, olosuhteista välittämättä ikäänkuin. Et se on se meidän pohja.” (Intotyöryhmä 2011.)

”Meidän pitäisi miettiä, et miten me voidaan muuttaa näitä meidän olosuhteita, jotta näinkin iso lauma lapsia saisi tällaisia kokemuksia. Eikä tuhata sitä energiaa siihen, että valitetaan, et ei, tää ei toimi.” (Intotyöryhmä 2011.)

Uutta ekstraa

Vapaus haaveilla unelmatilanteesta esimerkkivuonna 2020 synnytti työryhmässä tilanteen, joka oli täynnä naurua ja intoa ja mm. seuraavia ajatuksia:

”Meille tulee vieraita katsomaan, millainen on Hämeenlinnan malli ja sitä varten tarvitaan englannin intensiivikursseja, jotta voidaan ottaa italialaiset ja muutkin vieraat vastaan” (Intotyöryhmä 2010).

”(Työmenetelmästä kertovasta) kirjasta on otettu jo viides painos” (Intotyöryhmä 2010).

Lisäksi haaveiltiin uudesta Reggio Emilia tai Hämeenlinna – päiväkodista, kiertävistä taiteilijoista, jotka tulevat ARXin välittämänä, päiväkotien omista atelieereista, ympäri kaupunkia ”suhaavasta” taidebussista, ja siitä, että

”kaupungin johto olisi tosi kiinnostunut, mitä me ja lapset tehdään, ja arkitehdit tekee lasten suunnittelemlia taloja” (Intotyöryhmä 2010).

Näihin tunnelmiin on tutkimustulosten purku hyvä päättää!

7. SUUNTAVIIVOJA INTOKOULUN TOIMINNALLE

Tässä luvussa määrittelen suuntaviivoja Intokoulun tulevalle toiminnalle. Suuntaviivoja piirrän ensin sosiokulttuurisen innostamisen rakennepuista nousevista lähtökohdistta kappaleessa 7.1. Toiseksi annan suuntaviivoja toiminnassa havaittujen uhkakuvien ja toiveiden perusteella kappaleessa 7.2. Koska olen itse osallistunut ulkopuolisena asiantuntijana Intotyöryhmän kokouksiin opinnäytetyöprosessin aikana, kerron luvussa 7.3 muita ajatuksia, joita minulle on toiminnasta noussut esiin kulttuurituottajan näkökulmasta.

7.1 Innostamisen rakennepuista nousevia kehittämis ehdotuksia

Osallistujat

Intotyöryhmän jäsenet edustavat selkeästi innostamisen kuumaa maailmaa osallistujien suhteen, sillä he ovat aktiivisia toimijoita, *osallisia* sanan varsinaisessa merkityksessä. Vielä on kuitenkin tehtävää Intokoulun saamiseksi koko varhaiskasvatuskeskuksen tasolla siihen tilaan, että kaikki osalliset ovat myös aktiivisia toimijoita.

Intokoulussa sosiokulttuurisia *innostajia* ovat sekä Intotyöryhmän vetäjät työryhmälleen, mutta myös työryhmän jäsenet omissa työyksiköissään. Tämä rooli on jatkossakin hyvä pitää mielessä. Olen myös itse ollut innostajan roolissa työryhmälle tehdessäni opinnäytetyötäni. Myös jatkossa on suositeltavaa, että toimintaa tarkastellaan tietyin väliajoin systemaattisesti, sillä reflektio nostaa esiin toiminnasta ehkä jo unohtuneetkin onnistumiset ja epäkohdat.

Intotyöryhmä on selkeästi valikoitunut ryhmä, jossa jokainen sen jäsen on aiheesta innostunut. Tätä innostumista tulisi ylläpitää jatkossakin, ja sitä tukevia toiminnan osia kuvaan myös tässä luvussa.

Jotta toiminta todella tulee koko kaupungin varhaiskasvatuksen tasolle, tulee sitä viedä tehokkaasti työyksiköihin. *Koulutukset* eri tasoilla koettiin paitsi innostavaksi myös tehokkaaksi tavaksi viedä asiaa eteenpäin. Koulutuksissa on tähän asti käynyt ilahduttavasti eri ihmisiä, tähän tulee kannustaa jatkossakin. Tässä erityisesti esimie-

hillä on tärkeä rooli nimetessään koulutuspäiviin osallistujia. Toiminnan vieminen eri yksiköihin on hyvä aikatauluttaa, sillä yksiköitä on niin paljon. Moneenko päiväkotiin työmuoto viedään vakituiseksi vielä vuoden 2011 aikana, moneenko ehkä vasta ensi vuonna?

Toinen tehokas tapa levittää tietoa yksiköihin oli Intotyöryhmän jäsenen *henkilökohdainen vierailu varhaiskasvatyüksikössä*. Nämä vierailut ovat tilanteita, jossa asiasta innostunut työntekijä voi tehokkaasti auttaa toista yksikköä toiminnan eri vaiheissa. Ajallisesti vierailut eivät vie pitkäkään aikaa, mutta niiden anti voi olla oleellinen. Myös tässä esimiehillä on ratkaiseva rooli antaessaan työntekijänsä tehdä vierailuja muihin yksiköihin. Tähän on käsittääkseni mahdollisuus sijaisjärjestelyin ainakin Minun Hämeenlinnani - projektin ajan. Jotta toiminta aktivoituisi, kannattaa työryhmän jäsenten itse olla yksiköihin yhteydessä ja ehdottaa tapaamisaikaa. Intotyöryhmä on myös nimennyt joukostaan *"lähetin"*, joka voi tulla paikan päälle, mihin varhaiskasvatuskeskukseen tahansa. Sijaisjärjestelyt on mahdollista hoitaa projektin aikana ARXin kautta. (Intotyöryhmän kokous 2010a.) Koska näin tärkeä resurssi on olemassa, on siitä hyvä tiedottaa aktiivisemmin.

On myös tärkeää huolehtia siitä, että jokaisella työntekijällä on työpaikallaan Intokoulun toimintaa toteuttava *työpari*. Työpari voi helpottaa arjen konkreettisissa ongelmatilanteissa, mutta olla samalla myös henkinen tuki. Kun Intokoulun toiminta on joka tapauksessa tarkoitus laajentaa koko kaupungin varhaiskasvatuksen toiminnaksi, on siinä yhteydessä hyvä nimetä myös jokaiselle työntekijälle oma työpari. Työparit on hyvä nimetä yksiköissä heti toimintaa aloittaessa.

Intokoulu ei ole yhteiskunnassa irrallinen osa, ja siksi jo viimeistään nyt, toiminnan kestänyttä puolitoista vuotta, on syytä ottaa huomioon sekä varhaiskasvatuksen esimiehet, lasten vanhemmat, poliittiset päättäjät ja myös laajemmin koko kaupunki. *Esimiehille* Intotyöryhmä on jo järjestänyt koulutusta, ja tätä kannattaa varmasti jatkaa mm. täydennyskoulutusten muodossa. Intotyöryhmä on valittu toimintaa kehittämään, joten sen vastuulla on myös yhteydenpito esimiehiin. Myös *lasten vanhemmille* on hyvä kertoa Intokoulusta mahdollisimman pian. Osa pelkäsi, että vanhemmat alkavat heti odottaa hienoja taideteoksia. Kuitenkin kertomalla vanhemmillekin, mistä Intokoulun toiminnassa on kyse, ei heidän tulisi valmiita töitä odottaakaan, vaan ni-

menomaan sen prosessin näkemistä, mikä päiväkodissa tapahtuu päivien, viikkojen ja kuukausien mittaan. Ne, jotka olivat jo vanhemmille kertoneet, kokivat vanhemmilta saadun palautteen erittäin arvokkaana. Mielestäni on oleellista, että vanhemmat ovat mukana tässä kehitystyössä sen alkumetreiltä lähtien; silloin he voivat olla varhaiskasvattajien ja lastensa tukena entistä paremmin.

Jotta Intokoulu voi mitenkään vaikuttaa *resursseihinsa*, tulee *poliittiset päättäjät* ottaa toiminnassa huomioon. Kuten työryhmässäkin todettiin, myös itse on oltava aktiivinen poliittisten päättäjien suuntaan. Resurssit, erityisesti taloudelliset, ovat tällä hetkellä ehkä haasteellisin toiminnan hidaste, eikä niiden muuttaminen ole edes kovin todennäköistä. Silti, olemalla itse aktiivinen, voi edes kokea tehneensä parhaansa. Työryhmällä voi olla hyvinkin merkittävä rooli, jos se ottaa aktiivisesti tehtäväkseen poliittiseen päätöksentekoon vaikuttamisen.

Intotyöryhmä on järjestänyt monenlaista hienoa toimintaa reilun vuoden toimintansa aikana. Tästä on syytä olla ylpeä, ja toiminta on hyvä tuoda myös laajempaan *julkisuuteen*. Kun koko kaupungin tasolla tiedetään toiminnasta, on sitä aina helpompi kehittää eteenpäin.

Yksi osallistujaryhmä, joka toiminnassa vielä on varsin pienellä huomiolla, ovat *taiteilijat*. Kuten edellä kerroin, taiteilijakaksikko on tehnyt yksittäisen päiväkodin kanssa yhteistyötä jo muutaman vuoden ajan. Tämä onkin seikka, johon toiminnassa varmasti kannattaa jatkossa keskittyä vielä Taikalamppuhankkeen aikana.

Tekeminen

Tässä kappaleessa pohdin tulevaa nimenomaan toiminnan perusteiden näkökulmasta. Intokoulun toiminta (tekeminen) edustaa mielestäni selkeästi innostamisen teorian kuumaa maailmaa. Toiminnassa ei ole tyydytty järjestelemään jonkin toisen, ylemmän tahon määräämiä tapahtumia, vaan Intotyöryhmä on alusta asti itse saanut *vaikuttaa kaikkeen tekemiseensä*. Heillä on myös selkeä *näkemyks siitä, mihin toiminnalla pyritään*.

Taidekasvatuksen merkitys lapselle perusteltiin haastatteluissa monipuolisesti. On kuitenkin tärkeää huomioida, että varhaiskasvatuskeskuksessa työskentelee paljon

väkeä, joilla on erilaiset lähtökohdat ja perustelut omalle työskentelylleen. Taidekasvatus ei todennäköisesti ole kaikkien varhaiskasvattajien ammattiosaamisen ydintä. Intotyöryhmällä on oman tietämyksensä kautta hyvät edellytykset *kertoa taidekasvatuksen merkityksestä myös laajemmin* varhaiskasvatuksen henkilöstölle, ja mielestäni heidän rooliinsa kuuluukin se tehdä. Tätäkin toimintaa tukee monipuolisten koulutusten järjestäminen jatkossa.

Työryhmässä oltiin jossain määrin sitä mieltä, että toiminta on lähtenyt liikkeelle jollakin tapaa väärin. Ehkä koulutuksissa ja muissa tilanteissa on liikaa korostettu pedagogisen dokumentoinnin käytännön osuutta, mutta jätetty liian vähälle huomiolle toiminnan sisällön, siis taidekasvatuksen, perustelu? Tätä pohdin tarkemmin kappaleessa 7.3.

Aika

Myös ajan suhteen Intotyöryhmä edustaa innostamisen teorian kuumaa maailmaa. Heillä on selkeä visio siitä, että kyseessä on nimenomaan *toimintatavan muutos, ei yksittäinen projekti*. Samalla on pyritty rauhoittamaan tilanne antamalla muutokselle aikaa. Alun perinkin on toiminnan sisäistämisen ajateltu kestävän vuosia, ehkä jopa kymmenen. Paitsi että tämä antaa toiminnalle rauhan kehittyä, voi se jossain määrin muodostua kompastuskiveksi. Jotta muutos todella tapahtuu, on sen silti tapahduttava ryhdikkäästi, ikään kuin ”rauhassa marssien”. Toiminnan tehostamisesta olikin työryhmässä puhetta, palaan siihen tuonnempana.

Yksi työryhmän jäsenistä puuttui konkreettiseen asiaan, joka voisi muuttaa myös aikakäsityksen Intokoulun yhteydessä. Tähän asti on käytetty sanaa projekti, vieläpä ARXin Taikalamppuprojektin nimeä ”Minun Hämeenlinnani – projekti”. On kuitenkin syytä muuttaa tuo sana työtavaksi, sillä se kuvaa Intokoulun toimintaa paremmin.. Nimenmuutosta voi alkaa harjoitella saman tien, kaikessa Intokoulun toiminnan yhteydessä. Mutta koska tähän asti ”Minun Hämeenlinnani – projektin” tuntee suuri yleisö, tarvitsee myös nimen muuttaminen suuren yleisön. Työryhmä ehdottikin, että syksyllä 2011 järjestettävän valtakunnallisen seminaarin yhteydessä on hyvä kertoa myös nimenmuutoksesta. Samalla on mielestäni tärkeää myös perustella, miksi sana

”projekti” muutetaan ”työtavaksi”. Työtavalle on hyvä keksiä oma nimensä ennen seminaaria.

Instituutio

Instituution suhteen Intokoulu edustaa puhtaasti innostamisen teorian kuumaa maailmaa. Jäykistä instituutioista, joita kunnalliset organisaatiot ovat jossain määrin edustaneet, on siirrytty kohti luovaa, *sektorirajat ylittävää yhteistyötä*. ARXin ja varhaiskasvatuksen uusi yhteistyöelin, Intotyöryhmä, on osa uudenlaista toimintakulttuuria. Intotyöryhmä koettiin kannustavaksi ja innostavaksi, ja lopulta sen todettiin olevan tulevaisuudessa myös välttämätön. Olin kuitenkin yllättynyt kuullessani, että ARX saattaa jäädä työryhmästä pois kuluvan projektivuoden 2011 jälkeen. Olen sitä mieltä, että ARXista tulee myös jatkossa olla edustaja työryhmässä. Mikäli puhutaan kulttuurikeskuksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä, on työryhmässäkin hyvä olla molempien edustajat. Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX on suuri resurssi sekä paikallisella, alueellisella että valtakunnan tasolla, kun puhutaan kulttuurista, taiteesta, lastenkulttuurista ja taidekasvatuksesta. Intotyöryhmän toiminta voi muuttua muotoaan tulevaisuudessa, niin todennäköisesti tapahtuukin. Mutta jos puhutaan taidekasvatuksen viemisestä varhaiskasvatukseen, kannattaa paikallinen lastenkulttuurikeskus olla mukana yhteistyössä, ja siis myös työryhmässä, jatkossakin.

Sosiaalinen suhde

Sosiaalisen suhteen osalta Intotyöryhmän työskentelyn muuttuminen innostamisen teorian kuumaa maailmaa vastaavaksi on vielä jossain määrin kesken. Tarkoituksena on *yhteisönä jakaa sama kokemus ja tunnetaso*, ja tämä ei kaikissa yksiköissä käsitykseni mukaan vielä toteudu. Kuten edellä oli osallistujista puhuttaessa mainittukin, moni on kuullut toiminnan henkilöityneen ainoastaan itseensä Intotyöryhmän jäsenenä. Tällöin ei vielä voida puhua koko yhteisön sitoutumisesta toimintaan eikä myöskään yhteisöllisyydestä. Intotyöryhmän kesken vallitsee mielestäni hyvä yhteisöllisyys, siitä huokuu ”me”-henki. Tämä tunne ei kokemukseni mukaan ole vielä juurikaan välittynyt, nimenomaan Intokoulun suhteen, muualle varhaiskasvatuskeskuksen yksiköihin. On kuitenkin mahdollista ja erittäin todennäköistä, että yhteisöllisyyttä koetaan taloissa muissa asioissa.

Oleellista on myös päästä *keskustelemaan* Intokoulun asioista yhdessä. Työryhmän kokemusten mukaan yhteiset, koko talon työillat olivat omiaan tällaisten kokemusten syntyyn. Iltojen järjestämisen mahdollisuudesta oltiin jonkin verran eri mieltä, mutta minulle jäi käsitys, että tällaisten iltojen järjestäminen on jatkossakin mahdollista.

Strategia

Strategian osalta Intotyöryhmän työskentelyllä on hyvät valmiudet kuulua jo innostamisen teorian termein kuumaan maailmaan. Toiminnalla pyritään muutokseen, ja ”konfliktin jännite on muutoksen dynaaminen voima” (Kurki 2000, 76). *Nykyistä toimintatapaa* kasvun kansioineen *kritisoidaan* erityisesti sen negatiivisesta ulottuvuudesta, kun taas pedagogisen dokumentoinnin nähdään keskittyvän lapsen positiivisiin ominaisuuksiin ja taitoihin.

Oltiin myös sitä mieltä, että toimintatapoja voisi olla useampia rinnakkain. Jotta uusi työmuoto ei muodostu taakaksi, vaan päinvastoin tukee ja innostaa varhaiskasvattajia työssään, ei päällekkäisiä menetelmiä todennäköisesti kannata pitää. Tuleekin olemaan tärkeä pohtimisen kohde ja valinnan paikka, voisiko pedagoginen dokumentointi korvata kasvun kansiot. Kuulemieni kommenttien mukaan sillä olisi hyvät edellytykset se tehdä. Tämä prosessi vie kuitenkin aikaa, ehkä jopa vuosia koko kaupungin tasolla. Pedagoginen dokumentointi on ensin osattava, ja toisaalta nykyisin hoidossa olevien lasten osalta dokumentointia tulee kuitenkin tehdä, tällä hetkellä siis kasvun kansioihin. Muutos voi kuitenkin olla portaittain eli niille, jotka jo hallitsevat pedagogisen dokumentoinnin, voisi taata mahdollisuuden muuttaa se osaksi kasvun kansioita, mikäli tähän ratkaisuun päädytään. Myös erikoistumisen mahdollisuus esimerkiksi yksiköittäin on mahdollista.

Filosofia

Filosofiassa pyritään käytännöllisestä, olemassa olevan yhteiskunnan säilyttämisestä teorian ja käytännön vuoropuheluun ja uuden luomiseen, joka perustuu tietoon paremmasta. (Kurki 2000, 76.) Tästä on kyse opinnäytetyössäni, pyrkiessäni *liittämään* sosiokulttuurisen innostamisen *teorian* Intotyöryhmän *käytännön työhön*. Opinnäytetyölläni pyrin paitsi tukemaan Intotyöryhmän työskentelyä muutosvaiheessa, myös rohkaisemaan heitä tutkimukselliseen kehittämistoimintaan jatkossakin, jolloin työn reflektoinnin kautta työskentelyä voi yhä edelleen kehittää. Opinnäytetyöni on siis osa

innostamisen teorian kuumaa maailmaa, mutta Intotyöryhmän kannattaa jatkossakin huolehtia vuoropuhelun jatkumisesta teorian ja käytännön välillä. Teoreettinen viitekehys voi olla jokin toinen.

7.2 Toiminnan suuntaviivoja ristiriitojen ja visioiden valossa

Uhkia, ongelmia, haasteita

Asia, jota työryhmäläiset jonkin verran pelkäävät jo tapahtuneenkin, on Intokoulun *henkilöityminen* tiettyihin henkilöihin. Tähän on varmasti hyvä kiinnittää huomiota, sillä mikäli Intokoulu koetaan vain tiettyjen henkilöiden tai yhden työryhmän toiminnaksi, ei toiminta koskaan voi laajentua koko kaupungin varhaiskasvatuksen tasolle. Intotyöryhmällä on itsellään tärkeä rooli tällaisten ennakkoluulojen karsimisessa, ja koulutus on ehkä tehokkain tapa korjata vääriä tietoja. Kuitenkin näen, että myös esimiehillä on tässä tärkeä osansa, sillä he voivat vaikuttaa siihen, tuleeko toimintaan mukaan koko talo vai vain joitakin edustajia. Intotyöryhmä puolestaan voi tähdentää esimiehille tämän roolin merkitystä. Tämä on tärkeää tehdä mahdollisimman nopeasti. Henkilöityminen voidaan kääntää myös positiiviseksi asiaksi, josta kerron luvussa 7.3.

Uhkana nähtiin myös *alisuorittaminen*. Kuten edelläkin kerroin, mahdolliseen alisuorittamiseen voivat vaikuttaa monet tekijät. Alisuorittaminen ei joka tapauksessa ainaakaan innosta työntekijöitä työssään eikä tue työssä jaksamista. Mikäli tällaisia merkkejä on havaittavissa, kannattaa ne rohkeasti nostaa esiin talon yhteisissä kokouksissa, koko kaupungin koulutustilaisuuksissa tai esimiehen kanssa käytävissä keskusteluissa. Varmasti helpommin sanottu kuin tehty! Intokouluun liittyy oleellisesti uusi tapa työskennellä, ja kuten työryhmässä todettiin, sen tarkoituksena on nimenomaan tuoda työhön myös iloa kaikille osapuolille. Ehkäpä Intotyöryhmä rohkenee ottamaan alisuorittamisen poistamisen esille osana uutta työmuotoa? Toisaalta on mahdollista, ja ehkäpä helpompaa, korostaa vain uuden työmuodon tuomaa hyvää eikä ainakaan syyllistää työkavereita, jolloin alisuorittaminenkin mahdollisesti vähenee luonnostaan toiminnan edetessä.

Työryhmä koki toiminnalle uhkaksi *resurssien puutteen*. Toiminnalla tulisi olla turvattu talous ja aikaa, jotta se voi kehittyä elinvoimaiseksi. Myös tässä Intotyöryhmä voi ottaa tärkeän roolin äänitorvena poliittisiin päättäjiin päin. Tätä työtä on hyvä tehdä jatkuvasti muun toiminnan rinnalla.

Oleellinen seikka toimintaa kehitettäessä on tarkastella, onko nykyisessä toiminnassa ylipäättään mahdollisuutta *joustovaraan*, joka mahdollistaisi muutoksen. Periaatteessa joustovaraa koettiin olevan, mutta siihen ei totuttujen toimintatapojen vuoksi tartuta. Uudenlaisen toiminnan järjestelyn kannalta päivittäisiä rutiineja on kuitenkin hyvä tarkastella: voisiko jotakin tehdä toisin? Tämä on teema, joka kannattaa ottaa paitsi varhaiskasvatuspalvelujen koulutuksissa yleisesti, myös talojen omissa kokouksissa esiin.

Tulevaisuuden toiveita

Asia, johon työryhmän työskentelyä seurattessani ja haastatteluissa jatkuvasti törmättiin, oli *ajanpuute*. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kaipaa kiireiseen arkeensa erityisesti *aikaa keskustelulle*. Tämä on käsittääkseni mahdollista järjestää talojen omien järjestelyjen avulla.

Ammatillista foorumia kaivattiin myös yleisemmällä tasolla, ja tähän vuosittainen seminaarin järjestäminen antaa hyvän mahdollisuuden. Toimintaa kannattaa seurata herkin aistein, jotta jo hyvissä ajoin voidaan alkaa valmistella seuraavan suuremman seminaarin teemoja ja ohjelmaa. Seminaarien järjestely vie paljon aikaa, joten siksi-kin suunnittelu on hyvä aloittaa ajoissa, jopa jo vuotta aikaisemmin. Tilavaraukset voi tehdä jo hyvissä ajoin ja luennoitsijatkin varata sitten sitä mukaa, kun tiedetään, keitä halutaan mukaan. Valtakunnan tason seminaari voi oleellisesti tukea Intokoulusta innostumista myös Hämeenlinnan tasolla, ja siksi tällaisen seminaarin järjestämistä esimerkiksi viiden vuoden välein on hyvä harkita. Tai onko Hämeenlinnan mahdollista profiloitua varhaiskasvatuksen ja taidekasvatuksen kohtaamispaikaksi ja keskustelufoorumiksi valtakunnan tasolla järjestämällä vastaavia seminaareja vuosittain? Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXin pitkä historia ja toiminta Taikalamppuverkoston koordinaattorina antaisi siihen hyvät edellytykset.

Toiminnalle toivottiin myös lisää *julkisuutta*, jotta tietoa saataisiin levitettyä helpommin sekä varhaiskasvatukseen kaikkiin yksiköihin, lasten vanhemmille, poliittisille päättäjille jne. Alueen sanomalehti Hämeen Sanomat todettiin aluksi hyväksi kanavaksi. Hyvä aloitusajankohta kolumnisarjalle on syksy 2011 seminaarin siivittämänä. Hämeenlinnan kaupungin intra, Kehränetti, voi olla keskustelupalsta, jonne Intokoulun toimintaa kannattaa tuoda jollain tasolla esille. Se on kaupungin virallinen, sisäinen tiedonjako-kanava, jota seurataan kaupungin kaikissa yksiköissä. Työryhmässä keskusteltiin myös blogin perustamisesta. Se on varmasti kannatettava ajatus, mutta ehkä vasta lähivuosina, kun toiminta on vakiintunut. Tällä hetkellä on tärkeää jalkauttaa toimintaa mahdollisimman moneen yksikköön, joten todennäköisesti kenelläkään ei ole aikaa blogin pitämiseen. Kaikenlaiset luovat ideat tiedon levittämiseksi ovat jatkossakin tarpeen, ja tiedotuksen etenemistä kannattaa pitää Intotyöryhmän työlistalla esillä säännöllisesti.

Työryhmä toivoi myös oikeanlaista *poliittista tahtoa* tukemaan toimintaansa. Olen jo korostanut työryhmän oman aktiivisuuden merkitystä, ja ehkäpä yhtenä vaihtoehtona on ”poliittisen kummin tai kummien” hankkiminen toiminnalle? Seuraavat kuntavaalit toimitetaan lokakuussa 2012, ja ne voivat toimia sopivana keskustelufoorumina.

Asia, jota toivottiin kehitettävän, ja joka nousi nimenomaan haastatteluni avulla esille, oli se, että Intotyöryhmäläiset toivoivat *toiminnan parempaa tehostamista*. Helpointa tehostaminen on aloittaa asialistojen laidinnasta: asialistat on hyvä lähettää työryhmän jäsenille etukäteen, jotta käsiteltäviä asioita voi miettiä jo ennen kokousta. Lisäksi kokouksissa on hyvä yhdessä määritellä, mitä seuraavaksi tehdään, kuka tekee ja millä aikataululla. Samalla seuraavan kokouksen asialistakin muokkautuu jo hyvään alkuun. Työryhmän jäsenet olivat valmiita vastuuttamaan itseään ja aikataulutamaan asioita enemmän, joten tähän mahdollisuuteen kannattaa ehdottomasti tarttua. Yhdessä asioista etukäteen sopimalla ja yhdessä niitä purkamalla voidaan ylläpitää ”me”-henkeä.

Kuten jo tutkimustuloksia purkaessani totesin, on selkeästi nähtävissä, että käytännössä nähty työ, sen toteutuminen, siinä onnistuminen ja siitä saadut *positiiviset, jae-
tut kokemukset* kannustivat ja innostivat toiminnassa eteenpäin. Siksi kokemuksia kannattaa jatkossakin jakaa. Koulutustilaisuuksiin kannattaa aina ottaa mukaan pari

esimerkkiä käytännöstä. Intotyöryhmä on myös suunnitellut julkaisevansa kirjan toiminnasta, mutta se ei tällä hetkellä ole ajankohtainen. Jos sellainen päätetään julkaista, voi se toimia sekä dokumenttina toteutetusta toiminnasta että opaskirjana toimintaa suunnitteleville. Työryhmä voi harkita kirjan julkaisemista verkossa. Nettijulkaisuna kustannukset eivät nousisi niin suuriksi kuin painetussa versiossa, ja jakamisenkin olisi helpompaa ja laajempaa.

En tiedä, paljonko varhaiskasvatuksessa harjoitetaan työnkiertoa? Se on yksi tapa levittää kokemuksia toisille. Kokemuksista voi koota myös esimerkiksi dvd:n tai tehdä MovieMakerilla³ pienoiselokuvan. Tällaisia töitä voi tarjota esimerkiksi työharjoittelijoille.

7.3 Tuottajakollegan kehittämisajatuksia

Olen päässyt seuraamaan Intotyöryhmän työskentelyä melko läheltä, mutta kuitenkin ulkopuolisena. Tässä luvussa kerronkin niitä ajatuksia, joita minulle on syntynyt Intokoulun kehittämiseksi. Käsittelen aihetta työn tilaajan, ARXin lastenkulttuurikeskuksen, ja siten kulttuurituotannon ja tuottajakollegan näkökulmasta. Kulttuurituottajalla on mielestäni tärkeä rooli toiminnan ylläpitämisessä ja innostuksen saamisessa lentoon jatkossakin. Kehittämishankkeen myötä esiin nostetuista uhkista ja toiveista on mahdollista työstää asiaa eteenpäin kulttuurituottajan ammatillisin menetelmin, ja siitä kerron seuraavaksi.

Päällimmäisenä ajatuksena Intokoulun tähänastisesta toiminnasta jää mieleeni, että siinä on keskitytty työkalun, pedagogisen dokumentoinnin opetteluun. Työryhmä on järjestänyt muun muassa kuvataidepajoja, mutta tällaisen toiminnan osuutta kannattaa kasvattaa. Työkalun opettelu kulkee mukavasti rinnalla, kun sisällötkin ovat uusia ja rikkaita. Koska kyseessä on kulttuurikeskuksen hallinnoima ja Taikalamppu- eli lastenkulttuurihankkeena rahoitettu yhteistyö, on tärkeää jatkossa nostaa keskeiseksi teemaksi taidekasvatuksellinen sisältö. Hanketta koordinoi kulttuuriohjaaja, joten hä-

---

³ Windows Movie Maker on Microsoftin kehittämä sovellus niille käyttäjille, jotka haluavat editoida videoita yksinkertaisella tavalla ilman tähän tehtävään luotuja monimutkaisia ohjelmistoja.

nellä on myös valmiuksia varmistaa toiminnan jatkuvuus, samoin kuin etsiä uusia rahoituskanavia. Intotyöryhmässä puhuttiin laajasti varhaiskasvatuksen resursseista, mutta kulttuurituottaja voi pyrkiä varmistamaan nimenomaan kulttuuritoimintaan tarvittavien resurssien saamisen. Hän voi myös laatia taidepaketteja ja siten koordinoida eri taidesisältöjen integroimisen toimintaan yksiköittäin. Kaikkien ei tarvitse päästä osalliseksi samanlaisesta toiminnasta, vaan siinä voidaan erikoistua.

Toinen asia, josta olen huolissani, on ARXin osallistuminen Intotyöskentelyyn jatkossakin. Mielestäni on erittäin tärkeää, että paikkakunnalla toimiva, alueellisesti ja valtakunnallisesti merkittävä lastenkulttuurikeskus on jatkossakin mukana kehittämässä varhaiskasvatuskeskuksessa tapahtuvaa taidekasvatustoimintaa. Taidesisältöjen vahvistaminen auttaa myös ARXia olemaan toiminnassa paremmin esillä. ARXin rooli toiminnassa on juuri taidekasvatuksellisen sisällön nostaminen keskiöön, ja siihen sen kulttuurituottajalla on hyvät verkostot. Esimerkiksi taiteilijoita toiminnassa on käytetty melko vähän, mutta heidän välittäjänään voi toimia kulttuurituottaja.

Koulutuksen keskittäminen taidekasvatukseen palvelee varmasti myös varhaiskasvattajia taidekasvatustyön alkumetreillä. Toimintaa koettiin vietävän eteenpäin jaetuilla kokemuksilla. Kulttuurituottaja voi laatia ohjelman koulutuksista ja seminaareista. Mielestäni Hämeenlinna voi jopa profiloitua valtakunnalliseksi taidekasvatuksen ja varhaiskasvatuksen keskustelufoorumiksi vuosittaisen seminaarin merkeissä. Seminaarin ideointi ja suunnittelu, tila- ja esiintyjävaraukset, tiedottaminen, seminaarijärjestelyt ja lopulta raportointi ovat kulttuurituottajalle luontaisia tehtäviä. Hän voi myös etsiä tekijöitä Intokoulun toiminnan dokumentoimiseen esimerkiksi minielokuvien (MovieMaker) tai PowerPoint-esitysten muodossa. Tällaiselle materiaalille on varmasti paljon käyttöä.

Toiminnalle kaivattiin lisää julkisuutta, joten tiedotussuunnitelma kannattaa laatia mahdollisimman pian. Kulttuurituottaja voi tehdä tai teettää graafisen alan ammattilaisilla esitteitä, lentolehtisiä, opasvihkoja ja julisteita toiminnasta, ja niitä voidaan jakaa paitsi henkilöstölle, myös lasten vanhemmille, poliittisille päättäjille ja mahdollisesti myös suurelle yleisölle. Päiväkodeissa kiertävät näyttelyt pedagogisesta dokumentoinnista tai erilaisin taideteemoin innostaisivat toimintaan mukaan muitakin. Näyttelyitä organisoimaan tarvitaan kulttuurituottajaa. Hän voi laatia tiedotussuunni-

telman, jossa eri kohderyhmät, ajankohdat, teemat ja viestintäkeinot on huomioitu. Hän voi etsiä kolumnin tai blogin kirjoittajia ja aikatauluttaa kaupungin intraan kirjoitettavia juttuja työryhmäläisillä. Samalla tavalla hän voi aikatauluttaa sen, miten Intokoulua viedään eri varhaiskasvatuksen yksiköihin. Määrittelemällä kuukausi- ja vuositasolla toimenpiteet eri yksiköissä saadaan toiminta vähitellen jalkautumaan koko kaupungin tasolle. Vuosisuunnitelmista voidaan laatia esitteitä, jolloin asian eteneminen on kaikilla tiedossa. Poliittista tukea toiminnalle voidaan saada paitsi yleisellä tasolla tiedottaen, myös suoraan lautakunnalle raportoimalla vaikkapa neljännesvuosittain, jolloin asia pysyy muistissa.

Henkilöityminen koettiin voimakkaasti uhkatekijänä toiminnalle. Asian voi kuitenkin kääntää toisinkin päin, ja vetovoimainen persoona voi innostaa muita mukaan: ”Minäkin haluan kuulua tuohon Intokouluun!” Tämän voi tuottaja nostaa esiin esimerkiksi viestintää suunnitellessaan; julkisesti näkyvä, asian puolesta vakuuttavasti ja innostavasti puhuva henkilö voi auttaa toiminnan kehittämisessä, arvostuksen saamisessa ja toiminnan leviämässä merkittävästikin.

Intotyöryhmän toiminnan tehostamiseen voi kulttuurituottaja vaikuttaa lähettämällä kokousten asialistat ennalta, määrittelemällä tehtäviä, jotka yhdessä jaetaan, aikatauluttamalla toimintaa ja pitämällä kokoukset puheenjohtajan ominaisuudessa tiiviinä, mutta innostavina tapaamisina. Tilat ja tarjoilut saivat kehuja, ja ne toimivat houkuttimina tulla mukaan seuraavaankin kokoukseen. Kulttuurituottaja voi myös kokouspaikkoja vaihtelemalla tutustuttaa työryhmän jäseniä kaupungin kulttuuritarjontaan. Toimintaa on ajoittain hyvä arvioida, kulttuurituottaja voi rohkaista myös tähän.

Sosiokulttuurisen innostamisen teoria kannustaa myös juhlimiseen aika ajoin. Intotyöryhmä on suunnitellut julkaisevansa toiminnasta kirjan, mutta tällä hetkellä asia ei ole ajankohtainen. Kirja voisi olla sekä dokumentti jo toteutetusta toiminnasta että samalla toimia opaskirjana muille, asiaa vasta opetteleville. Joka tapauksessa ”juhliminenkin” kannattaa huomioida aika ajoin: tuottaja voi esimerkiksi järjestää näyttelyitä, juhlaluentoja tai arjesta poikkeavia taideryöppyjä päiväkoteihin.

Ennen kaikkea kulttuurituottaja toimii Intotyöryhmän innostajana, ja tämän roolin hän voi rohkeasti ja ylpeydellä ottaa omakseen.

8. YHTEENVETO JA POHDINTAA

Opinnäytetyöni ”ARXin Intokoulu varhaiskasvattajien sosiokulttuurisena innostajana taidekasvatuksessa” lähti etsimään vastauksia, millaiset tekijät vaikuttavat siihen, että Intokoulusta voisi muodostua pysyvä toimintamalli. Intokoulu on ARXin ja varhaiskasvatuksen yhteistyömalli, jolla pyritään viemään taidekasvatusta pysyvästi varhaiskasvatukseen. Uutta toiminnassa on sen kaikkien osapuolten osallisuus niin toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa kuin arvioinnissakin.

Intokoulun muodostavat Hämeenlinnan lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX sekä Hämeenlinnan kaupungin varhaiskasvatuspalvelut. Toimintaympäristöä kuvailin kertomalla taidekasvatuksesta, sen merkityksestä lapsen kehitykselle ja soveltamisesta varhaiskasvatukseen. Käytännön työtavaksi Intotyöryhmä on valinnut pedagogisen dokumentoinnin. Sekä taidekasvatukselle että pedagogiselle dokumentoinnille annoin opinnäytetyössäni paljon tilaa, sillä toivon opinnäytetyöni toimivan työkaluna innostaa varhaiskasvattajia taidekasvatuksen pariin. Opinnäytetyölläni hain vastauksia kysymykseen *”millaiset tekijät vaikuttavat siihen, että Intokoulusta voisi muodostua pysyvä toimintamalli?”* Opinnäytetyössäni on piirteitä toimintatutkimuksesta. Tärkeimmät tiedonhankintatapani olivat osallistuva havainnointi ja teemahaastattelu. Teoreettisen viitekentän opinnäytetyölleni muodostaa sosiokulttuurinen innostaminen. Teoriasta esittelin erityisesti sen olennaiset rakennepuut, joita on seitsemän: osallistujat, tekeminen, aika, instituutio, sosiaalinen suhde, strategia ja filosofia. Näihin rakennepuihin peilasin Intokoulun toimintaa. Oleelliseksi käsitteeksi muodostuivat teorian metaforat ”kylmästä” ja ”kuumasta maailmasta”. Kehittämishankkeeni tuloksia kävin läpi laajasti. Tärkein osuus muodostui haastattelujen purkamisesta, mutta samalla kirjasin ylös tutkimuspäiväkirjaan merkitsemiäni havaintoja. Lopuksi hahmottelin Intokoulun toiminnalle tulevaisuuden suuntaviivoja. Erityisesti halusin nostaa esiin kulttuurituottajan roolin ja mahdolliset menetelmät varmistaa toiminnan jatkuvuus, saattaa toiminta ja innostus lentoon.

Kehittämishankkeeni tuloksena voidaan todeta, että Intotyöryhmä on sisäistänyt sosiokulttuurisen innostamisen teorian toiminnassaan sen kaikkien rakennepuiden osalta. Oleelliseksi muodostuu jatkossa tietämyksen siirtäminen varhaiskasvattajien piiriin

laajemmin. Toiminnan kehittämiseksi jatkossa kävin erityisesti läpi toiminnalle koettuja uhkia. Esiin nousivat ainakin henkilöityminen, työn alisuorittaminen, resurssit ja päiväkotien joustonvara. Toisaalta kehittämisessä on tärkeää katseen suuntaaminen kohti tulevaa positiivisessa hengessä, sillä toiveet ja visiot vetävät kehittäjiä kohti muutosta. Tulevaisuuden toiveita olivat erityisesti koulutus, aikaa keskustelulle, resurssit, julkisuus, poliittinen tahtotila, toiminnan tehostaminen ja ajattelun muutos laajemminkin varhaiskasvatuksessa. Muiksi eteenpäin vieviksi seikoiksi nousivat työparit, lasten vanhempien ja esimiesten pitäminen ajan tasalla sekä Intotyöryhmän toiminta tulevaisuudessakin. Keskeisiä kehittämishankkeen tuloksia on myös se, että tähän saakka Intokoulumallissa on keskitytty työkalun, pedagogisen dokumentoinnin, opetteluun. Jatkossa on hyvä painottaa taidekasvatuksellista sisältöä. Kulttuurituottajalla on monia keinoja viedä asiaa eteenpäin: rahoituskanavien etsintä, taidepakettien laadinta, ARXin mukanaolon varmistaminen jatkossakin, toiminta- ja tiedotussuunnitelman laadinta, päiväkotien kulttuuritoiminnan koordinointi esimerkiksi kiertävien näyttelyjen muodossa, Intotyöryhmän työskentelyn tehostaminen kokousjärjestelyin, toiminnan systemaattisen arvioinnin varmistaminen ja aika ajoin myös ”juhlminen”, kun tavoitteita on saavutettu. On selvää, että kulttuurituottaja toimii työryhmän innostajana.

Koska itse työskentelen Nokian kaupungin kulttuurikoordinaattorina, olin täysin uusi ”kasvo” Intotyöryhmässä. Koin kuitenkin, että sain ryhmän luottamuksen, sillä työryhmän kuukausikokouksissa keskusteltiin paljon luottamuksellisista aiheista. Minun oli toisaalta myös helppoa seurata ja havainnoida toimintaa ulkopuolisena.

Päällimmäisenä kehittämisajatuksena jäin pohtimaan, että Intotyöryhmä on tähän saakka keskittynyt paljon pedagogiseen dokumentointiin, siis käytännön työmenetelmään. On varmasti hyvä ottaa seuraavaksi kehittämiskohteeksi itse toiminta, taidekasvatus rikkaine sisältöineen. Opinnäytetyöni keskittyi täysin Intotyöryhmän työskentelyn arviointiin. Jossakin vaiheessa on varmasti mielenkiintoista keskittyä lasten osallisuuden arviointiin toiminnassa.

Opinnäytetyölläni sain mielestäni hyvin esiin sen, millaiset tekijät Intotyöryhmän toimintaa voivat viedä eteenpäin, mitkä taas ovat mahdollisia jarruja. Ajallisesti tutkimushankkeenäni oli lyhyt, puolisen vuotta, mutta pidemmällä aikavälillä olisi mielenkiin-

toista nähdä, mihin suuntaan toiminta kehittyy. Opinnäytetyötäni voidaan soveltaa muissa vastaavissa hankkeissa, kun toimijoina ovat lastenkulttuurin ammattilaiset ja varhaiskasvatuksen henkilöstö. Mahdollista on ottaa opinnäytetyöstäni tukea myös perusopetuksen piirissä tehtävään taidekasvatustyöhön.

Olen itse tehnyt lastenkulttuurityötä useita vuosia. Tärkeä työmuoto Nokian kaupungin vapaa-aikatoimella on koulu- ja päiväkotityö, jossa on piirteitä Intokoulun toiminnasta. Opinnäytetyöstäni saan teoreettista ja nytemmin tutkittua pohjaa myös työlleni Nokialla. Koen onnistuneeni myös siinä mielessä, että opinnäytetyössäni on mielestäni runsaasti informaatiota. Käyttämäni aineistoon olen tyytyväinen. Aineistoista jäi puuttumaan Tarja Pääjoen väitöskirja ”Taide auttaa kohtaamaan kulttuurierot” vuodelta 2004 ja Kati Rantalan väitöskirja ”Ite pitää keksii se juttu” vuodelta 2001. Niihin aion tarttua joko omaa työtäni kehittäessä tai mahdollista seuraavaa, aiheeseen liittyvää tutkimusta tehdessäni.

Opinnäytetyötäni voidaan käyttää apuna kehitettäessä eri organisaatioiden, kuten esimerkiksi kulttuurikeskuksen ja varhaiskasvatuspalvelujen välistä yhteistyötä. Toisaalta sosiokulttuurisen innostamisen teoria antaa mahdollisuudet soveltaa mallia laajemminkin. Kulttuurituottajalle opinnäytetyöni ja sosiokulttuurisen innostamisen teoria antaa välineitä monenlaisen yhteistyön synnyttämiseen ja kehittämiseen.

Nähdäksemme toimintamme arkisen puurtamisen sijaan yhä uudelleen innostavana, osana suurempaa kokonaisuutta, haluan päättää työni Unescon usein käyttämällä, sosiokulttuurisen innostamisen teoriaan vaikuttaneen Gillet'n kertomalla tarinalla (Kurki 2000,77):

Matkamies kulki tiellä ja näki kolme miestä tiensyrjässä
kääntämässä raskaita kiviä.
Hän kysyi: ”Mitä te oikein teette?”
”Minä käännän kiviä”, vastasi ensimmäinen
”Minä ansaitseen leipää itselleni ja lapsilleni”, totesi toinen.
”Me rakennamme katedraalia”, kertoi kolmas.

LÄHTEET

Ainasoja, Tuula 2006. Lähtövalmiina tutkimusmatkalle lapsen kanssa. Lastentarha, 2006 (3), 22-27.

Anttila, Anna & Rensujeff, Kaija 2009. Taiteen taskurahat. Lastenkulttuurin käsite, linjaukset ja edistäminen. Tutkimusyksikön julkaisuja N.o 35. Helsinki: Taiteen keskuustoimikunta.

Borgman, Merja & Packalén, Esa 2002. Parhaat käytännöt työyhteisön kehittämiseen. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Filander, Karin & Jokinen, Esa 2008. Kehittämisen pakko vai mahdollisuus? Teoksessa Tuula Heiskanen & Minna Leinonen & Anu Järvensivu & Simo Aho (toim.) 2008. Kohti uutta työelämää? Tutkimuksen näköala työelämän kehitykseen. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Granö, Päivi & Korkeakoski, Esko & Laukka, Maria 2006. Taikalamppujen valossa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006: 25. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2006/Taikalamppujen_valossa (luettu 22.2.2011)

Heikkinen, Hannu L.T. & Huttunen, Rauno & Moilanen, Pentti (toim.) 1999. Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Heikkinen, Hannu L.T. & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Toinen tarkistettu painos. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heinimaa, Elisse 2005. Dokumentointi tekee lapsen kehitystä näkyväksi. Lastentarha, 2005 (1), 9-11.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hämeenlinnan kaupungin kotisivut 2011a. Päätöksenteko ja talous. Saatavilla:
<http://www.hameenlinna.fi/Paatoksenteko-ja-talous/> (luettu 5.4.2011)

Hämeenlinnan kaupungin kotisivut 2011b. Organisaatiokaavio. Saatavilla:
http://www.hameenlinna.fi/pages/43017/Organisaatio_2011.pdf (luettu 5.4.2011)

Hämeenlinnan kaupungin kulttuuristrategia 2012.
Saatavilla: <http://www.hameenlinna.fi/pages/5326/Kulttuuristrategia.pdf>
(luettu 10.3.2011).

Kalliola, Satu & Nakari, Risto 2008. Toimintatutkimus ja kuntien työelämän muutos. Teoksessa Tuula Heiskanen & Minna Leinonen & Anu Järvensivu & Simo Aho (toim.) 2008. Kohti uutta työelämää? Tutkimuksen näköala työelämän kehitykseen. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Karila, Kirsti & Nummenmaa, Anna Raija 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkotii. Juva: Werner Söderström Oy.

Karppinen, Seija 2009. Kädentaidot ja käsityökasvatus. Teoksessa Inkeri Ruokonen & Sinikka Rusanen & Anna-Leena Välimäki (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 56,58.

Karppinen, Seija 2000. Käden taidot – taaperoiden tilkut, puupalikat, romut ja aarteet. Teoksessa Seija Karppinen & Arja Puurula & Inkeri Ruokonen 2000. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 56-59.

Karppinen, Seija & Puurula, Arja & Ruokonen, Inkeri 2001. Taiteen ja leikin lumous. 4-8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatus. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 6.

Karppinen, Seija & Puurula, Arja & Ruokonen, Inkeri 2000. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kurki, Leena 2008. Innostava matkailu. Sosiokulttuurinen innostaminen ja vapaa-aika. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Lahikainen, Anja-Riitta & Punamäki, Raija-Leena & Tamminen, Tuula (toim.) 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. Helsinki: WSOY.

Lapsen oikeuksien sopimus. Saatavilla:

http://www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko (Luettu 10.3.2011)

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toteutuma. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:6. Saatavilla:

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr6.pdf?lang=fi>

(luettu 5.4.2011).

Liimola, Anne & Voutilainen, Leila 1993. Lintupuistojen lapset. Reggio Emilian pedagogisesta ohjelmasta. Raportteja 109. Jyväskylä: Stakes.

Mandel, Birgit 2008. Siltojen rakentamista: Uusien ryhmien osallistaminen taide- ja kulttuurielämään kulttuurintuottajien suurena tulevaisuudenhaasteena – miten tilanteeseen voidaan valmistautua akateemisessa opetuksessa. Teoksessa Jolyon Laycock & Pekka Vartiainen (toim.). Mahdollisuuksista totta. Taiteen ja kulttuurin tuotanto ja sosiaalisen osallisuuden haaste. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK)

Oksanen, Atte 2008. Lapsuus jättömaana: teknologisen bränditalouden paisteessa vai pimennossa? Teoksessa Anja-Riitta Lahikainen & Raija-Leena Punamäki & Tuula Tamminen (toim.) 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. Helsinki: WSOY, 53,54.

Palokari, Sirpa 2008. Lapsella on tuhat väriä. Lapsen maailma, 2008 (11), 30-32.

Pusa, Tiina 2009. Taide kestää elämän – taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Inkeri Ruokonen & Sinikka Rusanen & Anna-Leena Välimäki (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 77.

Rantanen, Esa 2009. Esipuhe teoksessa Anna Anttila & Kaija Rensujeff. Taiteen tasurahat. Lastenkulttuurin käsite, linjaukset ja edistäminen. Tutkimusyksikön julkaisuja N.o 35. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta, 3.

Rintakorpi, Kati 2009. Dokumentointi toiminnan kehittämisen välineenä. Teoksessa Inkeri Ruokonen & Sinikka Rusanen & Anna-Leena Välimäki (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 84.

Ruokonen, Inkeri & Rusanen, Sinikka & Välimäki, Anna-Leena (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 5.

Ruokonen, Inkeri & Rusanen, Sinikka, 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa Inkeri Ruokonen & Sinikka Rusanen & Anna-Leena Välimäki (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 11-12,14.

Rusanen, Sinikka 2009. Lapsen kuvista kulttuurin kuviin. Teoksessa Inkeri Ruokonen & Sinikka Rusanen & Anna-Leena Välimäki (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 48, 52-54.

Rusanen, Sinikka & Torkki, Kaisa 2000. Minusta jää jälki. Teoksessa Seija Karppinen & Arja Puurula & Inkeri Ruokonen 2000. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 51.

Sava, Inkeri 2007. Katsomme – näemmekö? Luovuudesta, taiteesta ja visuaalisesta kulttuurista. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja B 81. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Suomen perustuslaki 16.§

Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731> (luettu 27.3.2011.)

Suomen Reggio Emilia yhdistys ry:n kotisivut 2011. Saatavilla:

<http://www.reggioemilia.ws/> (luettu 04.03.2011).

Suoninen, Eero 2008. Ihanteet ja arki. Teoksessa Anja-Riitta Lahikainen & Raija-Leena Punamäki & Tuula Tamminen (toim.). Kulttuuri lapsen kasvattajana. Helsinki: WSOY, 142.

Tahkokallio, Leena 2000. Lapsikeskeisyyden ja lapsilähtöisyyden monet tulkinnat. Teoksessa Seija Karppinen & Arja Puurula & Inkeri Ruokonen 2000. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Taikalamppu - verkoston kotisivut 2011.

Saatavilla: <http://www.taikalamppu.fi> (luettu 10.3.2011).

Tarsalainen, Anne 1998. Sadan kielen pedagogiikkaa suomalaisittain. Lastentarha, 1998 (2), 16-17.

Toikko – Rantanen 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005). Oppaita 56. Helsinki: Stakes.

Saatavilla: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066> (luettu 10.3.2011).

Verkatehtaan kotisivut 2011.

Saatavilla: <http://www.verkatehdas.fi/portal/fi/> (luettu 10.3.2011).

Wallin, Karin 2000. Reggio Emilia ja lapsen sata kieltä. Helsinki: Lasten Keskus.

Wallin, Karin, 1989. Lapsen rajaton luovuus. Kokemuksia ja näkemyksiä lasten kasvatuksesta Reggio Emilian päiväkodeissa. Pieksämäki: Kirjapaino Raamattutalo.

HAASTATTELUT

Herranen, Noora 2010. Johtaja. Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX, Hämeenlinna. Haastattelu: 12.11.2010.

Intotyöryhmä 2011. Intokoulun työryhmä, edustajat ARXista ja varhaiskasvatuksesta. Haastattelu: 21.1.2011.

Intotyöryhmä 2010. Intokoulun työryhmä, edustajat ARXista ja varhaiskasvatuksesta. Haastattelu: 16.12.2010.

TUTKIMUSAINEISTO

INTOTYÖRYHMÄN KOKOUKSET JA PÖYTÄKIRJAT

25.8.2010, 23.9.2010, 27.10.2010, 21.1.2011, 18.2.2011 ja 24.2.2011

KOULUTUKSET

Hakkola, Kirsti 2010. Vironniemen päiväkodin johtaja, Helsinki. Vieraileva luennoitsija aiheesta ”Onko muutos mahdollista?” ”Minun Hämeenlinnani”-seminaarissa Wetterin auditoriossa Hämeenlinnassa 14.9.2010.

Lehtimäki, Pekka 2010. Lasten ja nuorten taidekoulu Aimon rehtorin luento ”Pedagogisen dokumentoinnin perusteet” ”Minun Hämeenlinnani”-seminaarissa Wetterin auditoriossa Hämeenlinnassa 14.9.2010.

PALAVERIT

Herranen, Noora & Fagerström, Ann-Marie 2010a. Palaveri 12.4.2010 johtaja Noora Herranen ja kulttuurituottaja Ann-Marie Fagerström, Lasten ja nuorten kulttuurikeskus.

Herranen, Noora & Fagerström, Ann-Marie 2010b. Palaveri 17.8.2010 johtaja Noora Herranen ja kulttuurituottaja Ann-Marie Fagerström, Lasten ja nuorten kulttuurikeskus.

PUHELUT

Soirila, Eliisa 2011b. Johtaja, Tarvasmäen varhaiskasvatuskeskus. Puhelu 8.4.2011.

SÄHKÖPOSTIT

Fagerström, Ann-Marie 2011. Kysymyksiä. Pia Keltti. 30.3.2011. (Luettu 30.3.2011).

Soirila, Eliisa 2011a. Avunpyyntö. Pia Keltti. 31.3.2011. (Luettu 31.3.2011).

LIITTEET

LIITE 1

INTOKOULUMALLIN PUITTEISSA ON TEHTY MUUN MUASSA**SEURAAVAA:**

26.10.09 Aloituskokous intovastaaville

31.10.09 Pedagoginen dokumentointi -koulutuspäivä 1

28.11.09 Pedagoginen dokumentointi -koulutuspäivä 2

2.12.09 Intovastaavien kuukausikokous

Loppuvuoden aikana oli myös kaksi kuvankäsittelyn koulutuspäivää.

20.1.10 Intovastaavien kuukausikokous

10.2.10 "

9.3.10 "

20.3.10 Reggio Emilia -yhdistyksen 10-vuotisjuhlaseminaari Voipaalassa

7.4.10 Intovastaavien kuukausikokous

9.4.10 Kuvataidekoulutus vakahenkilöstölle, perusteet

16.4.10 Kuvataidekoulutus vakahenkilöstölle, perusteet

21.4.10 Intovastaavien kokous

6.5.10 Kuvataidekoulutusta henkilöstölle, jatko

7.5.10 Kuvataidekoulutusta henkilöstölle, jatko

18.5.10 Lehdistötilaisuus Minun Hämeenlinnani -projektista

Lisäksi on hankittu kirjallisuutta vakakeskuksiin, käännetty Reggion Emiliaan liittyviä artikkeleita, Eliisa Soirila osallistui kansainväliseen Insea - taidekasvatusseminaariin Rovaniemellä yms.

25.8.10 Intovastaavien kuukausikokous

14.9.10 Minun Hämeenlinnani – seminaari Wetterin auditoriossa

18.9.10 Reggio Emilia -kokous Helsingissä

23.9.10 Intovastaavien kuukausikokous

27.10.10 "

28.10.10 vakajohtajien koulutuspäivä

20.11.10 Elisse Heinimaan koulutuspäivä uusille projekteille

(Lähde: Sähköposti Ann-Marie Fagerström, 12/2010.)

ESIMERKKI PEDAGOGISESTA DOKUMENTOINNISTA

”Ja luolassa asustaa lohikäärme!” (osa 1)

Katuman esikoululaisia, Hämeenlinna

Muokattu lähteestä: <http://www.hameenlinna.fi/pages/387577/lohikaarme.pdf>

(luettu 4.5.2011)

LTO Marjo Oksanen on laatinut dokumentin, josta liitteeseen kopioitu tekstiä ja kuvia.

LOHIKÄÄRME

Vaihe 1. Liisteröinti ja kokoaminen

- Lohikäärme on sellainen jättiläinen.
- On olemassa pahoja lohikäärmeitä ja kilttejä lohikäärmeitä.
- Kiltit lohikäärmeet leikkivät lasten kanssa.
- Lohikäärme syöksee tulta.
- Lohikäärmeitä ei ole oikeesti olemassa

•Lohikäärmeet voi asua sellaisessa maassa, missä on kylmä tulivuori, mutta sitä maata ei kukaan ole löytänyt. Vielä. Ikinä.

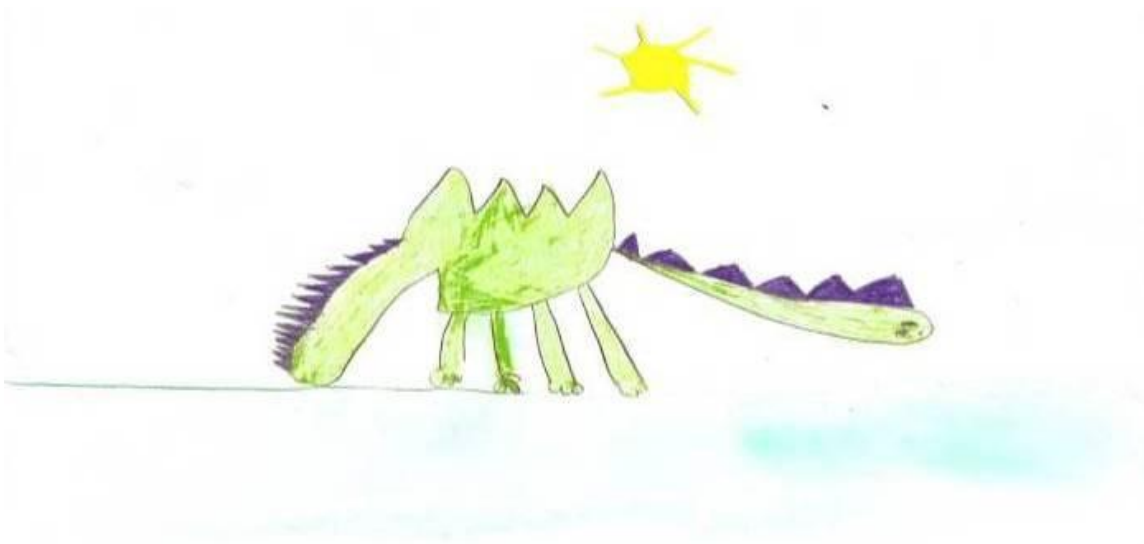
- Mä oon lukenu, et lohikäärmeitä on ollu ennen vanhaan ja ne on kuollu sukupuutoon.
- Mulla onkin sukupuu! Kaikilla on sukupuu.
- Mikä sukupuu?
- Siin on kaikki kuka on sukua. Mä sain laittaa Salmeen ristin kun se on jo kuollu. Eläviin ois saanu tulla sydän.

- Sä sanoit et mun ideat on aina hyviä!!

- Mä voisin tehdä tätä vaikka koko päivän!

- Moi lohikäärme mitä sulle kuuluu?
- Hyvää!
- Mentäkö syömään, kahville?
- Joo!
- Voik sä sit sanoo kavereille, että ne ei pelkää, kun mäen syökse tulta. No nyt tää syöksee tulta.
- Tääei kuole vaiksse syöksis kuinka paljo tulta
- Niin tää on vielä vauva tää ei osaa.

Nuppu: ”Olipa kerran vauvalohikäärme, jolla ei ollut yhtään ystävää. Hän oli eksynyt äidistään ja isästään eikä tiennyt, missä hänen kotipaikkansa oli. Hän yritti etsiä ja etsiä, mutta hän tapasi vauvatyttölohikäärmeen. Ja hän rakastui siihen ja vauvatyttölohikäärme sanoi: ”Minä tiedän, missä sinun äitisi ja isäsi on, koska olen sinun sisko.” Sitten he menivät yhdessä vuorelle ja hän löysi äidin ja isän. Hän sanoi: ”Äiti! Isä! Minä olen etsinyt teitä.” Ja äiti ja isä sanoivat: ”No niin mekin sinua”. Loppu.

Tiia: Ja he elivät onnellisina elämänsä loppuun saakka!

Tiia: Sitten kun hänen pikkusiskonsa oli kasvanut, niin he menivät aina yhdessä retkelle ja sitten menivät aina puistoon leikkimään.

Nuppu: Yhdessä!

Tiia: Ja menivät sitten keinumaan.

Nuppu: Ja lapset pelästy!

Tiia: Ja lähtivät juoksujalkaa puistosta pois.

Nuppu: Mutta yksi lapsi jäi jäljelle ja hän uskalsi kysyä lohikäärmeeltä, että ”Oletko sinä kiltti?”.

Ja lohikäärme sanoi: ”Joo, olen”

Tiia: "Minä olen siskoni kanssa kiltti", hän sanoi.

Nuppu: Hän oli Tommi-poika

Tiia: Ruvetaanko ystäviksi?

Nuppu: Joo, menisitkö sanomaan niille lapsille, jotka tulivat pois, että..

Tiia: ...että eihän ne teitä kiusaa.

REGGIO EMILIA – PEDAGOGIIKKA HARJOITTAVIA PÄIVÄKOTEJA SUOMESSA

Joitakin Reggio Emilia - yhdistyksen piirissä toimivia, Reggio Emilia- ajattelusta inspiroituneita päiväkotia Suomessa:

Aarteiden Talo, Tuusula www.aarteidentalo.com

Anttilantalon päivähoito, Hyvinkää

Ilmaisupäiväkoti Illusia Oy, Vantaa www.ilmaisupaivakotiillusia.fi

Päiväkoti Ruusu, Helsinki

Päiväkoti Sini-Emilia, Riihimäki

Soilikin Lastentarha, Tampere www.saunalahti.fi/soilikki

Suomen Tenava-päiväkodit Oy, Espoo www.tenava.net

Vaahterapuun lapset, Haukipudas

Vehkojan päiväkotit, Hyvinkää

Vironniemen päiväkotit, Helsinki

Ylpönpihan päiväkotit, Toijala

INTOTYÖRYHMÄN HAASTATTELUN 16.12.2010 RUNKO

INNOSTAMINEN

- Mitkä ovat olleet sellaisia hetkiä, jolloin olet ollut oikein innostunut Intokoulumallista? Kuvaile parhaita hetkiä tai tilanteita vuoden varrelta.
- Entä milloin taas on päinvastaisia tuntemuksia? Mistä ne johtuvat?
- Kuinka innostunut olet Intokoulumallista tällä hetkellä tai kuinka sitoutunut koet olevasi? Miten tilannetta voisi muuttaa?
- Millaisena näet Intotyöryhmän roolin innostuksesi ylläpitämisessä? Mikä on Intotyöryhmän merkitys?
- Miten Intotyöryhmän toimintaa voisi mielestäsi kehittää?
- Oletko saanut osallistua ja vaikuttaa riittävästi toimintaan?
- Onko jokin toiminta ollut sellaista, että sitä halutaan enemmänkin? Entä onko jotakin sellaista, mistä halutaan luopua?
- Miten sinä olet innostanut omaa työyhteisöäsi? Miten se on onnistunut? Millaista on ollut saamasi palaute?
- Innostua voi helpostikin alkuun, mutta millaisten asioiden kuvittelisit olevan merkityksellisiä innostuksen ylläpitämisessä pidemmällä aikavälillä? Millaisia ”porkkanoita” tarvitaan? Tarvitaanko ”keppiä”, ja jos, niin minkälaista?

INTOKOULUN ”PERUSTA”

- Mitä Intokoulumallissa halutaan tehdä? Mikä on se sisältö, joka toiminnasta on tarkoitus saada esiin?
- Miksi tätä työtä tehdään? Miksi olette tähän ryhtyneet? Miksi taidekasvatusta tarvitaan varhaiskasvatuksessa teidän mielestänne? Miksi valittiin Reggio Emilian pedagoginen dokumentointi toimintatavaksi, oliko jokin syy, miksi siihen päädyttiin?
- Mitä Intokoulumalli antaa teidän mielestänne
  - o lapsille?
  - o lasten vanhemmille?
  - o päiväkodille?
- Mitkä ovat Intokoulumallin tavoitteet?

- Kuinka paljon olette valmiita tekemään? Eli kuinka paljon toimintaa on ja ja minkälaatuista se on? Nämä on hyvä määritellä teidän itsenne kannalta, ettei toiminta tunnu epämääräiseltä, valtavalta kakulta kerralla purtavaksi.
- Missä tehdään eli onko tarkoitus laajentaa Intokoulumalli kaikkiin varhaiskasvatuksen yksiköihin vai järjestetäänkö toimintaa tietyissä yksiköissä? Tämäkin tavoite on hyvä määritellä ääneen.
- Miten Intokoulumallia viedään eteenpäin? Mitkä ovat ne aktiviteetit ja muu toiminta, jota toteutetaan?
- Paljonko työntekijöitä on nyt mukana toiminnan piirissä? Millaiseen määrään pyritään? Miten Intotyöryhmä "valikoitui" eli onko jäsenyys vapaaehtoista? Onko ryhmä pysyvä vai muuttuuko se?
- Mitä Intokoulumalli vaatii päiväkodin henkilökunnalta?
- Minkä avulla Intokoulumalli toimii eli mitkä ovat tarvittavat materiaaliset ja fyysiset resurssit?

NYKYISYYS

- Millaista toimintaa Intokoulumalli on synnyttänyt päiväkodeissa?
- Intokoulumallin puitteissa on tehty seuraavaa (liite 1):
  - o Mitä mieltä niistä ollaan (yleisesti, kaikkia ei tarvitse arvioida)?
- Miten tietoa on viety päiväkoteihin? Miten siinä on onnistuttu? Miten tilannetta voisi parantaa? Oletko saanut itsellesi riittävästi tietoa ja infoa, miten viedä asiaa eteenpäin työyksikössä? Jos et, mitä kaipaat lisää?
- Miten päiväkodeissa toiminta on otettu vastaan?
- Miten onnistumista tai epäonnistumista voi perustella eli perustuvatko havaintonne esim. sanalliseen palautteeseen vai oletteko tehneet systemaattista arviointia? Jos ette, onko sellaiselle tarvetta?

TULEVAISUUS

- Mitä odotat tulevalta? Mikä olisi Intokoulumallin toteutumisen unelmatavoite?
- Millaisella aikavälillä odotat eri asioiden tapahtuvan? Vuoden päästä? Viiden vuoden päästä? Kymmenen vuoden päästä?
- Mitä pitäisi tehdä seuraavaksi?
- Millaisena näet Intotyöryhmän roolin tulevaisuudessa? Tulisiko

tapaamisia lisätä tai vähentää tai niiden luonnetta muuttaa? Tai tarvitaanko työryhmää jatkossakin?

SWOT-ANALYYSIÄ MUKAILLEN:

- Millaista joustovaraa päiväkodeissa nykyisin on ajallisesti, lapsiryhmien pysyvyyden kannalta, saapumis- ja lähtemisaikojen kannalta?
- Kuinka sitoutuneita vanhemmat ovat toimintaan? Mikä on heidän merkityksensä toiminnalle?
- Mitkä ovat sisäiset vahvuutenne Intokoulumallin edistämiseksi?
- Entä mitkä ovat sisäisiä heikkouksianne?
- Millaisia ulkoisia mahdollisuuksia toiminnalla on?
- Entä millaisia ulkoisia uhkia / esteitä toiminnalla voi olla?
- Millaisia vaikeuksia toiminnassa on esiintynyt?
- Entä missä Intokoulumalli on tähän mennessä onnistunut? Entä epäonnistunut?

LOPUKSI

- mitä haluat vielä kertoa?

INTOTYÖRYHMÄN HAASTATTELUN 21.1.2011 RUNKO

1. OMA INNOSTUNEISUUS VIE ASIAA HELPOMMIN ETEENPÄIN

- Mitkä ovat olleet sellaisia hetkiä, jolloin olet ollut oikein innostunut Intokoulumallista? Kuvaile parhaita hetkiä tai tilanteita vuoden varrelta.
- Entä onko ollut tilanteita (siis Intokoulun suhteen), jolloin olet ollut valmis ”lyömään hanskat tiskiin”? Milloin ja miksi?
- Millaisena näet Intotyöryhmän roolin innostuksesi ylläpitämisessä? Mikä on Intotyöryhmän merkitys?
- Moni innostuu uusista asioista aluksi helpostikin, mutta millaisten asioiden kuvittelisit olevan merkityksellisiä innostuksen ylläpitämisessä pidemmällä aikavälillä? Millaisia ”porkkanoita” tarvitaan? Tarvitaanko ”keppiä”, ja jos, niin minkälaista?
- Oletko sinä yrittänyt innostaa työkavereitasi mukaan? Jos, niin millä tavoin? Miten se on onnistunut? Millaista on ollut saamasi palaute?
- Oletko saanut itsellesi riittävästi tietoa ja infoa, miten viedä asiaa eteenpäin työyksikössä? Jos et, mitä kaipaisit lisää?

2. HIEMAN MENNEESTÄ JA NYKYTILASTA...

- Miksi tätä työtä (pedagoginen dokumentointi) tehdään? Miksi taidekasvatusta tarvitaan varhais-kasvatuksessa teidän mielestänne?
- Myös seuraavaan kysymykseen vastattiin viimeksi, mutta myös se on toiminnan kannalta oleellinen eli Mitä Intokoulumalli antaa teidän mielestänne
  - lapsille?
  - lasten vanhemmille?
  - päiväkodille?
- Mitä Intokoulumalli vaatii päiväkodin henkilökunnalta?
- Minkä avulla Intokoulumalli toimii eli mitkä ovat tarvittavat materiaaliset ja fyysiset resurssit?
- Intokoulumallin puitteissa on tehty ainakin seuraavaa (liite 1)Mitä mieltä olet toteutuneesta toiminnasta?
- Millaisia vahvuuksia koet itselläsi, varhaiskasvattajana, olevan Intokoulumallissa?
- Entä onko sinulla itselläsi kehittämistarpeita jonkin asian suhteen liittyen Intokoulun toimintaan ja pedagogiseen dokumentointiin? Millaisia?
- Tuleeko ”ulkoapäin” tukea, jos, niin millaista?
- Onko toimintanne ulkopuolella tekijöitä, jotka voivat vaarantaa myös teidän

toimintanne? (Esim. kaupungin taloudellinen tilanne jne.)

- Millaisia vaikeuksia toiminnassa on esiintynyt? Millaiset asiat koetaan hankalina? Mitä niille voitaisiin jatkossa tehdä?

- Missä Intokoulu on tähän mennessä onnistunut?

3. KATSE TULEVAAN!

KOULUTUS, ENTÄ MUITA KEINOJA

-viimeksi oli puhetta, että pienin askelin on hyvä edetä. Olette tästä varmasti yhtä mieltä?

- koulutuksista oli viimeksi puhetta, että niissä on ilahduttavasti ollut eri ihmiset läsnä ja siten on saatu sanaa eteenpäin. Toisaalta tarvitaan myös koulutusta lisää niillekin, jotka jo "ovat mukana", jotta innostus säilyy, kun saadaan uusia virikkeitä ja ideoita. Toisin sanoen koulutusta monella tasolla, monille kohderyhmille yhtä aikaa on varmasti oikea lähestymistapa?

- Miten Intokoulumallia viedään jatkossa eteenpäin? Mitkä ovat ne aktiviteetit ja muu toiminta, jota toteutetaan?

- Entä onko jotakin sellaista, mistä halutaan luopua? Itse toiminnassa päiväkodeissa tai esimerkiksi Intotyöryhmän työskentelyssä?

- Viimeksi oli puhetta sanasta "projekti": se on monelle varmasti negatiivissävytteinen, ainakin päivähoidossa. Jos sana on "työtapa", lähtökohta on ihan eri: on aikaa toteuttaa ja on aikaa kypsyttellä asiaa. Työtapa on meidän tapa tehdä työtä ja siihen sitoudutaan eri tavalla. Projekti on tässä ja nyt ja irrallinen, projektissa on alku ja loppu. Ehkä nämä voisivat kulkea rinnakkain, että "työtapa"-sanaa voitaisiin alkaa käyttää toiminnassa, mutta hallinnossa "projekti" kulkisi vielä mukana siellä missä sen kuuluu näkyä. Mitä mieltä tästä muut ovat?

ILTAKOKOUKSET, PÄIVÄKODIN RYTMİ

- iltakokouksista oli puhetta, että ei tarvita iltoja, joissa puhutaan Kvteissä tai joulupäivystyksestä, vaan tarvitaan iltoja ja aikaa keskustelulle ns. oleellisista asioista, kuten pedagogiikasta, toiminnan sisällöstä jne. Mitä olette mieltä? Entä saako iltakokoukset mahtumaan työlistaan? Mitä asialle (iltakokousten nykytila) voi ja pitää tehdä?

- Millaista joustovaraa päiväkodeissa nykyisin on ajallisesti, lapsiryhmien pysyvyyden kannalta, saapumis- ja lähtemisaikojen kannalta? Voidaanko niille tehdä jotakin, josta olisi apua myös Intokoulumallin toteuttamiselle?

KETKÄ MUKAAN

- Missä tehdään eli onko tarkoitus laajentaa Intokoulumalli kaikkiin varhaiskasvatuksen yksiköihin vai järjestetäänkö toimintaa tietyissä yksiköissä? Tämä tavoite on hyvä määrittellä ääneen.

- Miten Intotyöryhmä "valikoitui" eli onko jäsenyys vapaaehtoista? Onko ryhmä pysyvä vai muuttuuko se? Tarvitaanko rinnakkaisia ryhmiä "uusista tulijoista"?

- Millaisena näet Intotyöryhmän roolin tulevaisuudessa? Tulisiko tapaamisia lisätä tai vähentää tai niiden luonnetta muuttaa? Tarvitaanko työryhmää jatkossakin?

RESURSSIT

- Resurssit, erityisesti taloudelliset, puhututtavat aina. Ovatko resurssit sellainen asia, johon te pystytte vaikuttamaan? Jos ei, niin sitten täytyy kai etsiä muita keinoja, jotta toiminta kuitenkin jatkuisi? Millaisia keinoja tarvitaan?

- Kuinka paljon olette valmiita tekemään? Eli kuinka paljon toimintaa on ja ja minkälaisuista se on? Nämä on hyvä määrittellä teidän itsenne kannalta, ettei toiminta tunnu epämääräiseltä, valtavalta kakulta kerralla purtavaksi.

AIKATAULU 2011, 2015, 2020?

- Mitä odotat tulevalta? Mikä olisi Intokoulumallin toteutumisen unelmatavoite?

- Millaisella aikavälillä odotat eri asioiden tapahtuvan? Vuoden päästä? Viiden vuoden päästä? Kymmenen vuoden päästä?

- Mitä pitäisi tehdä seuraavaksi?

- Missä vaiheessa vanhemmat otetaan mukaan tai heille tiedotetaan enemmän?

- Missä vaiheessa kerrotaan laajemmin julkisuudessa?

LOPUKSI

- Mitä haluat vielä kertoa?

LASTEN JA NUORTEN KULTTUURIKESKUS ARXIN JOHTAJAN, NOORA HERRASEN HAASTATTELU 12.11.2010

TAUSTA

- Mistä Intokoulumalli on lähtenyt liikkeelle, mistä toiminta on saanut alkunsa?
- Mikä on Intokoulumallin kulttuurinen, filosofinen tai pedagoginen tausta? > Miksi Intokoulu on aloitettu? > Liittyykö toiminta Hämeenlinnan kaupungin strategiaan ja jos, niin miten? Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXin strategiaan varmasti liittyy myös, voitko kertoa miten? Lastenkulttuuripoliittinen peruste?
- Mitä Intokoulumallissa on tehty?
- Miten toiminta aloitettiin? Miten asiasta tiedotettiin?

SWOT-ANALYYSIÄ MUKAILLEN:

- Mitkä ovat sisäiset vahvuutenne Intokoulumallin edistämiseksi?
- Entä mitkä ovat sisäisiä heikkouksianne?
- Millaisia ulkoisia mahdollisuuksia toiminnalla on?
- Entä millaisia ulkoisia uhkia / esteitä toiminnalla voi olla?
- Millaisia vaikeuksia toiminnassa on esiintynyt?
- Entä missä Intokoulumalli on tähän mennessä onnistunut?

NYKYISYYS

- Missä mennään nyt?

TULEVAISUUS

- Mitä odotat tulevalta? Mikä olisi Intokoulumallin toteutumisen unelmatavoite?

INNOSTAMINEN & OSALLISTAMINEN

- Kuka tai mikä Intokoulumallissa on innostajan roolissa? Miten olet nähnyt sen tai hänen toimivan / onnistuvan?
- Millaisena näet Arxin roolin? Intotyöryhmän roolin?
- Mitä innostamisen eteen on tehty sinun mielestäsi?